

Джерело
Ден Браун

Роберт Ленгдон #5

Споконвіку релігії світу намагалися пояснити походження людини. І ось колишній учень Роберта Ленгдона, відомий мільярдер та винахідник Едмонд Кірш, здійснює відкриття, яке здатне не просто похитнути, а спростувати постулати всіх релігій. На сенсаційну лекцію в музеї Гуггенхайма в Більбао запрошено й професора Роберта Ленгдона. Але Кірш не встигає представити свою неймовірну теорію – його вбито. Відповіді на питання сховані в матеріалах лекції Кірша, яка захищена 47-значним паролем... Тепер від професора Ленгдона та директорки музею Амбри Відаль залежить, чи дізнається світ таємницю свого походження. Складні головоломки, втеча від іспанської поліції, смертельні сутички, загадки, схожі на химерні будівлі славетного Гауді, запаморочливі хитросплетіння вуличок Барселони... І десь серед цього виру сховане воно – джерело...

Ден Браун

Джерело

Присвячується пам'яті моєї матері

Нам треба бути готовими відмовитися від того життя, яке ми планували, заради того життя, що чекає на нас.

Джозеф Кемпбелл

Факт:

Усі архітектурні, мистецькі витвори, місця, а також наукові й релігійні організації існують у дійсності.

Пролог

Старенький потяг зубчастої колії повз крутим схилом на запаморочливу висоту, й Едмонд Кірш роздивлявся зазубрені скелі вгорі. На віддалі, вбудований просто в скелю, наче висів у просторі масивний кам'яний монастир – немовби його дивовижним чином приєднали до прямовисного виступу.

Ця непідвладна часові святиня в Каталонії, що в Іспанії, витримує невблаганне земне тяжіння вже понад чотири століття, не відступаючи від первинного призначення – відгородити своїх мешканців від сучасного світу.

«Тронія долі в тому, що тепер вони перші дізнаються правду», – думав Кірш, гадаючи, що йому на це скажуть. Історично склалося так, що найнебезпечніші люди світу – то люди Божі... особливо тоді, коли їхнім божествам щось загрожує. «А я зібрався засунути розпечений спис в осине гніздо!»

Коли поїзд дістався верхівки, Кірш побачив самотню постать, яка чекала його на платформі. Висохлий, як кістяк, чоловік був вбраний у католицьку пурпурову сутану й біле рокето[1 – Біла сорочка, що досягає колін, нагадує стихар, але з вузькими рукавами. Надягається поверх сутани. (Тут і далі прим. перекл.)], голову його покривав пілеолус[2 – Шапочка, яку носять духовні особи католицької церкви, від простих священників до Папи Римського.]. Кірш упізнав сухорляве обличчя з фотографій – і відчув несподіваний приплив адреналіну.

«Вальдеспіно зустрічає мене особисто!»

Єпископ Антоніо Вальдеспіно був в Іспанії особою вельми поважною, навіть грізною: не лише близький друг і радник самого короля, а й один з найактивніших і найвпливовіших прибічників збереження традиційних католицьких цінностей і давніх політичних стандартів.

– Певне, ви Едмонд Кірш? – промовив єпископ, коли Кірш вийшов із вагона.

– Каюся, це я, – усміхнувся гість, тиснувши кістляву руку господаря. – Єпископе Вальдеспіно, хотів би подякувати вам за те, що призначили мені зустріч!

– Ну а я вдячний, що ви про неї попросили, – голос єпископа виявився сильнішим, ніж того очікував Кірш: чітким і проникливим, немов звук дзвона. – Нечасто до нас на пораду приходять науковці, особливо такі видатні, як ви. Прошу, проходите сюди.

Вальдеспіно вів Кірша платформою, і холодний гірський вітер розмаював його сутану.

– Маю зізнатися, – мовив Вальдеспіно, – я уявляв вас інакшим. Гадав, що побачу професора, а ви такий... – його дещо зневажливий погляд ковзнув стильним костюмом від Kiton, перейшов на черевики від Barker зі страусової шкіри, – кльовий... здається, так це називається?

Кірш усміхнувся ввічливо, подумавши: «Слово кльовий уже кількадесят років тому вийшло з моди».

– Прочитавши список ваших досягнень, – сказав єпископ, – я все ж не до кінця зрозумів, чим ви займаєтесь.

– Я спеціалізуюся на теорії ігор і комп'ютерному моделюванні.

– То ви створюєте комп'ютерні ігри, в які діти граються? Кірш відчував, що єпископ насправді багато з чим обізнаний, просто вдає старомодного дивака. Точніше сказати, Вальдеспіно знає про техніку страшенно багато й часто попереджає інших про її небезпеки.

– Ні, шановний єпископе, теорія ігор – це розділ математики, який вивчає закономірності, щоб робити прогнози щодо майбутнього.

– О так. Здається, я читав, що ви передбачили фінансову кризу в Європі кілька років тому? Коли ніхто до вас не досл?хався, ви врятували всіх, винайшовши комп'ютерну програму, яка просто витягла Євросоюз із могили.

Як ви сказали? «Мені тридцять три роки – у цьому віці Христос здійснив Своє воскресіння».

Кірш зніяковів.

– Погана була аналогія, ваше преосвященство. Я був молодий.

– Молодий? – тихо розсміявся єпископ. – А скільки ж вам зараз... сорок?

– Точно.

Старий усміхнувся; вітер напинав його одержу.

– Ну що ж, ми чекали, що землю успадкують тихі, а натомість вона належить молодим – тим, хто має хист до техніки, хто більше дивиться на відеоекран, ніж у власну душу. Мушу сказати, я ніколи не уявляв собі, що матиму причину зустріти провідника опору. Вони, знаєте, називають вас «пророком».

– У вашому випадку пророк з мене був не дуже, ваше преосвященство, – відказав Кірш. – Коли я спитав, чи можна мені зустрітися з вами й вашими колегами приватно, я оцінював імовірність того, що ви погодитесь, у двадцять відсотків.

– Але я кажу моїм колегам, що вірний завжди матиме користь, вислухавши невірною. Адже, чуючи глас диявола, ми глибше цінуємо глас Божий. – Старий єпископ усміхнувся. – Жартую, звісно. Перепрошую за старечий гумор. Іноді фільтри мене підводять.

Із цими словами єпископ Вальдеспіно зробив Кіршеві знак іти за ним:

– Усі інші чекають. Сюди, будь ласка.

Кірш обвів оком призначене місце – колосальну цитадель із сірого каменю, що примостилася на краю стрімкої скелі, яка прямовисно здіймається на сотні метрів над соковитою зеленню лісистого передгір'я. Відчувши острах перед такою висотою, Кірш відвів очі від провалля й рушив вузьким кам'яним хідником услід за єпископом, намагаючись зосередитися на майбутній зустрічі.

Кірш попрохав про аудієнцію трьох видатних духовних осіб після завершення великих зборів.

Парламенту світових релігій.

З 1893 року сотні духовних лідерів майже тридцяти релігій світу кожні кілька років збираються щоразу в новому місці – і міжрелігійна комунікація триває тиждень. Серед учасників багато впливових християнських священників, юдейських рабинів, ісламських мулл з усього світу, а також індуїстські пуджарі, буддійські бгікшу, джайни, сикхи та інші.

Мета, яку проголошує цей парламент, – «плекати гармонію між світовими релігіями, будувати мости між різними формами духовності й радити спільності всіх вір».

«Шляхетне завдання», – подумав Кірш, хоч і сприймав цю діяльність як пустопорожню – безглуздий пошук випадкових збігів серед мішанини давніх вірувань, вигадок і міфів.

Єпископ Вальдеспіно йшов попереду, а Кірш поглядав униз, іронічно промовляючи в думці: «Мойсей піднявся на гору, щоб прийняти Слово Боже... а я це зробив із геть протилежною метою».

Як вважав Кірш, він прибув сюди з етичного обов'язку, однак усвідомлював, що на цей візит його багато в чому штовхнули й гордощі: він передчував, як сидітиме навпроти цих клерикальних осіб і прорече їм неминучий кінець.

«Ви вже зробили свою спробу визначити істину для всіх». – Я бачив ваше резюме, – раптом сказав єпископ, озирнувшись до Кірша. – Отже, ви вихованець Гарвардського університету?

– Так, був студентом.

– Знаю. Нещодавно я прочитав, що вперше за всю історію Гарварду серед вступників більше атеїстів і агностиків, ніж тих, хто визначає себе як послідовника будь-якої релігії. Це дуже промовиста статистика, пане Кірш.

«Що ж вам сказати, – хотів відповісти Кірш, – наші студенти розумнішають».

Вітер посилювався, коли вони наблизилися до стародавньої кам'яної споруди. У тьмяно освітленому коридорі, куди вони ввійшли, повітря було важке й напоєне густим запахом ладану. Двоє людей заглиблювались у змістий лабіринт темних коридорів, і Кірш щосили намагався звикнути до темряви, ступаючи за господарем у довгому вбранні. Нарешті вони опинилися перед незвичайними, дуже маленькими дерев'яними дверима. Єпископ постукав, нахилився і зайшов, зробивши гостеві знак чинити так само.

Кірш, вагаючись, переступив поріг.

Він опинився в прямокутній кімнаті, високих стін якої не було видно за давніми фоліантами в шкіряних палітурках. Додаткові полиці подібно до ребер виступали зі стін, а між ними булькали й сичали чавунні батареї, так що кімната видавалася моторошно живою. Кірш підвів очі, поглянув на галерею з вигадливо оздобленою балюстрадою, що височіла над ним, являючи собою другий поверх, – і вже не мав сумнівів, куди потрапив.

«Славетна бібліотека Монтсеррату!» – зрозумів він, вражений тим, що його допустили в таке місце. Казали, в цій священній кімнаті містяться рідкісні й унікальні тексти, доступні лише тим ченцям, які присвятили своє життя Богові й дали обітницю назавжди лишатися в цьому монастирі.

– Ви просили конфіденційності, – мовив єпископ. – Це наш найбільш відокремлений простір. Майже ніхто чужий тут не бував.

– Яка велика честь! Дякую вам.

Кірш підійшов разом із єпископом до великого дерев'яного столу, де на них чекали двоє літніх людей. Того, що ліворуч, як видавалося, час не помилював: очі втомлені, біла борода сплутана. На ньому були пом'ятий чорний костюм, біла сорочка і капелюх.

– Це рабі Єгуда Кьовеш, – мовив єпископ. – Видатний юдейський філософ, який написав багато досліджень із каббалістичної космології.

Кірш простягнув руку через стіл для ввічливого рукостискання з рабі Кьовешем.

– Приємно познайомитися, пане, – сказав Кірш. – Я читав ваші праці з Каббали. Не скажу, що зрозумів, але читав.

Кьовеш дружньо кивнув і промокнув очі носовичком: вони рясно сльозилися.

– А це, – єпископ указав на другого чоловіка, – перед вами шанований аллама Саед аль-Фадл.

Видатний знавець ісламу підвівся й широко всміхнувся.

Він був невисокий на зріст і огрядний, із життєрадісним обличчям, але погляд його темних очей був несподівано проникливим. Одягнений він був у скромний білий талаб[3 – Традиційне чоловіче мусульманське вбрання, відоме також як дишдаш.].

– І, пане Кірш, я читав ваші прогнози щодо майбутнього людства. Не скажу, що погоджуюся з ними, але читав.

Кірш люб'язно всміхнувся й потиснув йому руку.

– І наш гість – Едмонд Кірш, – завершив єпископ, звертаючись до двох своїх колег, – як ви знаєте, шанований спеціаліст із комп'ютерів, теоретик ігор, винахідник і щось ніби пророк технічного світу. З огляду на характер його справи, мене прохання про зустріч із нами здивувало. Отже, тепер я передам слово панові Кіршу, щоб він зміг пояснити, з чим до нас завітав.

Із цими словами єпископ Вальдеспіно сів між двома колегами, склав руки й очікувально поглянув на Кірша. Трое поважних людей дивилися на нього, немов трибунал, створюючи напружену атмосферу, яка скоріше пасувала б інквізиції, ніж товариській зустрічі вчених людей. Тепер Кірш зрозумів: єпископ навіть не поставив для нього стільця.

Кірш більше здивувався, ніж злякався, придивившись до трьох літніх чоловіків перед ним. «Тож ось яка вона – свята трійця, про яку я просив. Три мудреці».

Збираючись із силами, Кірш якусь мить помовчав, підійшов до вікна й подивився на дивовижний краєвид унизу. Залита сонцем клаптикова ковдра давніх пасовищ простяглася глибокою долиною, над якою стриміли скелясті вершини гірського хребта Кольсерола. Удалині, десть над Балеарським морем, на обрії купчилися важкі грозові хмари.

«Як доречно», – подумав Кірш, відчуваючи, яку бурю він незабаром спричинить у цій кімнаті й довколишньому світі.

– Панове, – заговорив він, різко розвернувшись до співрозмовників. – Я переконаний, що єпископ Вальдеспіно вже переказав вам моє прохання тримати почуте тут у таємниці. Перш ніж ми продовжимо, просто хочу нагадати вам: те, чим я з вами поділюся, має зберігатися в суворій секретності. Простіше кажучи, я хочу взяти з вас обітницю мовчання. Домовились?

Усі трое кивнули, даючи мовчазну згоду, – зрештою, Кірш розумів, що вони не матимуть бажання ділитися цим із будь-ким. «Вони захочуть сховати цю інформацію, а не поширювати її».

– Я сьогодні тут, – розпочав Кірш, – тому що зробив наукове відкриття, яке, не сумніваюся, вас вразить. До нього я йшов багато років, сподіваючись знайти відповіді на два головні питання нашого людського досвіду. Тепер, коли я досяг бажаного, то прийшов саме до вас, бо певен: ця інформація вплине на вірян усього світу надзвичайно глибоко і, цілком імовірно, спричинить такий зсув, який без перебільшення можна назвати

руйнівним. У нинішній момент я – єдина людина на землі, яка має цю інформацію і розкриє її вам.

Кірш засунув руку у внутрішню кишеню і видобув великий смартфон, який сам розробив і зібрав відповідно до своїх унікальних потреб. Апарат мав яскравий, із мозаїчним малюнком чохол, і гість поставив його перед господарями, як телевизор. За мить він, скориставшись пристроєм, зв'язався з ультрасекретним сервером, ввів пароль із сорока семи знаків і став транслювати презентацію.

– Зараз ви побачите, – сказав Кірш, – чернетку того, чим я збираюся поділитися зі світом приблизно за місяць. Але перед тим, як я це зроблю, мені б хотілося порадитися з кількома найвпливовішими релігійними мислителями світу, щоб побачити, як ці новини сприймуть ті, кого вони вразять найглибше.

Єпископ гучно позіхнув: він, схоже, скоріше нудився, ніж хвилювався.

– Багатообіцяльний пролог, пане Кірш. Ви говорите так, наче зібралися похитнути основи світових релігій.

Кірш обвів оком давню книгозбірню, повну священних текстів. «Воно не похитне основи. Воно їх розіб'є».

Кірш уважно подивився на тих, хто сидів перед ним. Їм невідомо, що лише за три дні він збирається оприлюднити цю презентацію на захопливому, тонко зрежисованому дійстві. Коли він це зробить, то світ зрозуміє, що вчення всіх релігій мають одну спільність.

Усі вони докорінно неправильні.

Розділ 1

Професор Роберт Ленгдон дивився на дванадцятиметрового собаку, який розташувався на майданчику. Замість шерсті у тварини росли трава й запашні квіти.

«Я намагаюся тебе полюбити, – думав Ленгдон. – Дуже намагаюся...»

Ленгдон ще трохи поміркував, дивлячись на цей витвір, і пішов далі підвісним мостом, спустився на широку терасу, що її нерівні сходи мали створити дисонанс до звичного ритму ходи гостя. «Завдання виконане», – подумав Ленгдон після того, як двічі перечепився через несподівану сходинку.

Унизу Ленгдон різко зупинився перед масивним об'єктом, який постав перед ним.

«Отепер я вже бачив усе!»

Перед ним стояла велетенська павучиха «чорна вдова», і її тонкі ноги підтримували тлусте тіло на висоті метрів десять. Під черевом павучихи висіла дротяна яйцева камера, повна скляних куль.

– Її звати Маман, – сказав хтось.

Ленгдон опустив погляд і побачив під павуком сухорлявого чоловіка. Він був вбраний у парчевий піджак а-ля Неру і мав майже кумедні закручені вуса в стилі Сальвадора Далі.

– Мое ім'я Фернандо, – продовжив чоловік. – І я тут, щоб привітати вас у нашому музеї. – Він став роздивлятися численні бейджі, що лежали перед ним на столі. – Чи не могли б ви назватися?

– Авжеж. Роберт Ленгдон.

Чоловік швидко поглянув на нього.

– О, перепрошую! Не впізнав вас, пане!

«Та я й сам себе не впізнаю... – подумав Ленгдон, який доволі незатишно почувався в білій краватці-метелику, чорному фраку та білому жилеті. – Просто не я, а якийсь невідомий звір». Класичний фрак Ленгдона мав майже тридцять років – він зберігся в професора від часів принстонського клубу Ліги плюща, однак завдяки регулярному плаванню це вбрання досі сиділо відмінно. Ленгдон збирався поспіхом і схопив з гардеробу не той чохол: звичний смокінг так і лишився на вішаку.

– У запрошенні йшлося про чорно-біле, – промовив Ленгдон, підійшовши до Фернандо. – Сподіваюся, фрак у ці правила вписується?

– Фрак – це класика! Ваш вигляд просто неперевершений!

Чоловік метушливо пошукав, знайшов потрібний бейдж і акуратно причепив його на лацкан Ленгдонові.

– Для мене велика честь познайомитися з вами, пане, – сказав вусань. – Без сумніву, ви вже бували в нас?

Ленгдон поглянув з-під павучих лап на будівлю, що мерехтіла попереду.

– Власне, мене навіть незручно зізнатися – не бував.

– Ні?! – Чоловік удав, ніби падає. – Ви не поціновувач сучасного мистецтва?

Ленгдонові завжди цікавою була загадка сучасного мистецтва – передусім дослідження того, чому певні його витвори вважаються шедеврами: ляпки Джексона Поллока, бляшанки з супом Енді Воргола, прості кольорові прямокутники Марка Ротко. Хай там як, а Ленгдонові значно цікавіше було обговорювати релігійний символізм Ієроніма Босха чи мазки Франсіско Гойї.

– Я більшою мірою класицист, – відказав Ленгдон. – Краще розумію да Вінчі, ніж де Кунінга.

– Але ж да Вінчі і де Кунінг такі подібні!

Ленгдон терпляче всміхнувся.

– Отже, мені є що дізнатися про де Кунінга.

– Ну то ви наразі в найкращому місці для цього! – Фернандо вказав на масивну будівлю. – У цьому музеї ви знайдете найкращу у світі колекцію сучасного мистецтва! Дуже сподіваюсь, вам сподобається!

– Мабуть, так, – відповів Ленгдон. – Тільки я хотів би знати, чому я тут.

– Усі хотіли б знати! – весело розсміявся вусань, хитаючи головою. – Той, хто вас запросив, дуже мало розповідав про мету сьогоднішнього заходу. Навіть працівники музею не знають, що відбудеться. Таємниця – це вже надзвичайно цікаво; ходять шалені чутки! Там уже кількасот гостей, чимало відомих облич – і ніхто й гадки не має, що діятиметься сьогодні ввечері!

Тепер Ленгдон усміхнувся. Мало хто на землі наважився б розіслати в останню мить запрошення, в яких, по суті, написано: «У суботу ввечері. Будьте тут. Повірте мені». І мало до кого прийшли б сотні поважних осіб, кинувши все й вилетівши до північної Іспанії на таке запрошення.

Ленгдон вийшов з-під павучихи й попрямував хідником, поглядаючи на велетенський червоний банер, що гойдався над головою.

ВЕЧІР З ЕДМОНДОМ КІРШЕМ

«Самовпевненості Едмондові точно ніколи не бракувало!» – розсміявся в думці Ленгдон.

Приблизно двадцять років тому юний Едді Кірш став одним із перших студентів Ленгдона в Гарвардському університеті – комп'ютерник із неохайною кучмою на голові, чия цікавість до кодів покликала його на семінар для першого курсу «Коди, шифри та мова символів», який вів Ленгдон. Гострий розум Кірша справив на Ленгдона глибоке враження, і хоча Кірш із часом покинув запліжаний світ семіотики заради свіжих комп'ютерних перспектив, вони з Ленгдоном були міцно пов'язані як учень і вчитель довгі роки після того, як Кірш закінчив навчання.

«Тепер учень обігнав учителя, – подумав Ленгдон. – На кілька світлових років».

Сьогодні Едмонд Кірш був усесвітньовідомим діячем-одинаком – спеціаліст із комп'ютерів при мільярдному капіталі, футурист, винахідник і підприємець. У свої сорок років він уже породив неймовірну кількість передових технологій, кожна з яких становила крок уперед у таких різних галузях, як робототехніка, нейрологія, штучний інтелект і нанотехнології. А його точні прогнози щодо майбутніх наукових відкриттів створили навколо цього чоловіка ореол загадки.

Ленгдон вважав, що страшнуватий хист Едмонда щодо прогнозів майбутнього походить від того, що цей чоловік надзвичайно багато знає про довколишній світ. Адже скільки Ленгдон його пам'ятає, Едмонд був ненаситним бібліофілом – читав усе, що траплялося під руку. Ленгдон ні в кого не бачив такої пристрасності до книжок і такого вміння запам'ятовувати зміст.

Останні кілька років Кірш жив здебільшого в Іспанії, пояснюючи цей вибір своїм романом зі старосвітською красою цієї країни, її авангардною архітектурою, ексцентричними барами й чудовою погодою.

Раз на рік, коли Кірш повертався до Кембриджа[4 – Місто в США, назване на честь університетського міста в Англії. Там розташовані, зокрема, Гарвардський університет і Массачусетський технологічний інститут.] з лекцією в медіалабораторії Массачусетського технологічного інституту, Ленгдон обідав з ним у якому-небудь новомодному бостонському закладі, про який раніше й не чув. Вони ніколи не розмовляли про техніку – Кірш завжди хотів обговорювати з Ленгдоном виключно мистецтво.

– Ти, Роберте, мій культурний зв'язковий! – часто жартував Кірш. – Мій особистий дослідник мистецтва у вільному пошуку!

Натяк на сімейний статус Ленгдона був особливо іронічним тому, що походив із вуст іншого холостяка, який засуджував моногамію як «образу для еволюції» і за останні роки опинявся на знімках папараці в товаристві різноманітних супермоделей.

З огляду на репутацію Кірша як новатора-комп'ютерника, його було б легко уявити таким собі технарем у футлярі. Натомість він цілеспрямовано творив із себе сучасну поп-зірку зі знайомими у світських колах, одягався за останньою модою, слухав загадкову андеграундну музику й зібрав велику колекцію робіт імпресіоністів і сучасних митців. Кірш часто писав Ленгдонові, просячи поради щодо нових витворів, які хотів придбати для своєї колекції.

«А потім робить із точністю до навпаки», – думав Ленгдон. Приблизно за рік до того Кірш здивував Ленгдона питанням не про мистецтво, а про Бога – як на самопроголошеного атеїста, дивна тема. Над тарілкою крудо на реберцях у бостонській Tiger Mama Кірш намагався добути з Ленгдової бази знань головні вірування різних релігій, особливо різні версії створення світу.

Ленгдон дав Кіршеві широку панораму вірувань, почавши з того, як бачать створення світу юдеї, християни й мусульмани, після чого перейшов до індуїстської версії про Брахму, вавилонського міфу про Мардука та інших.

– Хотілося б знати, – сказав Ленгдон, коли вони виходили з ресторану, – чому футуриста зацікавило минуле? Чи означає це, що наш славетний атеїст нарешті знайшов Бога?

Едмонд весело розсміявся:

– Мрії, мрії! Я просто прикидаю масштаби того, з чим змагаюся, Роберте.

Ленгдон усміхнувся. «Типово».

– Що ж, наука і релігія – не конкуренти, це дві різні мови, які говорять про те саме. У світі є місце для них обох.

Після цієї зустрічі Едмонд майже цілий рік не виходив із ним на зв'язок. А потім ні з того ні з цього три дні тому Ленгдон отримав конверт із логотипом FedEx, у якому лежали квиток на літак, підтвердження готельного бронювання і записка від Едмонда з проханням завітати на оцю подію: «Роберте, для мене особливо важлива твоя присутність. Цей вечір став можливим завдяки тим думкам, якими ти поділився зі мною під час нашої останньої зустрічі».

Ленгдон дуже здивувався. У тій розмові й близько не було нічого бодай трохи дотичного до лекції чи іншої події, яку міг улаштувати футуролог.

У конверті також лежала чорно-біла картинка, де були зображені двоє людей обличчями одне до одного. Кірш написав для Ленгдона короткий вірш.

Роберте,
Ти подивись на мене просто –
Відкрию я порожній простір.

Едмонд

Ленгдон усміхнувся, побачивши картинку – тонкий натяк на пригоду, яка відбувалася з Ленгдоном кілька років тому. Силует келиха – або ж чаші Грааля – проступав між двох облич.

Тепер Ленгдон стояв перед музеєм, вельми цікавий дізнатися, що ж збирається оголосити його колишній учень. Легкий вітерець ворухнув хвіст його фрака, професор ішов цементним хідником уздовж берега звивистої річки Нервйон, яка колись була живою кров'ю метушливого промислового міста. У повітрі трохи пахло міддю.

На повороті хідника Ленгдон нарешті дозволив собі подивитися на масивний музей, який мерехтів уже близько. За одним разом окинути оком будівлю було неможливо. Натомість погляд ковзав урізноміч понад чудернацькими видовженими формами.

«Ця будівля не просто порушує правила, – подумав Ленгдон. – Вона взагалі на них не зважає. Ідеальне місце для Едмонда».

Музей Гуггенхайма в Більбао нагадував образ із якоїсь інопланетної галюцинації – колаж закручених металевих форм, які наче геть випадковим чином спираються одна на одну. Хаотична маса споруди розкинулася, вкрита понад тридцятьма тисячами титанових плиток, які блищать, мов риб'яча луска, і надають будівлі водночас органічного й інопланетного вигляду – немов із води виліз якийсь футуристичний левіафан і розлігся на березі, щоб погрітися на сонечку.

Коли будівлю відкрили в 1997 році, The New Yorker вітав архітектора Франка Гері, який створив «фантастичний корабель мрії у хвилястому титановому запиналі», а інші критики розсипалися в похвалах: «Найвеличнійша будівля нашого часу!», «Меркуріанський блиск!», «Дивовижний архітектурний витвір!»

Від часу того дебюту було зведено десятки інших «деконструктивістських» будівель – концертна зала імені Волта Диснея в Лос-Анджелесі, виставковий центр «Світ BMW» у Мюнхені, навіть нова бібліотека при альма-матер Ленгдона. Кожна з них мала радикально новітні дизайн і конструкцію, однак Ленгдон сумнівався, чи може бодай котрась із них силою шоку дорівнятися до музею Гуггенхайма в Більбао.

У міру наближення Ленгдон бачив: фасад із кожним кроком наче змінює форму, показує нове лице під кожним кутом. Тепер було видно найразючішу ілюзію музею. Коли на будівлю дивитися так, то ефект неймовірний: вона немов справді пливе по воді, гойдаючись на поверхні широкої «лагуни нескінченності» понад зовнішньою стіною.

Ленгдон на мить зупинився помилуватися цим, а тоді перейшов лагуну мінімалістичним містком, який вигинався понад рівним водяним дзеркалом. Посеред того мосту професор здригнувся від гучного сичання. Воно лунало з-під ніг. Він різко спинився: з-під кладки вилітала вихором хмарина туману. Туман огорнув його, після чого покотився над лагуною в бік музею, вкутавав підніжжя споруди.

«Скульптура-туман», – подумав Ленгдон.

Він читав про цей витвір японського митця Фудзіко На-каї. Ця «скульптура» революційна: вона створюється засобами видимого повітря і становить завісу туману, який з'являється і з часом розсіюється; а оскільки вітри й атмосферні умови протягом дня постійно змінюються, то скульптура також щоразу має інакший вигляд.

Міст припинив сичати, а Ленгдон дивився, як стіна туману тихо звивається над лагуною, немов якась жива істота. Ефект був неземний і спантеличував. Тепер неначе весь музей висів на хмарі над водою, як той корабель-привид посеред моря.

Щойно Ленгдон зібрався йти далі, як тиху гладінь води розірвали немов невеликі вулканічні виверження. Раптово п'ять вогняних стовпів здійнялися з самої лагуни до неба з реактивним гудінням – і туман протяли ясні вибухи світла, відображуючись у титановій плитці будівлі.

Архітектурний смак Ленгдона більше тяжів до музеїв класичного стилю на взірць Лувру чи Прадо, однак він дивився на туман та полум'я над лагуною і не міг уявити кращого, ніж цей ультрасучасний музей, місця для події, яку влаштовує людина з любов'ю до мистецтва і всього наднового, з гострим поглядом у майбутнє.

І ось, ідучи крізь туман, Ленгдон поспішив до входу – зловісного чорного отвору, який розкривала перед ним споруда-рептилія. Наближаючись до порога, професор стривожено відчував: він заходить у пашу дракона.

Розділ 2

Амірал Луїс Авіла сидів за стійкою в порожньому барі незнайомого міста. Після довгої подорожі його мучили спрага і втома – він щойно прилетів сюди, завершивши справу, заради якої за дванадцять годин подолав багато тисяч миль. Він надпив уже другу склянку тоніку й роздивлявся кольорову батарею пляшок по той бік шинкваса.

«У пустелі кожен може лишатися стриманим, – думав адмірал, – але тільки вірний здатний сидіти посеред оазиса і з власної волі не випити ні краплі».

Авіла й справді не пив ні краплі диявольського зілля майже цілий рік. Помітивши своє відображення в дзеркальних полицях, він дозволив собі рідкісну мить задоволеності обличчям, яке поглянуло на нього звідти.

Авіла був одним із тих щасливих середземноморців, кому вік радше додавав привабливості, аніж відбирав. З роками його шорстка чорна щетина стала поважною сріблястою бородою, вогняний погляд чорних очей пом'якшав і набув спокійної впевненості, а суха смаглява шкіра, туго обтягуючи худе обличчя, взялася тонкими зморшками, надаючи адміралові вигляду людини, яка весь час мружить очі на сонці.

Навіть у шістдесят три його тіло лишалося струнким і бадьорим – і гарну статуру підкреслював бездоганний стрій. Авіла сидів за шинквасом у повній білій адміральській формі – величному вбранні, яке складалося з двобортного кітеля з широкими погонами, при поважній кількості медалей за службу, крохмальної сорочки з коміром-стійкою та білих штанів, облямованих шовком.

«Можливо, іспанська Армада вже не найпотужніший флот на землі, але як офіцерові добре вдягтися, ми знаємо!»

Адмірал уже кілька років не вбирав білого кітеля, але той вечір був особливим, і раніше, йдучи вулицями цього незнайомого міста, чоловік тішився з того, як захоплено поглядають на нього жінки й розступаються чоловіки.

«Того, хто живе за кодексом честі, всі шанують».

– ¿Otra tónica? – спитала красуня за шинквасом. Їй уже минуло тридцять, вона мала квітучу фігуру й грайливо всміхалася.

Авіла похитав головою:

– No, gracias.[5 – – Ще тонік?– Ні, дякую (ісп.).(Надалі переклад з іспанської мови у виносках не маркується.)]

Бар був геть порожній, і Авіла відчував, як кельнерка милується ним. Приємно було знов опинитися на видноті. «Я повернувся з безодні».

Та жаклива подія, що практично зруйнувала життя Авіли п'ять років тому, навіки причаїлася в закутках його пам'яті – одна-єдина оглушлива мить, коли земля розверзлася і ковтнула його.

Севільський собор.

Великодній ранок.

Сонце Андалусії лило проміння крізь вітражі, розсипаючи калейдоскоп кольорів кам'яною залю храму. Органні труби співали радісним громом, а тисячі вірян зібралися під склепінням святкувати чудо Воскресіння.

Авіла стояв на колінах біля вівтарної загорожі, і серце адмірала переповнювали радість і вдячність. Прослуживши все життя в морі, тепер він здобув найдивовижніший Господній дар – сім'ю. Широко всміхаючись, Авіла озирнувся й подивився через плече на свою молоду дружину Марію, яка сиділа на лаві, перепочиваючи: з важким животом їй було незручно пройти так далеко вглиб храму. Поряд їхній трирічний син Пепе радісно махав батькові рукою. Авіла підморгнув хлопчикові, а Марія лагідно всміхнулася чоловікові.

«Дякую Тобі, Боже!» – думав Авіла, розвертаючись до вівтаря, щоб прийняти причастя.

Мить – і оглушливий вибух пролунав під прекрасним склепінням.

Спалах – і весь його світ був поглинутий вогнем.

Вибухова хвиля жбурнула Авілу на вівтарну загорожу, його тіло завалила пекуча лавина уламків каміння й шматків людських тіл. Коли Авіла отямився, то не міг продихнути в густому диму і якусь мить не розумів, де він і що діється.

І тут з-поза дзвону у вухах він почув зойки. Авіла зіп'явся на ноги, тепер уже усвідомлюючи, який жах коїться навколо. Він сказав собі: це просто страшний сон. Хитаючись, побрів через повний диму храм, шкандибаючи повз стогони, повз скалічені тіла туди, де щойно були його дружина й син.

Там не було нічого.

Ні лав. Ні людей.

Тільки закривавлені уламки на кам'яній підлозі.

Цей похмурий спогад, на щастя, перервав дзвіночок на дверях бару. Авіла схопив свій тонік і зробив швидкий ковток, намагаючись струсити з себе темряву – як йому вже стільки разів доводилося робити.

Двері бару розчахнулись, і Авіла побачив: у приміщення ввалилося двоє здорованів. Вони фальшиво горлали вболівальницьку пісню, були вбрані в зелені футболки, які ледве прикривали об'ємні животи. Очевидно, цього вечора результат матчу був на користь приїжджої команди Ірландії.

«Натяк зрозумілий», – подумав Авіла й підвівся. Попросив рахунок, але кельнерка підморгнула і махнула рукою. Авіла подякував і зібрався йти.

– Хай йому грець! – крикнув один зі здорованів, дивлячись на поважну форму Авіли. – Та це ж король Іспанії!

Обидва зареготали й похитнулися, нахилившись у бік адмірала.

Авіла спробував обминати їх і вийти, але більший з уболівальників грубо схопив його за руку й посадив назад за стійку.

– Стривайте, ваша величносте! Ми сюди здалеку приїхали; маємо випити по кухлику з королем!

Авіла скоса глянув на лапу незнайомця, що вчепилась у напрасований рукав кітеля.

– Відпустіть, – спокійно мовив він. – Мені треба йти.

– Ні... тобі треба з нами пивця випити, amigo!

Чоловік учепився в рукав ще міцніше, а його товариш став тицяти пальцем у медалі на грудях Авіли.

– Та ти, батяню, герой! – Чоловік посмикав за одну з найцінніших відзнак Авіли. – Середньовічний жезл? То ось який ти, лицар в осяйній броні! – розреготався він.

«Терпіння!» – нагадав собі Авіла. Він зустрічав безліч подібних людей – нещасних простаків, які ніколи по-справжньому не боролися ні за що і сліпо порушують чужі права й свободи, що їх хтось відстояв для них.

– Власне, – спокійно відказав Авіла, – жезл – це символ Unidad de Operaciones Especiales іспанського військового флоту.

– Спецназ? – Чоловік удав, що тремтить від страху. – Справляє враження. А оце що значить? – Він показав на праву руку Авіли.

Авіла подивився на свою руку. Посередині, на м'якій частині долоні, чорніло татуювання – символ із чотирнадцятого століття.

«Цей знак – мій захист, – подумав Авіла, дивлячись на емблему. – Але зараз я захисту не потребу».

– А нехай, – сказав хуліган, урешті відпустивши руку Авіли й перемкнувши увагу на кельнерку. – А ти мила, – зауважив він. – Що, стовідсоткова іспанка?

- Так, - люб'язно відказала вона.
- Що, нічого ірландського в тобі не було?
- Ні.
- А хочеш?

Чоловік, звиваючись від істеричного сміху, стукнув кулаком по шинквасу.

- Дайте їй спокій! - наказав Авіла.

Той розвернувся, люто свердлячи іспанця очима.

Другий уболівальник штурхнув Авілу в груди:

- Будеш командувати, що нам робити?!

Авіла глибоко вдихнув - сьогоднішня довга подорож його втомила - і вказав на шинквас.

- Панове, будь ласка, сядьте. Я візьму вам пива.

«Як добре, що він лишився!» - подумала кельнерка. Хоча жінка і вміла себе захистити, але від того, як офіцер спокійно поводить з цими двома дикунами, в неї трохи завмирало серце - і вона сподівалася, що цей чоловік лишиться до самого закриття закладу..

Офіцер замовив два кухлі пива й тонік для себе і знову сів біля шинкваса. Футбольні хулігани вмостилися обабіч адмірала.

- Тонік?! - дразнився один. - А я думав, ми разом вип'ємо.

Офіцер утомлено всміхнувся до кельнерки і допив свій тонік.

- На жаль, маю важливу зустріч, - мовив офіцер, підводячись. - Гарно вам посидіти.

Щойно він устав, як здоровані, мов за командою, різко опустили свої лапищі йому на плечі й посадили назад на стілець. В очах адмірала зблиснула іскра гніву - і згасла.

- Діду, гадаю, ти не став би залишати свою подружку з нами, - здоровань поглянув на кельнерку й огидно поворушив язиком.

Офіцер із хвилину тихо посидів, а потім сунув руку в кишеню кітеля.

Здоровані знову схопили його за рукави:

- Гей, що ти робиш?!

Офіцер повагом дістав мобільний телефон і сказав щось по-іспанськи. Мужики витріпилися на нього, а тоді адмірал знову заговорив англійською.

- Перепрошую, маю зателефонувати дружині й попередити, що прийду пізно. Схоже, доведеться затриматись.

– Оце вже діло, батяню! – сказав більший, випив одним духом свій кухоль і хряснув ним об шинквас.

– Наливай іще!

Наповнюючи кухлі хуліганів, кельнерка в дзеркало помітила, як офіцер натискає кілька клавiш телефона і прикладає до вуха. Додзвонившись, швидко заговорив по-іспанськи:

– Le llamo desde el bar Molly Malone, – промовив адмірал, прочитавши назву й адресу бару з підставки під кухоль, яка лежала на шинквасі. – Calle Particular de Estraunza, ocho. – І через кілька секунд додав: – Necesitamos ayuda inmediatamente. Hay dos hombres heridos[6 – Я телефоную з бару «Моллі Мелоун». Вулиця Партикуляр де Естраунса, вісім. Потрібна термінова допомога. Двое поранених.].

І поклав трубку.

«¿Dos hombres heridos?» Серце кельнерки закалатало.

Не встигла вона зрозуміти, що це мало б означати, як за шинквасом крутнувся білий вихор – офіцер різко розвернувся вправо й надав ліктем у ніс більшому з хуліганів: пролунав гідкий хрускіт. Обличчя здорованя заюшила кров, він упав навznak. Не встиг його товариш щось зробити, як другий лікоть адмірала влучив йому під дих – і той хуліган теж полетів зі стільця. Кельнерка налякано дивилася на двох чоловіків на підлозі бару – один кричав від болю, а другий хапав ротом повітря й тримався за горло. Офіцер поволі встав. Моторошно спокійний, він дістав із гаманця сто євро і поклав на шинквас.

– Перепрошую, – сказав адмірал по-іспанськи. – Скоро приїде поліція і вам допоможе.

Відтак він розвернувся і вийшов.

Надворі адмірал Авіла набрав повні груди вечірнього повітря й пішов проспектом Масарредо до річки. Здалеку вже лунала сирена поліції, і він відступив у тінь, чекаючи, доки представники влади проїдуть мимо. Попереду була серйозна справа, й Авіла не міг дозволити собі інших ускладнень.

«Регент чітко окреслив сьогоднішнє завдання».

Авіла відчував глибокий спокій, приймаючи накази Регента. Жодних рішень. Жодної провини. Чиста дія. Після довгих років командування надзвичайна полегкість була в тому, щоб відступити від стерна й передати керування кораблем комусь іншому.

«У цій війні я рядовий».

Кілька днів тому Регент поділився з ним таким незручним секретом, що Авіла не мав іншого вибору, як узятися до цієї справи й бути готовим довести її до кінця. Брутальність учорашнього завдання досі не давала йому спокою, але він розумів, що його вчинок буде пробачений.

«Існує багато форм праведності.

І до того, як настане ніч, попереду ще одна смерть».

Вийшовши на відкритий майдан біля набережної, Авіла поглянув на споруду, що височіла попереду. То було хвилясте місиво збоченських форм, вкритих металевою плиткою, – немов два тисячоліття поступу в архітектурі просто викинуто у вікно заради повного хаосу.

«Хтось називає це музеєм. Я називаю це триумфом потворності».

Самозаглиблений і зосереджений, Авіла перетнув майдан, огинаючи химерні скульптури біля музею Гуггенхайма в Більбао. Наближаючись, він дивився на юрми гостей, що походжали в найкращому чорно-білому вбранні.

«Безбожні маси зібралися тут.

Однак цей вечір стане зовсім не таким, яким вони його уявляють».

Адмірал поправив кашкет, розгладив китель, набираючись сили для непростого завдання, яке стояло перед ним. Сьогоднішній вечір є частиною великої справи – хрестового походу праведності.

Авіла пройшов двором до входу в музей, обережно торкаючись вервиці в кишені.

Розділ 3

Атмосфера музейного атриуму нагадувала якийсь футуристичний храм.

Ленгдон зайшов – і його погляд одразу спрямувався до неба, понад колосальними білими колонами, понад високою скляною завісою – до склепіння на шістдесятиметровій висоті, де з малих галогенових ламп линуло чисте біле світло. У повітрі, перетинаючи небеса, зависла ціла мережа переходів, балконів і мостів, на них тут і там цятками видніли чорно-білі гості, які заходили на верхні галереї і виходили з них, стояли біля високих вікон, милуючись лагуною внизу. Поряд скляний ліфт безшумно ковзав по стіні й повертався на землю по нових відвідувачів.

Такого музею Ленгдон ще ніколи не бачив. Навіть акустика тут була незвична. Замість традиційної поважної тиші, створеної за допомогою звукопоглинальних поверхонь, цей музей повнився бурмотінням відлунь, голоси розкотисто відбивалися від каменю і скла. Для Ленгдона тільки одне музейне відчуття залишилося звичним: стерильний присмак біля кореня язика. Музейне повітря всюди однакове – з нього відфільтровано чужорідні частинки й окислювачі, після чого це повітря зволожено йонізованою водою до 45 відсотків.

Ленгдон пройшов кілька навдивовижу вузьких пропускних пунктів – в око йому впало багато озброєної охорони – і врешті опинився біля чергового столика реєстрації. Молода жінка роздавала навушники.

– Audiogu?а?

Ленгдон усміхнувся:

– Ні, дякую.

Коли він підійшов ближче до столика, жінка зупинила його, перейшовши на чудову англійську:

- Вибачте, пане, але сьогоднішній господар заходу пан Едмонд Кірш попросив усіх надіти аудіопристрої. Це частина заходу.

- А, тоді, звичайно, візьму.

Ленгдон простягнув руку по навушники, але вона жестом зупинила його, звірила бейдж із довгим списком запрошених, знайшла, після чого видала навушники з відповідним номером.

- Сьогоднішню екскурсію дібрано індивідуально для кожного відвідувача.

«Правда? - Ленгдон роззирнувся. - Для сотень гостей?» Ленгдон здивовано роздивився навушники - то була просто гладенька металева дужка з невеликими потовщеннями на кінцях. Мабуть, помітивши його зачудування, жінка підійшла і стала пояснювати:

- Це зовсім нова модель. - Вона допомогла професорові надіти цей пристрій. - Датчики у вуха вставляти не потрібно, вони просто торкаються обличчя.

Вона розташувала дужку на голові Ленгдона так, що датчики м'яко впиралися в обличчя між вилицею і скронею.

- Але як...

- Технологія передачі через кістку. Датчики подають звук безпосередньо в кістки щелепи, і він досягає внутрішнього вуха. Я випробовувала - дивовижне відчуття, наче голос говорить просто у вашій голові. А вуха лишаються вільними для зовнішніх розмов.

- Гарно придумано.

- Цю технологію винайшов пан Кірш понад десять років тому. Тепер вона доступна в багатьох марках електронних навушників.

«Сподіваюся, Людвіг ван Бетховен свою частку отримав», - подумав Ленгдон, цілком певний, що істинним винахідником цієї технології був композитор XVIII століття, який, оглухнувши, здогадався приєднати до піаніно металевий стрижень так, щоб можна було, граючи, тримати його в зубах. Таким чином Бетховенові вдавалося чути музику завдяки вібрації щелепної кістки.

- Сподіваюся, вам сподобається, - сказала жінка. - У вас близько години на огляд музею перед презентацією. Ваш аудіогід попередить вас, коли треба буде йти нагору, до зали.

- Дякую. Чи треба мені щось натискати, щоб?...

- Ні, прилад активується сам. Екскурсія почнеться, щойно ви почнете рухатись.

- О так, зрозуміло, - усміхнувся Ленгдон.

Він пішов через атриум, туди, де стояли й походжали інші гості - хто поодиноці, хто групами - усі вони чекали на ліфти й мали на голові такі самі дуги з датчиками, приставленими до вилиць.

Щойно він дійшов до середини атриуму, як у голові в нього пролунав чоловічий голос:

– Добрий вечір. Вітаємо вас у музеї Гуггенхайма в Більбао. Ленгдон знав, що це аудіопристрій, але все ж різко зупинився й озирнувся. Ефект був неймовірний – саме такий, як описала йому жінка. Складалося враження, що хтось говорить у нього в голові.

– Ми надзвичайно раді вам, професоре Ленгдон! – Голос звучав дружньо й легко, мав вишуканий британський акцент. – Мене звати Вінстон, і я маю честь бути вашим гідом сьогодні.

«Чий же це голос записали – Г'ю Гранта чи що?»

– Сьогодні, – бадьоро продовжив голос, – просимо вас почуватися вільно, ходити де і як вам забажається, а я постараюся пояснити те, що ви побачите.

Схоже, крім бадьорої артистичної озвучки, персоналізованих записів і технології передачі звуку через кістку, кожен аудіопристрій був обладнаний GPS-навігатором, який точно визначав, де перебуває гість, а отже, який коментар потрібно для нього обрати.

– Я розумію, сер, – додав голос, – що як професор мистецтва ви належите до наших освічених гостей, тож мої коментарі, можливо, вам не надто потрібні. Навіть більше: ви, можливо, виявите повну незгоду з моїм аналізом тих чи інших експонатів! – Голос ніяково розсміявся.

«Серйозно? Хто йому це написав?»

Веселий тон та індивідуальний підхід, авжеж, речі дуже милі, тільки Ленгдонові не вкладалося в голову, скількох зусиль могла коштувати персоналізація сотень аудіопристроїв.

На щастя, голос змовк – немов його запрограмований вітальний діалог скінчився.

Ленгдон подивився на другий край атріуму й побачив над юрбою величезну розтяжку.

ЕДМОНД КІРШ

СЬОГОДНІ МИ ЗРОБИМО КРОК УПЕРЕД

«І що ж таке Едмонд збирається проголосити?»

Ленгдон перевів погляд до ліфтів, де з невимушеною розмовою юрмилися гості: серед них він помітив двох відомих засновників глобальних інтернет-компаній, видатного індійського актора та інших гарно вбраних поважних осіб, і в Ленгдона виникло відчуття, що він мав би їх знати, але не знає.

Не бажаючи й не відчуваючись готовим підтримувати світські балачки про соціальні мережі та Боллівуд, Ленгдон пішов у протилежному напрямку, в бік чималого витвору сучасного мистецтва, що стояв під дальшою стіною.

Інсталяція розташовувалася в темному гроті і складалася з дев'яти вузьких конвеєрних стрічок, які виїжджали зі щілин у підлозі й рухалися вгору, зникаючи в щілинах у стелі. Це скидалося на дев'ять рухомих доріжок, тільки вони рухалися вертикально. На кожній стрічці був напис, який розгортався до небес.

Я молюся вголос... Чую твій запах на шкірі... Промовляю твоє ім'я.

Наблизившись, Ленгдон зрозумів: насправді стрічки не рухалися; ілюзію створювала «шкіра» з крихітних LED-лампочок на кожній вертикальній лінії. Лампочки загорялися, швидко утворюючи слова, які виникали на підлозі, рухалися вгору стрічкою і зникали в стелі.

Я гірко плачу... Була кров... Ніхто мені не казав.

Ленгдон походив біля вертикальних стрічок, обійшов їх, вчитався.

– Ця виклична робота, – проголосив аудіогід, раптово повернувшись, – має назву «Інсталяція для Більбао», вона створена концептуальною мисткинею Дженні Гольцер. Складається з дев'яти сигнальних щитів із LED-підсвіткою, кожен з них має висоту дванадцять метрів. Щитами рухаються цитати баскською, іспанською та англійською мовами – усі стосуються жакіття СНІДу і болю тих людей, які пережили важку втрату через цю хворобу.

Ленгдон мав відзначити: витвір зачаровував, навіть сповнював серце скорботою.

– Можливо, вам доводилося раніше бачити витвори Дженні Гольцер?

Ленгдон відчував, що текст, який рухається до небес, гіпнотизує його.

Я ховаю свою голову... Я ховаю твою голову... Я ховаю тебе.

– Містєре Ленгдон? – прозвучав голос у голові. – Чи ви мене чуєте? Чи працює ваш аудіопристрій?

Ленгдон здригнувся, вихоплений із плину думок.

– Перепрошую... що? Здрастуйте?

– Так, здрастуйте! – відгукнувся Вінстон. – Здається, ми вже привіталися? Я просто перевіряв, чи вам мене чути.

– О... вибачте... – затнувся Ленгдон і, різко відвернувшись від експоната, кинув погляд через залу. – Я думав, що ви – запис! Я не розумів, що на лінії жива людина!

Ленгдон уявив собі безліч кабінок – у кожній сидить людина з аудіопристроєм на голові та музейним каталогом.

– Усе гаразд, сер. Сьогодні ввечері я ваш особистий гід.

У вашому аудіопристрої є й мікрофон. Ця програма влаштована інтерактивно, щоб ми з вами могли вести бесіди про мистецтво.

Ленгдон тепер помітив: інші гості також говорять у свої аудіопристрої. Навіть ті, хто прийшов із кимось, здається, трохи віддалились одне від

одного, замислено презираючись, немов за розмовою кожен із власним екскурсоводом.

- І що, кожен із гостей має особистого гіда?

- Так, сер. Сьогодні ми проводимо індивідуальні екскурсії для трьохсот вісімнадцяти гостей.

- Неймовірно!

- Ну, як вам відомо, Едмонд Кірш - палкий прихильник техніки. Він розробив систему спеціально для музеїв, сподіваючись замінити нею групові екскурсії, яких він не терпить. Таким чином, кожен відвідувач насолоджується особистою екскурсією, ходить із власною швидкістю, ставить такі питання, яких, можливо, посоромився б перед групою. Така взаємодія є значно ближчою до людини і дає зануритися глибше.

- Не хочу здатися старомодним, але чому б не ходити з кожним особисто?

- Логістика, - відказав Вінстон. - Якщо на подію в музеї привести для кожного гостя по особистому екскурсоводу, то людей на поверхах стане вдвічі більше, а отже, кількість гостей довелося б удвічі скоротити. Крім того, галас від гідів, які всі говорили б одночасно, заважав би. Ідея полягала в тому, щоб був можливий цілісний діалог. Одна з цілей мистецтва, як завжди каже містер Кірш, - сприяти діалогу.

- Повністю з вами згодний, - сказав Ленгдон, - і саме тому люди часто ходять до музеїв із друзями. Ці аудіопристрої можна сприймати як антисоціальне явище.

- Ну, - спокійно відказав невидимий британець, - якщо ви прийшли з вашою парою чи друзями, можна записати всі аудіопристрої під одного екскурсовода і з приємністю обговорювати виставку разом. Програма дуже гнучка.

- Схоже, ви маєте відповіді на всі питання!

- Власне, така моя робота, - сором'язливо розсміявся гід і швидко змінив тон. - Ну а тепер, професоре, якщо ви пройдете через атриум до вікон, то побачите найбільшу картину в музеї.

Ленгдон пішов у бік атриуму, проминув привабливу пару за тридцять в однакових бейсболках. На обох шапках замість логотипа якоїсь корпорації був несподіваний символ.

Цей знак Ленгдон добре знав, але на бейсболці ніколи не бачив. Останнім часом ця вигадливо стилізована літера А стала всесвітнім символом групи, яка на планеті швидко зростала і за чисельністю, і за впливом, - атеїстів. З кожним днем вони дедалі наполегливіше говорили про те, чим, на їхню думку, небезпечна релігійна віра.

«Тепер атеїсти мають свої бейсболки?»

Обвівши поглядом зібрання геніїв техніки навколо, Ленгдон нагадав собі: чимало з цих людей, інтелектуалів з аналітичним розумом, імовірно, різко налаштовані проти релігії, як і Едмонд. Сьогоднішня публіка була, м'яко кажучи, не «рідною» для професора релігійної символіки.

Розділ 4

ConspiracyNet.com

ОСТАННІ НОВИНИ

Оновлено: Топ-10 публікацій дня від ConspiracyNet можна оглянути, натиснувши тут. А також – просто зараз відбувається приголомшлива подія!

ПРО ЩО ХОЧЕ РОЗПОВІСТИ ЕДМОНД КІРШ?

Титани технології заповнили Більбао: сьогодні ввечері відбувається VIP-подія під проводом футуриста Едмонда Кірша в музеї Гуггенхайма. Музей посилено охороняється, гостям привід для зібрання не розголошували, але журналісти ConspiracyNet отримали з поінформованих інсайдерських джерел інформацію, з якої можна зробити висновок: Едмонд Кірш скоро почне свою промову і збирається здивувати гостей великим науковим відкриттям. ConspiracyNet і надалі стежитиме за перебігом подій і повідомлятиме всі новини.

Розділ 5

Найбільша синагога Європи розташована в Будапешті на вулиці Дохань. Масивна будівля в мавританському стилі з двома потужними шпилями має сидіння для понад трьох тисяч вірян: лави в нижній залі призначені для чоловіків, а на балконі – для жінок.

У саду при синагозі у великій ямі поховано тіла сотень угорських євреїв, які загинули під час лихоліття нацистської окупації. Місце того поховання позначено Деревом Життя – металева скульптура являє собою плакучу вербу, на кожному з листків якої написано ім'я загиблої людини. Під вітром металеве листя дзвенить, і над освяченою землею розкочується моторошна луна.

Понад тридцять років настоятелем Великої синагоги був видатний знавець Талмуду і Каббали рабі Єгуда Кьовеш, який, попри похилий вік і слабке здоров'я, залишався активним членом юдейської громади як Угорщини, так і світу.

За Дунаєм сідало сонце, і рабі Кьовеш виходив із синагоги. Проминав бутики й загадкові «руїн-бари»[7 – Своєрідний формат барів – розташовані в напівзруйнованих будівлях. У Будапешті багато таких закладів у будинках старого єврейського кварталу.] вулиці Дохань, прямуючи додому на площу 15 березня, у двох кроках від мосту Ержебет, що сполучає давні міста Буду і Пешт, котрі офіційно стали одним містом лише у 1873 році.

Не за горами був Песах – зазвичай найвеселіша пора для Кьовеша, – проте відколи він повернувся минулого тижня з Парламенту світових релігій, рабі відчував лише бездонну тривогу.

«Краще б я туди не приїжджав...»

Надзвичайна зустріч із єпископом Вальдеспіно, алламою Саедом аль-Фадлом і футурологом Едмондом Кіршем не давала Кьовешеві спокою вже четвертий день.

Повернувшись додому, рабі пішов у двір, де в садку відімкнув хазіко – маленький флігель, що слугував йому за особисту каплицю і кабінет.

У будиночку була одна-єдина кімната з високими полицями, які вгиналися під вагою богословських томів. Кьовеш підійшов до столу і сів, невдоволено поглянувши на безлад перед собою.

«Побачив би хто мій стіл цього тижня – подумав би, що я збожеволів...»

На столі лежали відкритими кілька складних релігійних текстів – їхні сторінки були обліплені папірцями для записів. Далі на дерев'яних підставках розташувалися так само відкриті важкі томи – Тора івритом, арамейською та англійською мовами; усі вони були відкриті на тій самій книзі.

Буття.

«На початку...»

Кьовеш, звичайно, міг цитувати Книгу Буття з пам'яті всіма трьома мовами; читав він радше академічні коментарі до Книги Зоар та складної каббалістичної космології. Адже для такого богослова, як рабі Кьовеш, вивчати Книгу Буття – це приблизно як для Ейнштейна повертатися до шкільної арифметики. Однак цього тижня поважний рабин займався саме цим, а його записник на столі просто-таки обсіли липкі папірці з нотатками – так швидко накиданими, що Кьовеш сам ледве міг розібрати, що там написав.

«Я наче розум втратив...»

Рабі Кьовеш почав із Тори – Книги Буття, яку визнають і юдеї, і християни. «На початку сотворив Бог небо і землю». Далі він звернувся до коментарів Талмуду, перечитав раби-нічні пояснення Ма'асех Берешіт – Акту Творення. Відтак занурився в мідраші, замислився над тлумаченнями від різних поважних екзегетів, які намагалися дати раду з суперечливими моментами традиційної історії створення світу. Урешті Кьовеш зарився в містичну каббалістику Зоару, в якій непізнаваний Бог виявляється як десять різних сефірот – чи вимірів, розташованих понад каналами, що утворюють єдність, відому як Дерево Життя, з якого розквітають чотири окремі всесвіти.

Загадковість і заплутаність вірувань юдаїзму завжди заспокоювала Кьовеша, нагадуючи: Бог не створював людину здатною зрозуміти все на світі. Однак зараз, побачивши презентацію Едмонда Кірша й замислившись над простотою і зрозумілістю його відкриття, Кьовеш почувався так, наче останні три дні

передивляється колекцію застарілих суперечностей. У якийсь момент він зміг лише відкласти давні тексти вбік і пройтися понад Дунаєм, аби зібратися з думками.

Рабі Кьовеш нарешті почав усвідомлювати болісну правду: робота Кірша дійсно матиме руйнівні наслідки для душ вірян усього світу. Одкровення науковця різко суперечило практично всім релігійним доктринам, і то напрочуд просто й переконливо.

«Не можу забути останнє зображення, – думав Кьовеш, згадуючи печальний підсумок презентації Кірша, яку вони дивилися з екрана великого телефона науковця. – Така новина вплине на кожную людину, не лише на вірян».

І тепер, попри довгі роздуми останніх днів, рабі Кьовеш не почувався ні на йоту ближчим до розуміння, що робити з інформацією, наданою Кіршем.

Він сумнівався, що Вальдеспіно чи аль-Фадл змогли прояснити для себе цю ситуацію краще. Трое богословів два дні тому спілкувалися телефоном, але ця розмова нічого не дала.

– Друзі! – почав Вальдеспіно. – Вочевидь, презентація пана Кірша викликає стурбованість... на багатьох рівнях. Я дуже радив йому зателефонувати мені та обговорити це додатково, але він мовчить. Зараз, гадаю, нам треба щось вирішувати.

– Я вже вирішив, – відказав аль-Фадл. – Ми не можемо сидіти склавши руки. Потрібно взяти ситуацію під контроль. Кірш широко відомий зневагою до релігії, і він оформить своє відкриття так, щоб завдати максимального удару майбутньому віри. Потрібно діяти на випередження. Самим заявити про це відкриття. негайно. Треба подати його в такому світлі, щоб воно якомога менше зашкодило вірянам у духовному світі.

– Я розумію: нам потрібно зробити публічну заяву, – сказав Вальдеспіно, – але, на жаль, не можу уявити, як подати таке без загрози. – Він важко зітхнув. – Також проблема полягає в тому, що ми дали обіцянку панові Кіршу зберігати його таємницю.

– Правда, – відгукнувся аль-Фадл. – Мене теж турбує ця обіцянка, однак нам потрібно обирати менше зло і діяти заради більшого добра. Під ударом ми всі: мусульмани, юдеї, християни, індуїсти – усі релігії; і, зважаючи, що віра кожного з нас дає людині засадничу істину, яку намагається підірвати пан Кірш, ми зобов'язані подати цей матеріал так, щоб не стривожити наших громад.

– Боюсь, такого розумного способу не існує, – мовив Вальдеспіно. – Якщо ми розглядаємо можливість публічно розповісти про заяву Кірша, то єдиний життєздатний спосіб у такому разі – посіяти сумнів у його відкритті, дискредитувати його до того, як він проголосить те, що зібрався.

– Едмонд Кірш? – відгукнувся аль-Фадл. – Блискучий науковець, який ніколи не помилявся? Хіба ми всі разом не були на зустрічі з ним? Його презентація дуже переконлива.

Вальдеспіно буркнув:

– Не більше, ніж заяви Галілея, Бруно чи Коперника свого часу. Релігії вже бували в такій ситуації. Просто наука знову стукає в наші двері.

– Але ж на значно глибшому рівні, ніж відкриття у фізиці чи астрономії! – вигукнув аль-Фадл. – Кірш ставить під сумнів самі основи – корінь того, у що ми віримо! Звичайно, можна пригадати історію, та не забувайте: попри

всі старання вашого Ватикану, такі люди, як Галілей, зі своїми твердженнями зазвичай перемагали. І з Кіршем буде те саме. Цього не відвернути.

Запала похмура тиша.

– Мій погляд на ситуацію простий, – сказав Вальдеспіно. – Я був би радий, коли б Едмонд Кірш не робив цього відкриття. Боюсь, ми не готові мати справу з його висновками. І, на моє глибоке переконання, краще, коли б ця інформація не побачила світу. – Він ненадовго замовк. – Водночас я вважаю, що все в нашому світі відбувається за Божим задумом. Може, нашими молитвами Бог звернеться до пана Кірша й переконає його не оприлюднювати свого відкриття.

Аль-Фадл пирхнув:

– Не думаю, що пан Кірш – така людина, яка здатна почути голос Божий.

– Може, й так, – сказав Вальдеспіно. – Однак чудеса відбуваються кожного дня.

Аль-Фадл палко заперечив:

– З усією повагою – але хіба що ви будете молитися, щоб Бог ударив Кірша блискавкою до того, як він проголосить...

– Панове! – втрутився Кьовеш, намагаючись розрядити напругу, що починала наростати. – Не гарячкуймо. Нам немає необхідності просто зараз домовлятися. Пан Кірш сказав, що свою презентацію влаштує через місяць. Чи не варто було б мені запропонувати, щоб ми зараз подумали над цією справою кожен окремо, а потім переговорили за кілька днів? Можливо, нам на думку спаде правильний план дій.

– Це мудро, – відповів Вальдеспіно.

– Тільки не чекаймо занадто довго, – додав аль-Фадл. – Зідзвонімося через два дні.

– Домовилися! – сказав Вальдеспіно. – На той час ми зможемо ухвалити правильне рішення.

Відтоді минуло два дні, і тепер настав вечір, на який планувалася телефонна нарада.

Рабі Кьовеш дедалі більше хвилювався, сидячи сам-один у своєму кабінеті в хазіко. Минуло майже десять хвилин після призначеного часу.

Нарешті задзвонив телефон – і Кьовеш схопив слухавку. – Добрий вечір, рабі, – сказав єпископ Вальдеспіно; голос у нього був стурбований. – Вибачте за затримку. – Пауза. – Боюсь, аллама аль-Фадл не зможе до нас приєднатися.

– Як? – здивувався Кьовеш. – Що з ним?

– Не знаю. Я цілий день йому телефоную, але аллама, здається... зник. Ніхто з його колег не знає, де він.

У Кьовеша поза шкірою пробіг холод.

– Це тривожний знак.

– Згоден. Будемо сподіватися, що з ним усе гаразд. На жаль, маю інші новини. – Єпископ замовк, після чого продовжив іще похмуріше: – Я щойно дізнався, що Едмонд Кірш улаштовує подію, на якій збирається поділитися зі світом своїм відкриттям... сьогодні ввечері.

– Сьогодні?! Він же казав, що зробить це через місяць! – спалахнув Кьовеш.

– Так, – відказав Вальдеспіно. – Він збрехав.

Розділ 6

Дружній голос Вінстона лунав в аудіопристрої Ленгдона:

– Просто перед вами – найбільша картина нашої колекції, хоча переважно гості не одразу її помічають.

Ленгдон подивився на другий бік атріуму, але побачив лише скляну стіну з краєвидом на лагуну.

– Перепрошую, мабуть, тут я належу до більшості. Не бачу картини.

– Ну, розташована вона в доволі незвичний спосіб, – весело відповів Вінстон. – Полотно не на стіні, а на підлозі.

«Міг би я здогадатися!» – подумав Ленгдон, подивився вниз і, йдучи вперед, побачив широке прямокутне полотно, натягнуте на каміння під ногами.

Велетенський витвір був виконаний одним кольором – являв собою монохромну темно-синю ділянку, – і глядачі стояли по периметру картини, дивлячись у неї, мов у ставок.

– Площа цієї картини – понад п'ятсот квадратних метрів, – прокоментував Вінстон.

Ленгдон зрозумів, що це в десять разів більше за його кембриджську квартиру.

– Витвір Іва Кляйна лагідно прозивають «Басейн».

Ленгдон мимоволі відзначив, що цей відтінок синього приваблює погляд, і його густота викликала відчуття, що можна пірнути просто в картину.

– Кляйн винайшов цей колір, – продовжив Вінстон. – Він зветься «міжнародний синій Кляйна», й автор стверджує, що глибина цього кольору відображує його власне утопічне світобачення – неземне і безмежне.

Ленгдон відчув: зараз Вінстон зачитує текст.

– Кляйн найбільш відомий своїми синіми картинами, а також скандальною фотографією «Стрибок у порожнечу», яка викликала значну паніку, коли її оприлюднили в 1960 році.

Ленгдон бачив «Стрибок у порожнечу» в Музеї сучасного мистецтва у Нью-Йорку. Фотографія справляла тривожне враження: на ній добре вдягнутий чоловік стрибав «ластівкою» з високої будівлі, під якою був лише асфальт.

Насправді ж зображення становило майстерний монтаж, блискуче відретушований бритвою задовго до появи Photoshop.

– Крім того, – додав Вінстон, – Кляйн також склав музичну п'єсу «Монотон-Тиша», в якій симфонічний оркестр цілих двадцять хвилин грає один акорд у ре-мажорі.

– І люди це слухають?

– Тисячі. Й один акорд – це тільки перша частина. У другій частині оркестр сидить без руху, виконуючи «чисту тишу» протягом двадцяти хвилин.

– Ви жартуєте, так?

– Ні, говорю цілком серйозно. На захист цього твору: виступ був не настільки нудним, як може здатися; на сцені також були три оголені жінки, намащені синьою фарбою, які качалися по велетенських полотнах.

Хоча Ленгдон приділив кращу частину своєї кар'єри вивченню мистецтва, його турбувало те, що він так і не навчився до кінця цінувати авангардні досягнення культури. Принади сучасного мистецтва лишалися для нього загадкою.

– Не хочу виявляти неповагу, Вінстоне, але маю сказати вам: мені буває важко провести межу між «сучасним мистецтвом» і просто дивацтвом.

Вінстон незворушно відповів:

– Ну, таке питання часто виникає, правда? У вашому світі класичного мистецтва витвори цінуються за рівень авторського виконання – тобто того, як вправно рухається пензель полотном чи різець рубає камінь. Ну а в сучасному мистецтві шедевр часто полягає в самій ідеї, а не в її виконанні. Наприклад, людина дуже просто може скласти сорокахвилинну симфонію, де буде лише одна нота й тиша, але саме Іву Кляйну спала на думку така річ.

– Ну що ж, справедливо.

– Звичайно, «Туманна скульптура» надворі – це чудовий приклад концептуального мистецтва. У митця виникла ідея – провести труби з отворами під мостом і видувати туман над лагуною – але створювали це місцеві слюсарі. – Вінстон трохи помовчав. – Хоча я дуже високо оцінюю мисткиню, яка використала такий засіб як код.

– Туман як код?

– Так. Це зашифрована присвята архітектору музею.

– Френку Гері?

– Френку Овену Гері[8 – Ініціали архітектора складаються в англійське слово fog – туман.], – поправив Вінстон.

– Розумно!

Ленгдон ішов у бік вікон, і Вінстон сказав:

– Звідси чудово видно павучиху. Бачите Маман, ту, яку зустрічали внизу?

Ленгдон подивився за вікно: на другому боці лагуни видніла масивна скульптура «чорної вдови».

- Так. Неможливо не помітити.

- З інтонації чую, що ви не в захваті.

- Широ намагаюся захоплюватись, - сказав Ленгдон і додав: - Я класицист. Тут я трохи не у своїй стихії.

- Цікаво, - мовив Вінстон. - Мені чомусь здавалося, що саме вам Маман сподобається. Вона - чудовий приклад класичного принципу зіставлення. Власне, ви могли б її наводити як приклад цього явища на заняттях.

Ленгдон придивився до павучихи, але нічого такого не помітив. Коли йшлося про пояснення того, що означає зіставлення, він волів традиційніші приклади.

- Напевне, все ж і далі вестиму мову про Давида.

- Так, Мікеланджело - золотий стандарт, - мовив з усмішкою Вінстон, - він блискуче розташував свого Давида в дещо жіночному контрапосто: у того звисла розслаблена рука, праща теж повисла: в такий спосіб передано жіночу вразливість. А при тому Давид випромінює шалену, смертельно небезпечну рішучість, його сухожилля й судини напинаються: він готовий убити Голіафа. Цей витвір одночасно і ніжний, і потужний.

Така характеристика справила враження на Ленгдона - він був би радий, коли б його студенти могли так глибоко розуміти шедевр Мікеланджело.

- Маман не відрізняється від Давида, - промовив Вінстон. - Так само сміливо зіставляються архетипні принципи. У природі павук «чорна вдова» - це страшна істота, хижак, що ловить жертву в тенета і вбиває. Та попри цю небезпечність, тут павучиха зображена з повною яйцевою камерою: вона готується дати нове життя, є водночас силою і смертю, і народження - потужний тулуб спирається на неймовірно тонкі ноги, чим передано і силу, і крихкість. Маман можна, якщо хочете, назвати Давидом наших днів.

- Щось не хочеться, - усміхнувся у відповідь Ленгдон. - Але не можу не відзначити: ваш аналіз дав мені неабияку поживу для думки.

- Чудово, то дозвольте мені показати вам найновіший із наших експонатів. Так сталося, що це - оригінальний витвір Едмонда Кірша.

- Правда? Ніколи не знав, що Едмонд - митець.

Вінстон засміявся.

- Ну, моя справа - показати...

Ленгдон дав Вінстону провести себе понад вікнами в простору нішу, де велика група гостей зібралася перед великою грудкою засохлої грязьки, що висіла на стіні. На перший погляд глинистий шмат нагадав Ленгдонові якусь скам'янілість у музеї природи. Однак то була просто глина.

Натомість на грудці були грубо нанесені значки, подібні до тих, які могла б дитина намалювати паличкою на мокрому цементі. Юрба була дещо розчарована.

- Це таке зробив Едмонд? - пирхнула жінка в норковому манто з ботоксом у губах. - Не розумію.

У Ленгдоні пробудилася викладацька жилка; він не витримав і втрутився:

- Власне, дуже розумно зроблено. Поки що це мій улюблений експонат у цьому музеї.

Жінка розвернулася і глянула на професора з трохи надмірною зневагою.

- Правда? То, прошу, просвітить мене.

«З радістю!» Ленгдон підійшов до значків, грубо намальованих по глиняній поверхні.

- Отже, передусім, - промовив він, - Едмонд цим шматком глини віддає шану найдавнішій людській писемності - клинопису.

Жінка невпевнено зморгнула.

- Три глибокі борозни посередині, - продовжив Ленгдон, - це слово «риба» асирійською мовою. Такий знак зветься піктограмою. Якщо придивитися, можна уявити відкритий рот риби, розвернутої праворуч, а також трикутну луску на її тілі.

Юрба задерла голови й стала знову роздивлятися витвір. - А якщо поглянути туди, - мовив Ленгдон, показуючи на заглибини ліворуч від риби, - то можете помітити, що Едмонд намалював на глині сліди ніг за рибою, щоб показати еволюційний вихід риб на суходіл.

Гості схвально закивали.

- Ну й нарешті, - додав Ленгдон, - асиметрична зірочка праворуч - символ, який риба, здається, збирається з'їсти, - це одне з перших відомих історії зображень Бога.

Жінка з ботоксом звела брови:

- Риба їсть Бога?

- Виходить, що так. Це жартівлива версія риби Дарвіна - еволюція пожирає релігію. - Ленгдон злегка знизав плечима, озирнувшись на групу. - Як я вже сказав, розумно придумано.

Ленгдон пішов, чуючи, як у нього за спиною шепочуться, а Вінстон розсміявся.

- Чудово, професоре, і дуже влучно! Едмонд би оцінив ваш експромт. Мало хто здатний розшифрувати цей експонат.

- Ну що ж, - відказав Ленгдон, - це, власне, моя робота.

- Так, і тепер я розумію, чому містер Кірш просив мене ставитися до вас як до надзвичайного гостя. По суті, він просив мене показати вам дещо, з чим сьогодні не матиме справи більше ніхто із запрошених.

- Правда? І що ж це?

- Праворуч від головних вікон - чи бачите відгороджений коридор?

Ленгдон поглянув праворуч.

- Так, бачу.

- Добре. Ідіть за моїми вказівками.

Ленгдон невпевнено йшов, слухаючи інструкції Вінстона. Дістався входу в коридор, роззирнувся, чи ніхто його не бачить, обережно протиснувся за огорожу і швидко зник у глибині коридору. Тепер, лишивши юрбу гостей позаду, Ленгдон пройшов десять метрів до металевих дверей із кодовим замком.

- Наберіть на клавіатурі оці шість цифр... - сказав Вінстон.

Ленгдон набрав за ним код, і двері клацнули.

- Чудово, професоре, прошу заходити.

Ленгдон якусь мить постояв, не знаючи, чого чекати. Тоді зібрався з духом і штовхнув двері. За ними була майже повна темрява.

- Зараз увімкну вам світло, - сказав Вінстон. - Будь ласка, заходьте й зачиніть за собою двері.

Ленгдон обережно ступив у приміщення, вдивляючись у темряву. Зачинив за собою двері, замок клацнув. Поступово по кутках стало розгорятися м'яке світло, і простір виявився велетенською печерою - вона могла би правити за ангар для реактивних літаків.

- Понад три тисячі квадратних метрів, - пояснив Вінстон.

Порівняно з цією залю атриум неспівмірно малів. Світло розгорялось, і Ленгдон розгледів на підлозі групу масивних силуетів - сім чи вісім - щось ніби динозаври, які поночі вийшли пастися.

- Що це таке переді мною? - спитав Ленгдон.

- Воно зветься «Питання часу», - почувся бадьорий голос Вінстона в аудіопристрої. - Це найважчий експонат музею. Понад дев'ятсот тонн.

Ленгдон намагався зрозуміти, що до чого.

- А чому я тут сам?

- Як я вже казав, містер Кірш попросив мене показати вам дивовижні об'єкти.

Світло розгорілося на повну силу, заповнило всю велетенську залу, і Ленгдон здивовано глядів на те, що відкрилося його очам.

«Я потрапив у паралельний всесвіт».

Адмірал Луїс Авіла прийшов на пропускний пункт музею, подивився на годинник, перевіряючи, чи вчасно прибув.

«Ідеально».

Він показав Documento Nacional de Identidad[9 - Національне посвідчення особи.] працівникам, перед якими лежав список запрошених. На мить пульс Авіли пошвидшився: його спочатку не знайшли в списку. Нарешті він виявився внизу - його додали в останній момент, - тож Авілу пропустили.

«Як і обіцяв Регент». Як йому це вдалося, Авіла навіть уявити не міг. Сьогоднішній список запрошених мав бути ідеально продуманий.

Авіла підійшов до металошукача, де вийняв стільниковий телефон і поклав на тацю. Потім обережно видобув із кишені кітеля незвично важку вервицю й поклав поряд.

«Обережно, - казав собі адмірал. - Дуже обережно». Охоронець показав йому на рамку, потім приніс тацю з особистими речами.

- Que rosario tan bonito[10 - Яка гарна вервиця.], - сказав охоронець, милуючись металевими намистинами, зібраними на міцному ланцюгу, з широким заокругленим хрестом.

- Gracias, - відповів Авіла. «Сам зробив...»

Авіла пройшов крізь рамку без пригод. По другий бік забрав вервицю й телефон, обережно поклав у кишеню, після чого перейшов туди, де видавали аудіопристрої.

«Нащо мені екскурсія, - подумав він. - У мене справи».

Ідучи через атриум, він нишком кинув свій пристрій у смітник.

Серце адмірала калатало, і він шукав очима тихого місця, де можна було би зв'язатися з Регентом і дати йому знати, що прибув на місце без пригод.

«За Бога, країну і короля! - подумав він. - Але головне - за Бога».

Тим часом у глибинах освітленої місяцем пустелі за Дубаєм знаний 78-річний аллама Саед аль-Фадл долав смертельну втому, повзучи сипучими пісками. Іти він уже не міг.

Обпечена сонцем шкіра аль-Фадла вкрилася пухирями, горло немилосердно боліло з кожним подихом. Піщані вітри засліпили його багато годин тому, але він продовжував повзти. У якусь мить йому начебто почулося гудіння квадранцикла чи ще якоїсь машини - але, може, то просто завивав вітер. Аль-Фадл давно зневірився, що Бог його порятує. Грифи вже не кружляли над його головою: вони йшли по піску поряд.

Високий озброєний іспанець, який учора ввечері вскочив у машину аль-Фадла, мовчки погнав автомобіль углиб пустелі. Через годину іспанець зупинився й наказав аль-Фадлові вийти з машини. І покинув літнього чоловіка в темряві без води та їжі.

Викрадач ніяк не виказав, хто він і чому це робить. Єдина прикмета, що впала в око аль-Фадлові, – дивний знак на правій долоні іспанця. Цей символ не був знайомий старому богослову.

Багато годин аль-Фадл ішов пустелею і марно кликав на допомогу. А тепер старий богослов упав на задушливий пісок, серце у зневодненому тілі зупинялось. І в голові аллами знову постало те питання, яке мучило його ці довгі години.

«Ну кому може бути потрібна моя смерть?»

Він жажнувся: логічна відповідь була лише одна.

Розділ 8

Погляд Роберта Ленгдона переходив від однієї колосальної фігури до іншої. Кожна являла собою велетенський лист сталі, що де-не-де взялася іржею: кожен з них був красиво закручений і ненадійно стояв на ребрі, так що виходила окрема стіна. Вигнуті стіни були заввишки майже п'ять метрів і скручувались у різні плавні форми – хвиляста стрічка, відкрите коло, широкий завиток.

– «Питання часу», – повторив Вінстон. – Автор – Річард Серра. Використання стін без жодної опори створює ілюзію нестійкості. Однак насправді вони дуже стійкі. Уявіть доларову купюру, яку намотали на олівець: вона спокійно стоятиме на ребрі, навіть якщо прибрати олівець, бо її підтримує власна геометрія.

Ленгдон зупинився й задивився на велетенське коло попереду. Метал окислився, від чого став паленого рудого кольору й набув грубого, якогось живого вигляду. Об'єкт випромінював і силу, і тонке відчуття балансу.

– Професоре, ви помітили, що перша форма не зовсім замкнена?

Ленгдон обійшов її і побачив: краї не зовсім сходяться, неначе дитина пробувала намалювати коло, але не змогла замкнути.

– Ця неповна замкненість створює прохід, який вабить відвідувача досередини, закликає дослідити від'ємний простір.

«Якщо у відвідувача немає клаустрофобії», – подумав Ленгдон, швидко переходячи далі.

– Аналогічно, – додав Вінстон, – перед вами три звивисті металеві стрічки, приблизно паралельні між собою і розташовані так, щоб вийшли два хвилясті тунелі завдовжки понад тридцять метрів. Це називається «Змія», і по ній зазвичай бігають юні відвідувачі. А ще двоє людей, стоячи на протилежних її кінцях, можуть розмовляти пошепки й чути одне одного так само добре, як зблизька.

– Дивовижно, Вінстоне, але чи не могли б ви пояснити, чому Едмонд попросив вас показати мені цю галерею?

«Він же знає, що це не мое».

Вінстон промовив:

– Він особливо хотів, щоб я вам показав «Обертову спіраль», вона он там, у правому кутку. Бачите?

Ленгдон примружився. «Та, що начебто мало не за кілометр звідси?»

– Так, бачу.

– Чудово, підійдімо ближче.

Ленгдон обережно озирнув велетенський простір і пішов до тієї далекої спіралі, а Вінстон продовжив екскурсію.

– Я чув, професоре, що Едмонд Кірш – палкий прихильник вашої роботи, особливо ваших ідей щодо взаємодії різних релігійних традицій упродовж історії, а також відображення їх еволюції в мистецтві. Багато в чому Едмонд працює в дуже подібній царині. Його математичне прогнозування й теорія ігор доволі подібні до такого: аналіз еволюції різних систем і передбачення, як вони з часом розвиватимуться.

– Ну, вочевидь, він майстер своєї справи. Його й називають Нострадамусом наших днів.

– Так. Хоча порівняння дещо образливе, як на мою думку.

– Чому ж? – заперечив Ленгдон. – Нострадамус – найславетніший провидець усіх часів.

– Не хочу різко заперечувати, професоре, але Нострадамус написав майже тисячу туманних катренів, які дуже виграли від творчого підходу всіляких забобонних читачів, котрі шукали точного сенсу там, де не було жодного... і бачили там що завгодно: від Другої світової війни до смерті принцеси Діани чи нападу на Всесвітній торговельний центр. Це повний абсурд. Натомість Едмонд Кірш оприлюднив обмежену кількість дуже точних прогнозів, які незабаром справдилися, – хмарні комп'ютерні сервіси, самокеровані автомобілі, процесор, який працює лише на п'ятьох атомах. Містер Кірш – зовсім не Нострадамус.

«Визнаю свою помилку», – подумав Ленгдон. Едмонд Кірш, як він чув, викликав палку прихильність серед своїх працівників, і, схоже, Вінстон був одним із таких захоплених учнів.

– То як вам екскурсія? – змінив тему Вінстон.

– Дуже цікаво. Едмонд довів технологію дистанційної екскурсії до рівня, гідного найвищої похвали.

– Так, ця система багато років була його мрією, і Едмонд витрачав на її таємну розробку безліч грошей і часу.

– Правда? Технологія зовсім не здається складною. Маю визнати, спочатку я був налаштований скептично, але ви мене підкупили – бесіда вийшла надзвичайно цікава.

- Дякую вам за таку похвалу, хоча й сподіваюся, що не зруйную вашого враження, сказавши вам правду. Боюся, я не був з вами до кінця чесним.

- Перепрошую?

- По-перше, мене звати не Вінстон. Я - Арт.

Ленгдон засміявся.

- Екскурсовод у мистецькому музеї з іменем Арт? Я зовсім не ображаюся, що ви взяли псевдонім. Приємно познайомитися, Арте.

- Далі, коли ви мене питали, чому я не воджу вас особисто, я правильно відповів вам, що містер Кірш не хоче великих натовпів у музеї. Однак це була не вся правда. Є ще одна причина, з якої ми спілкуємося через пристрій, а не особисто. - Він ненадовго змовк. - Власне, я не здатний рухатися фізично.

- О... співчуваю... - Ленгдон уявив Арта в інвалідному візку в кол-центрі й пожалкував, що Артові стало соромно і він мав пояснювати цю ситуацію.

- Не варто мене жаліти. Запевняю вас, із ногами я мав би дуже химерний вигляд. Розумієте, я не такий, яким ви мене уявляєте.

Ленгдон сповільнив крок.

- Що це означає?

- Ім'я Арт - це скорочення слова artificial - «штучний», хоча містерові Кіршу дуже подобається слово «синтетичний». - Він на мить замовк. - Правда в тому, професоре, що весь вечір ви спілкувалися з синтетичним екскурсоводом. Таким собі комп'ютером.

Ленгдон невпевнено роззирнувся.

- Це якийсь жарт?

- Зовсім ні, професоре. Я говорю цілком серйозно. Едмонд Кірш витратив десять років і майже мільярд доларів у галузі синтетичного інтелекту, і сьогодні ввечері ви першим оцінили плід його праці. Усю вашу екскурсію провів синтетичний екскурсовод. Я - не людина.

Ленгдон якусь мить не міг цього сприйняти. Дикція і граматики Арта-Вінстона були ідеальні, і якщо не зважати на дещо незграбний сміх, він був одним із найкращих співрозмовників, з якими мав справу Ленгдон. Понад те, вони весь вечір обмінювалися думками й жартували на дуже багато тем, і екскурсовод був блискуче знайомий із їхніми тонкощами.

«За мною стежать, - тепер зрозумів Ленгдон, вишукуючи на стінах приховані відеокамери. У нього виникла підозра, що він теж мимоволі є учасником якогось "експериментально-мистецького" проекту, тонко зрежисованого театру абсурду. - Я в них як шур у лабіринті».

- Мені не дуже приємно це знати, - промовив Ленгдон, і його слова розкотилися луною в порожній галереї.

- Прийміть мої вибачення, - сказав Вінстон. - Вас можна зрозуміти. Я передчував, що вам важко буде прийняти цю новину. Гадаю, саме тому Едмонд попросив мене привести вас сюди, у відлюдне місце. Цю інформацію не можна відкривати іншим гостям.

Ленгдон уважно вдивлявся в темні кутки – чи немає там когось?

– Як ви, без сумніву, знаєте, – продовжив голос, моторошно спокійний: його зовсім не бентежили почуття Ленгдона, – людський мозок є бінарною системою: сигнал або йде через синапс, або не йде – так чи ні, як у комп'ютерних сигналах. Мозок має понад сто трильйонів перемикачів, що означає: створення мозку – питання не так технології, як масштабу.

Ленгдон майже не слухав. Він знову рушив до виходу: знак зі стрілкою показував у дальший кінець галереї.

– Професоре, я розумію, що людський тембр мого голосу важко сприйняти як машинний, однак синтезувати мовлення ще порівняно просто. Навіть електронна книжка за дев'яносто дев'ять доларів доволі пристойно відтворює людську мову. Едмонд інвестував у цю розробку мільярди.

Ленгдон зупинився.

– Якщо ви комп'ютер, то скажіть ось що. Яким був індекс Доу–Джонса 24 серпня 1974 року?

– Це була субота, – блискавично відповів голос. – Ринки не працювали.

Ленгдон відчув холодок поза шкірою. Він спеціально обрав таку дату. Одним із побічних ефектів ейдетичної пам'яті в нього було те, що дати закарбовувались у ній назавжди. Тієї суботи був день народження його друга, і Ленгдон досі пам'ятав вечірку в басейні. «Гелена Вулі була в синьому бікіні...»

– Однак, – одразу додав голос, – напередодні в п'ятницю, 23 серпня, індекс Доу–Джонса становив 686,80: відбулося падіння на 17,83 пункта зі втратою у 2,53 відсотка.

Ленгдонові відібрало мову.

– Я радо почекаю, – бадьоро мовив голос, – поки ви перевірите ці відомості за своїм смартфоном. Хоча й не можу не вказати вам на іронію цієї ситуації.

– Але... я не...

– Найскладніше завдання у створенні штучного інтелекту, – продовжив голос, і його легкий британський акцент тепер здавався особливо химерним, – не у швидкому доступі до відомостей, який насправді створити дуже просто, а в здатності помічати взаємозв'язок і переплетеність даних – те, в чому ви неперевершені, так? Взаємозв'язок ідей? Це одна з причин, чому містер Кірш хотів перевірити мої здатності саме на вас.

– Це випробування? – спитав Ленгдон. – Мене?

– Аж ніяк. – І знову цей сором'язливий смішок. – Це випробування мене. Чи можу я вас переконати, що я – людина.

– Тест Тьюрінга.

– Саме так.

Тест Тьюрінга, згадував Ленгдон, то було завдання, запропоноване спеціалістом із розшифрування кодів Аланом Тьюрінгом: зробити так, щоб поведінка машини не відрізнялася від поведінки людини. Власне, людина-експерт мала послухати розмову людини і машини й сказати, хто зі

співрозмовників людина. Якщо це неможливо, то тест Тьюрінга вважається пройденим. Тест Тьюрінга був ідеально пройдений 2014 року в Лондонському королівському товаристві. Відтоді технології штучного інтелекту розвивалися з карколомною швидкістю.

- Сьогодні ввечері, - продовжив Арт, - жоден із наших гостей нічого не запідозрив. Усі чудово проводять час.

- Чекайте, тут усі розмовляють із комп'ютером?!

- Фактично, всі розмовляють зі мною. Я можу легко виконувати багато завдань одночасно. Ви чуєте мій голос, виставлений від початку, - той, якому надає перевагу Едмонд, - а решта чують інші голоси й інші мови. З огляду на те, що ви американець, науковець і чоловік, я обрав для вас чоловічий голос і британський акцент. Я гадав, що так ви почуватиметеся більш упевнено, ніж якби чули голос молоді жінки з тягучим акцентом південних штатів.

«Воно щойно назвало мене шовіністом?»

Ленгдон згадав запис, який кілька років тому циркулював у мережі: голові бюро часопису Time Майклові Шереру зателефонував робот із телемаркетингу - настільки жакливо схожий на людину, що Шерер розмістив запис дзвінка в інтернеті, щоб усі охочі могли його почути.

«Це було багато років тому», - зрозумів Ленгдон.

Ленгдон знав, що Кірш уже давно бавиться створенням штучного інтелекту, час від часу з'являючись на обкладинках часописів і проголошуючи всілякі відкриття. Схоже, «Вінстон» - це найкраще на сьогодні дітище Кірша.

- Розумію, що все відбувається дуже швидко, - продовжив голос, - але містер Кірш попросив мене показати вам спіраль, біля якої ви зараз. Він казав, щоб ви ввійшли в цю спіраль і дійшли до її центру.

Ленгдон зазирнув у вузький прохід і відчув, що всі м'язи напружилися. «Це в Едмонда жарти такі?»

- Не могли б ви мені сказати, що там? Я не великий любитель замкнених просторів.

- Цікаво, я про вас цього не знав.

- Клаустрофобія - не з тих речей, які зазначають у резюме. - Ленгдон зловив себе на тому, що досі не може вповні усвідомити, що спілкується з машиною.

- Боятися не варто. Посередині спіралі доволі багато місця, а містер Кірш прохав мене показати вам власне центр. Але перед тим як увійти, Едмонд просив вас зняти аудіопристрій і покласти отут на підлогу.

Ленгдон подивився на високу споруду і завагався.

- Ви зі мною не підете?

- Виходить, що ні.

- Розумієте, все це дуже дивно, і я не зовсім...

– Професоре, з огляду на те, що Едмонд привіз вас сюди, прохання пройти всередину мистецького витвору є маленьким. Діти щодня це роблять – і лишаються живими.

Ленгдонові ще ніколи не дорікав комп'ютер (якщо цей голос справді належав комп'ютеру), проте це гостре зауваження зробило свою справу. Він зняв пристрій, обережно поклав на підлогу й став обличчям до проходу. Високі стіни утворювали вузький каньйон, який вигинався вбік і зникав у темряві.

– Знову як завжди... – зітхнув він, ні до кого особливо не звертаючись.

Тоді глибоко вдихнув і зайшов.

Повертаючи і повертаючи за годинниковою стрілкою, прохід вів Ленгдона дедалі глибше і тривав значно довше, ніж можна було очікувати: невдовзі професор згубив лік виткам. З кожним із них коридор вужчав, і широкі плечі Ленгдона вже майже торкалися стін. «Дихай, Роберте, дихай...» Похилі листи металу, здавалося, були готові ось-ось обвалитися й поховати чоловіка під тоннами сталі.

«Навіщо я це роблю?»

За мить до того, як Ленгдон вирішив розвернутися й піти назад, коридор закінчився, відкрившись у велике приміщення. Як і обіцяв Вінстон, воно дійсно виявилось більшим, ніж можна було очікувати. Ленгдон швидко вийшов з тунелю й видихнув; оглядаючи голу підлогу й високі металеві стіни, він знову замислився, чи не став об'єктом якогось вигадливого студентського жарту.

Десь зовні клацнув замок, і за високими стінами покотилася луна від швидких кроків. Хтось увійшов у галерею через ближчі двері, що їх помітив Ленгдон. Підійшов до спіралі й почав ходити в ній навколо Ленгдона, наближаючись із кожним витком. Він теж був у цій споруді.

Ленгдон відступив і розвернувся до входу, а кроки рухалися по колу, наближалися. Швидке стакато гучнішало, доки-раптом із тунелю вийшов чоловік. Невисокий, худий, блідий, із пронизливим поглядом і кучмою неслухняного чорного волосся.

Ленгдон з кам'яним обличчям дивився на нього. За кілька секунд дозволив собі широко всміхнутися.

– Великий Едмонд Кірш завжди з'являється ефектно.

– Справити перше враження можна лише з першої спроби, – привітно відказав Кірш. – Я скучив за тобою, Роберте. Дякую, що прибув.

Чоловіки сердечно обійнялися. Ленгдон поплескав товариша по спині – і помітив, що Кірш схуд.

– Ти втратив вагу, – зауважив Ленгдон.

– Я став веганом, – відповів Кірш. – Це простіше, ніж спортсменом.

Ленгдон розсміявся:

– Як же гарно тебе зустріти! Як завжди, змушуєш мене почуватися занадто парадно вдягненим.

– Хто, я?! – Кірш подивився на свої вузькі чорні джинси, напрасовану футболку з V-подібним вирізом і куртку-бомбер з асиметричною «блискавкою». – Це от кутюр.

– І білі сланці теж от кутюр?

– Сланці?! Це Guineas від Сальваторе Феррагамо.

– І, гадаю, коштують більше, ніж увесь мій костюм разом узятий.

Едмонд підійшов і роздивився ярличок на класичному фракку Ленгдона.

– Власне, – тепло усміхнувся він, – фрак доволі якісний. Ціна приблизно того самого порядку.

– Хотів би сказати тобі, Едмонде, що твій синтетичний друг Вінстон... вселяє тривогу.

Кірш радісно всміхнувся:

– Неймовірно, правда? Ти не повіриш, але я цього року створив справжній штучний інтелект – це квантовий стрибок. Я розробив кілька нових власних програм, які дозволяють машині розв'язувати завдання й саморегулюватися в цілковито новий спосіб. Над Вінстоном ще працюю, та він з кожним днем розвивається.

Ленгдон помітив: за останній рік навколо хлопчакуватих очей Едмонда залягли глибокі зморшки. Чоловік мав стомлений вигляд.

– Едмонде, скажеш, чому привів мене сюди?

– У Більбао? Чи в центр спіралі – витвору Річарда Серра?

– Почнімо зі спіралі, – мовив Ленгдон. – Ти ж бо знаєш, що в мене клаустрофобія.

– Так і є. Сьогодні ввечері я збираюся виводити людей за межі зони комфорту, – усміхнувся Кірш.

– Ти завжди цим славився.

– Крім того, – додав Кірш, – мені треба було поговорити з тобою, а при тому не хотілося, щоб хтось інший мене бачив до виступу.

– Бо рок-зірки ніколи не ходять між глядачів перед концертом?

– Саме так! – віджартувався Кірш. – Рок-зірки магічним чином виникають на сцені з хмари диму.

Угорі світло то яскравішало, то темнішало. Кірш відгорнув рукав і поглянув на годинник. Потім подивився на Ленгдона і раптово посерйознішав.

– Роберте, в нас обмаль часу. Сьогодні в мене подія надзвичайної ваги. Власне, важлива подія для всього людства.

Ленгдона сповнювало передчуття.

– Нещодавно я зробив наукове відкриття, – сказав Едмонд. – Це прорив, який матиме далекосяжні наслідки. Майже ніхто на світі не знає про це, а

сьогодні – зовсім незадовго – я власною персоною звернуся до світу й оголошу, що я виявив.

– Навіть не знаю, що сказати, – мовив Ленгдон. – Звучить як щось дивовижне.

Едмонд перейшов на шепіт, незвично напружений:

– Перед тим як оприлюднити це, Роберте, мені потрібна твоя порада. – Він ненадовго замовк. – Боюся, від цього може залежати мое життя.

Розділ 9

Між двома людьми всередині спіралі запала тиша.

«Мені потрібна твоя порада... Боюся, від цього може залежати мое життя...»

Слова Едмонда важко зависли в повітрі, і Ленгдон помітив тривогу в очах товариша.

– Едмонде! Що відбувається? Що з тобою?

Світло знову моргнуло, але Едмонд не звернув на це уваги.

– Для мене цей рік був особливим, – почав він пошепки. – Я працював над великим проектом, який привів мене до революційного відкриття.

– Звучить чудово.

Кірш кивнув.

– Так і є, і я не можу дібрати слів, щоб описати, наскільки сильно бажаю поділитися ним зі світом сьогодні. Це відкриття спричинить величезний зсув парадигми. Без перебільшення можу сказати, що мое відкриття матиме наслідки такого масштабу, як коперниканський переворот.

На мить Ленгдонові здалося, що науковець жартує, але обличчя Едмонда виявляло глибоку серйозність.

Коперник? Скромність ніколи не була сильною рисою Едмонда, але така заява видавалася вершиною самовпевненості. Миколай Коперник, батько геліоцентричної моделі світу – він довів, що планети обертаються навколо Сонця, чим спричинив наукову революцію в XVI столітті, яка повністю знищила давно проповідувану церквою ідею, що людство перебуває в центрі Божого всесвіту. Його відкриття церква засуджувала протягом трьох століть, але – нічого не вдієш – світ незворотно змінився.

– Бачу твій скептицизм, – сказав Едмонд. – А якби я назвав Дарвіна, було б краще?

Ленгдон усміхнувся:

– Те саме.

– Гаразд, тоді дозволь спитати: які два фундаментальні питання хвилювали людство протягом усієї його історії?

Ленгдон замислився.

- Ну... Напевне: «Як усе почалося? Звідки ми з'явилися?»

- Саме так. Тільки друге питання просто дублює перше.

Не звідки ми з'явилися, а...

- ...куди прямуємо?

- Так! Ці дві таємниці – осердя людського досвіду. Звідки ми? Куди ми прямуємо? Створення і доля людини. Це дві головні загадки. – Едмонд гостро, з уважним очікуванням подивився на Ленгдона. – Роберте, мое відкриття... дає чітку відповідь на обидва.

Ленгдон намагався усвідомити вагу слів Едмонда й серйозні наслідки.

- Я... навіть не знаю, що сказати.

- Немає потреби казати. Я сподіваюся, що зможу знайти час докладно обговорити майбутню презентацію після виголошення, а зараз маю порозмовляти з тобою про темний бік ситуації – про те, до чого призведе мое відкриття.

- Гадаєш, будуть наслідки?

- Не сумніваюся. Відповівши на ці питання, я поставив себе в пряму опозицію з усталеними духовними вченнями, які розвивалися протягом століть. Питання створення людини і того, що на неї чекає, традиційно є сферою релігії. Я втрутився в цю галузь – і представникам релігій світу не сподобається те, що я збираюся виголосити.

- Цікаво, – відказав Ленгдон. – І саме заради того ти мене випитував про релігії торік за обідом у Бостоні?

- Саме так. Може, пам'ятаєш, що я особисто тебе запевняв: за нашого життя міфи релігій будуть практично зруйновані науковими відкриттями.

Ленгдон кивнув. «Таке важко забути». Зухвалість заяви Кірша слово в слово закарбувалася в ейдетичній пам'яті Ленгдона.

- Так. І я заперечив: релігія пережила протягом тисячоліть великий поступ науки й виконувала важливу роль у суспільстві; релігія може еволюціонувати – але ніколи не помре.

- Точно. А я також сказав, що тепер знайшов мету в житті: зробити так, щоб наукова істина викорінила міф релігії.

- Так, сильно сказано.

- І ти мені кинув виклик, Роберте. Заперечив, що коли мені трапиться «наукова істина», яка конфліктує з принципами релігії чи підриває їх, то я маю обговорити її з богословом, сподіваючись, що я сприйму: наука і релігія часто намагаються сказати одне й те саме різними мовами.

- Пам'ятаю, звичайно. Науковці і духовні особи використовують різний словник, описуючи ті самі таємниці всесвіту. Конфлікти між ними часто є семантичними, а не присутніми.

- Що ж, я вчинив за твоєю порадою, – сказав Кірш. – Порадився з духовними очільниками щодо мого нового відкриття.

- Так?

- Знаєш Парламент світових релігій?

- Звичайно. - Ленгдон дуже захоплювався тим, як це зібрання сприяє діалогу різних вір.

- Сталося так, - сказав Кірш, - що цього року Парламент проводив засідання під Барселоною - у годині дороги від мого дому, в абатстві Монтсеррат.

«Мальовниче місце», - подумав Ленгдон, який багато років тому бував на верхівці тієї гори.

- Коли я почув, що він відбувається того самого тижня, коли я планував оприлюднити своє велике наукове відкриття, не знаю, я...

- Подумав, що то, можливо, Боже знамення?

Кірш засміявся.

- Щось таке. І з ними зв'язався.

Ленгдон був вражений.

- Ти промовляв до всього парламенту?

- Ні! Це занадто небезпечно. Я не хотів, щоб інформація поширилася до того, як я виголошу її сам, тож я домовився про зустріч із трьома з них: представниками християнства, ісламу та юдаїзму. Ми вчотирьох приватно зустрілися в бібліотеці.

- Мені дуже дивно, що тебе пустили в бібліотеку, - промовив Ленгдон. - Наскільки мені відомо, це священне місце.

- Я сказав їм, що мені потрібне надійне місце для зустрічі: без телефонів, відеокамер, сторонніх. Вони повели мене до бібліотеки. До того як сказати їм будь-що, я взяв з них обіцянку мовчати. Вони пообіцяли. Наразі, крім них, більше ніхто на землі не знає нічого про мое відкриття.

- Дивовижно! І як вони зреагували на твою розповідь? Кірш знітився.

- Може, я не зовсім ідеально все подав. Ти знаєш, Роберте, коли розгортаються пристрасті, дипломат із мене ніякий.

- Так, я читав, що тобі не завадило б тренування чутливості, - усміхнувся Ленгдон. «Так само як Стіву Джобсу й багатьом іншим геніям-візіонерам».

- Тож відповідно до своєї природної прямої я почав з того, що просто розповів їм правду - що я завжди вважав релігію такою собі формою масового самообману і як науковцеві мені важко прийняти той факт, що мільярди розумних людей покладаються на застарілі вірування, покликані їх заспокоїти й вести вперед. Коли вони спитали, чому я раджуся з людьми, яких не поважаю, я відповів, що хочу бачити їхню реакцію на мое відкриття, щоб мати уявлення про те, як його після оприлюднення сприймуть віряни світу.

- Дипломатично, як завжди, - скрикнув Ленгдон. - А ти знаєш, що не завжди чесність - найкраща політика?

Кірш відмахнувся.

– Мої думки щодо релігії й так широко відомі. Я думав, вони оцінять мою відвертість. Хай там як, після того я презентував їм свою роботу, детально пояснив, що саме відкрив і яким чином мое відкриття все змінює. Навіть дістав телефон і показав їм відео – визнаю, доволі ефектне. Вони втратили дар мови.

– Ну щось же вони мали сказати, – не відступався Ленгдон: йому ставало дедалі цікавіше дізнатися, що ж таке відкрив Кірш.

– Я сподівався на розмову, але християнський священник не дав решті двом і слова сказати. Переконавав мене ще раз подумати, чи оприлюднювати цю інформацію. Я сказав, що подумаю до наступного місяця.

– Але ж ти збираєшся це зробити зараз!

– Авжеж. Я їм сказав, що подумаю кілька тижнів, щоб вони не запанікували й не почали втручатися.

– А якщо вони дізнаються про сьогоднішню презентацію? – спитав Ленгдон.

– Раді не будуть. Особливо один з них. – Кірш уважно подивився Ленгдону в очі. – Організовував нашу зустріч єпископ Антоніо Вальдеспіно. Знаєш його?

Ленгдон напружився.

– З Мадрида?

Кірш кивнув.

– Той самий.

«Мабуть, не ідеальний слухач для радикального атеїста Едмонда», – подумав Ленгдон. Вальдеспіно, відомий своїми глибоко консервативними поглядами й сильним впливом на короля Іспанії, був дуже потужною фігурою в іспанській католицькій церкві.

– Цього року він приймав парламент, – сказав Кірш, – і, отже, з ним я домовлявся про зустріч. Він запропонував, що з'явиться особисто, а я попросив його взяти з собою представників ісламу та юдаїзму.

Світло знову пригасло.

Кірш важко зітхнув, заговорив ще тихіше:

– Роберте, я хотів поговорити з тобою перед презентацією, тому що мені потрібна твоя порада. Мені потрібно знати, чи, на твою думку, єпископ Вальдеспіно небезпечний.

– Небезпечний? – перепитав Ленгдон. – Як саме?

– Я показав йому те, що загрожує його світові, і мені потрібно знати, чи загрожує мені від нього якась фізична небезпека.

Ленгдон одразу похитав головою.

– Ні, це неможливо. Не знаю, що саме ти йому сказав, однак Вальдеспіно – стовп іспанського католицизму, і його зв'язки з іспанською королівською родиною роблять його надзвичайно впливовим... але ж він священник, а не

гангстер. Його влада – політична. Він може виголосити проповідь проти тебе, та мені надзвичайно важко повірити, що він міг би становити для тебе якусь фізичну загрозу.

Кірша ці слова не надто заспокоїли.

– Ти не бачив, як він дивився на мене, коли я залишав Монтсеррат.

– Ти перебував у святому місці – в бібліотеці монастиря – і сказав там єпископові, що вся система його віри – це обман! – вигукнув Ленгдон. – Невже ти чекав, що він за це чаю з тістечком піднесе?

– Ні, – погодився Едмонд, – але я не чекав і на погрозливе повідомлення голосової пошти після нашої зустрічі.

– Єпископ Вальдеспіно телефонував тобі?

Кірш сунув руку за пазуху куртки й витяг смартфон незвичних розмірів. Його великий бірюзовий чохол прикрашав орнамент із шестикутників, у якому Ленгдон упізнав відомий візерунок каталонського архітектора-модерніста Антоніо Гауді.

– Сам послухай, – сказав Кірш, натиснув кілька кнопок і підніс телефон до вуха професора.

Почувся тріскучий голос літнього чоловіка – говорив він жорстко, серйозно й похмуро:

Пане Кірш, це єпископ Антоніо Вальдеспіно. Як ви знаєте, наша зустріч сьогодні вранці глибоко стурбувала мене, так само як і двох моїх колег. Прошу вас зателефонувати мені негайно для подальшого обговорення цих питань, і дозвольте попередити вас щодо небезпеки оприлюднення цієї інформації. Якщо ви не зателефонуєте, я порадив моїм колегам замислитися над превентивним оголошенням про ваше відкриття, щоб воно було подане в іншому світлі, дискредитоване – з тим, щоб упередити невимовну шкоду, якої воно може завдати світові... цього удару ви, певно, не передбачали. Чекаю на ваш дзвінок і дуже раджу не випробовувати мого терпіння.

Повідомлення скінчилося.

Ленгдон мав визнати, що його вразила агресія в мові Вальдеспіно, однак повідомлення викликало не острах, а скоріше цікавість: що ж усе-таки відкрив Едмонд?

– І що ж ти йому відповів?

– Нічого, – відповів Едмонд, повертаючи телефон у внутрішню кишеню. – Я подумав, що це порожні погрози. Був певен, що вони хочуть приховати цю інформацію, а не оголошувати її самостійно. Понад те, я розумів, що сьогоднішня вечірня презентація застане їх зненацька, тож не надто переймався якимись упереджувальними діями з їхнього боку. – Він трохи помовчав, дивлячись на Ленгдона. – Ну... не знаю, але в його голосі було щось таке... не можу з голови цього викинути.

– Ти хвилюєшся, що тобі щось загрожує тут? Сьогодні ввечері?

– Ні, ні, список запрошених ретельно складено, будівля надійно охороняється. Мене більше хвилює, що станеться, якщо я вийду на люди. –

Раптово Едмонд пожалкував, що про це сказав. – Це якісь дурниці. Мандраж. Мені просто була потрібна твоя інтуїція.

Ленгдон дивився на свого товариша, і хвилювання в душі професора наростало. Едмонд був незвично блідий і схвилюваний.

– Інтуїція каже мені, що Вальдеспіно ніколи не становитиме для тебе фізичної небезпеки, хоч як ти його розлютив.

Світло невпинно продовжувало гаснути.

– Що ж, дякую, – Кірш поглянув на годинник. – Я маю йти. Чи можемо ми зустрітися згодом? Деякі аспекти мого відкриття я б хотів додатково з тобою обговорити.

– Звичайно.

– Чудово. Після презентації може початися хаос, тож нам треба буде десь сховатися від гармидеру й балачок.

Едмонд вийняв візитівку й почав щось писати на звороті.

– Після презентації бери таксі й дай оцю картку водієві.

Кожен місцевий водій знатиме, куди везти.

Він вручив картку Ленгдонові.

Ленгдон очікував побачити на ній адресу місцевого готелю чи ресторану. Натомість там було щось схоже на шифр:

BIO-EC346

– Перепрошую, я маю оце показати таксистові?

– Так, він знатиме, куди їхати. Я скажу охороні, щоб чекали на тебе, і сам прибуду якомога швидше.

«Охороні?» Ленгдон спохмурнів, гадаючи, що BIO-EC346 – це, певне, кодова назва якогось місцевого таємного наукового клубу.

– Це до болю просто, мій друже, – підморгнув він. – А ти так точно розгадаєш. І, до речі, щоб це не стало для тебе несподіванкою – ти відіграєш певну роль у моїй сьогоднішній доповіді.

Ленгдон здивувався:

– Яку роль?

– Не хвилюйся. Робити нічого не потрібно.

Із тим Едмонд Кірш рушив до виходу зі спіралі.

– Мені швидко треба за сцену, а Вінстон проведе тебе.

Кірш зупинився у дверях і озирнувся.

– Побачимося після доповіді. І сподіваймося, що ти мав рацію щодо Вальдеспіно.

– Едмонде, не турбуйся. Зосередься на презентації. Духовні особи тобі нічим не загрожують, – запевнив його Ленгдон.

Кірша, здається, це не надто заспокоїло.

– Може, Роберте, коли ти почуєш, що я скажу, то зміниш думку.

Розділ 10

Престольний храм Римо-Католицької архідієцезії Мадрида – кафедральний собор Альмудена, потужна неокласицистична споруда – прилягає до королівського палацу. Собор побудований на місці давньої мечеті, і його назва походить від арабського слова аль-мудайна – цитадель.

За легендою, у 1083 році, коли Альфонсо VI відвоював Мадрид у маврів, він загорівся бажанням віднайти дорогоцінну ікону Святої Діви, яку заради збереження сховали в мурах цитаделі. Не в силі знайти сховану Діву, Альфонсо почав пристрасно молитися, доки від мурів твердині відпав шматок – і відкрилась ікона. Перед нею навіть горіли свічки – ті самі, які були запалено перед тим, як багато століть тому ікону замурували.

Сьогодні Альмуденська Богоматір є покровителькою Мадрида, і тисячі прочан і туристів ідуть до собору Альмудена, щоб уклонитися цьому образу. Надзвичайне розташування церкви – спільний двір із королівським палацом: той, хто прийшов до храму, має шанс побачити, як король заходить чи виходить.

Цього вечора коридором собору бігав молодий паламар – і причина його паніки була неабияка.

«Де єпископ Вальдеспіно?!

Уже має починатися служба!»

Не одне десятиліття єпископ Антоніо Вальдеспіно був головним священиком і настоятелем собору. Давній друг і духівник короля, Вальдеспіно був відомий як відданий традиціоналіст, який негативно ставиться практично до будь-якої модернізації. 83-річний єпископ, на диво всім, досі кожного Страсного тижня з кайданами на ногах долучався до міської ходи з іконами.

«Вальдеспіно жодного разу не спізнювався на Службу Божу».

Паламар бачив єпископа двадцять хвилин тому в ризниці: як завжди, допомагав йому вдягатися. Після того єпископ отримав SMS і мовчки кудись поспішив.

«Куди?»

Паламар шукав його у вівтарі, у ризниці, навіть в особистій кімнаті відпочинку єпископа – і тепер мчав коридором адміністративної частини собору, щоб дізнатися, чи єпископ не в кабінеті.

Здалеку було чути, як пробудився соборний орган.

«Уже починається гімн!»

Паламар різко зупинився перед кабінетом єпископа – і був вражений: з-під дверей пробивалося світло. «Він тут?!»

Паламар обережно постукав.

– ?Excelencia Reverend?sima?[11 – Високопреосвященний Владико?]

Жодної відповіді.

Паламар постукав гучніше й гукнув:

– ??Su Excelencia?![12 – Ваше Преосвященство?!]

Знову мовчання.

Переймаючись здоров'ям літнього чоловіка, паламар повернув ручку і штовхнув двері.

– ?Cielos![13 – О небеса!]

Паламар зазирнув у кабінет – і ахнув. Єпископ Вальдеспіно сидів за столом із червоного дерева й невідривно дивився в екран ноутбука, що світився перед ним. Митра так і лишалася в нього на голові, риза зім'ялася на сидінні, а єпископський посох без церемонії стояв під стіною. Паламар відкашлявся.

– La santa misa esta...

– Preparada[14 – – До святої меси...– Все готове.], – перебив його єпископ, стежачи за чимось на екрані. – Padre Derida me sustituye.

Паламар вражено дивився на нього. «Отець Деріда мене замінить»?! Молодший священик проводить суботню вечірню – це щось уже геть химерне.

– ?Vete ya! – різко наказав Вальдеспіно, не зводячи очей з екрана. – Y cierra la puerta.

Переляканий юнак зробив так, як сказано: одразу вийшов і зачинив за собою двері. Поспішаючи назад на звуки органа, паламар гадав: що ж таке дивиться на комп'ютері єпископ, що думки його віддалилися від обов'язків перед Богом.

Тієї миті адмірал Авіла пробирався в натовпі, який невпинно зростав, до атріуму музею Гуггенхайма, дивуючись гостям, які з кимось невимушено балакають у модні аудіопристрої. Схоже, аудіотур був інтерактивний.

Авіла зрадів, що позбувся тих навушників.

«Зараз ніщо не має відволікати».

Поглянув на годинник, придивився до ліфтів. Там уже було повно гостей, які збиралися на місце головної події нагорі, так що Авіла вирішив іти сходами. Підіймаючись, відчув такі самі дроз і недовіру, що й напередодні ввечері. «Невже я став людиною, здатною на вбивство?» Ті безбожники, які знищили його дружину й дитину, змінили його. «Мої дії благословляє вища влада, – нагадав собі адмірал. – Я йду на праведний вчинок».

Дійшовши до першого майданчика, Авіла задивився на жінку, що йшла ближчим підвісним мостом. «Нова знаменитість Іспанії», – подумав він, проводжаючи очима красуню.

Вона була вдягнена у вузьку білу сукню з діагональною чорною смугою, яка елегантно перетинала груди. Цією стрункою фігурою, пишним темним волоссям і легкою ходою неможливо було не милуватись, і Авіла помітив, що не лише він проводить її очима.

Крім захоплених поглядів інших гостей заходу, жінку в білому також невідступно супроводжували двоє бездоганних охоронців. Вони рухалися зі сторожкою впевненістю пантер і були вдягнені в однакові сині піджаки з вишитим гербом і великими ініціалами GR.

Авілу їхня присутність не здивувала, однак адміралове серце закалатало. Колишній офіцер, він добре знав, що означають ці дві літери в іспанських силових структурах. Ці двоє – елітні охоронці, озброєні до зубів та ідеально вишколені.

«Якщо вони тут, діяти треба якомога обачніше!» – сказав собі Авіла.

– Агов! – крикнув хтось просто в нього за спиною.

Авіла різко розвернувся.

Пузатий дядько у фраку й чорному ковбойському капелюсі широко всміхався до адмірала.

– Чудовий костюм! – вигукнув чоловік, показуючи на форму Авіли. – Де такі беруть?

Авіла подивився на нього, рефлекторно стискаючи кулаки. «Усе життя прослужиш, собою жертвуючи, – отоді й дадуть!» – подумав адмірал.

– No hablo ingles[15 – Не розмовляю англійською.], – відказав Авіла вголос, знизав плечима й пішов нагору.

На другому майданчику Авіла побачив довгий коридор, у кінці якого видніла кімната відпочинку. Він уже зібрався рушити туди, коли світло в музеї моргнуло: то був перший знак гостям збиратися нагорі, де відбудеться презентація.

Авіла зайшов до порожньої кімнати, відтак у найдальшу кабінку туалету й замкнувся в ній. На самоті адмірал відчув, як знайомі демони рвуться нагору в його свідомість, аби потягти у прірву.

«П'ять років минуло – а спогади все мене переслідують». Авіла люто відігнав від себе жахіття й дістав з кишені вервицю. Обережно повісив її на гачок. Намисто і хрест гойдалися перед ним; адмірал трохи помилювався власною роботою. Фанатик був би вражений у саме серце від думки, що хтось може осквернити священний предмет, створивши таку річ. Однак Регент запевнив Авілу, що крайня потреба виправдовує певну гнучкість принципів, і гріх буде відпущено.

«Коли мета свята, – сказав Регент, – то Бог неодмінно пробачить».

Від лиха мала бути надійно захищена не лише душа, а й тіло Авіли. Він поглянув на татуювання на долоні.

Як давня монограма Христа, той знак повністю складався з літер. Авіла сам накреслив його три дні тому за допомогою чорнила й голки, точно за вказівками, і татуювання ще поболювало, а навколо нього лишався червоний слід. Якщо його схоплять, запевняв Регент, треба тільки показати долоню – і за кілька годин його випустять.

«Ми маємо найвищі посади в уряді», – казав Регент.

Авіла вже бачив, наскільки потужним є вплив цієї особи – його немов огорнуло якимось захисним плащем. «Є ще на світі люди, які шанують давні звичаї». Авіла сподівався колись теж долучитися до цієї еліти, але зараз вважав за честь бодай що-небудь зробити для неї.

Усамітнившись, Авіла вийняв телефон і набрав захищений номер, який йому дали.

На тому кінці відповіли після першого гудка:

– ?S??

– Estoy en posición, – повідомив Авіла, очікуючи остаточних інструкцій.

– Bien, – відгукнувся Регент. – Tendras una sola oportunidad. Aprovecharla sera crucial[16 – – Так.– Я на місці.– Гаразд. Маєте лише один шанс. Усе залежить від того, як ви ним скористаетесь.].

Розділ 11

У тридцяти кілометрах уздовж берегової лінії від блискучих хмарочосів, штучних островів та елітних вілл Дубая лежить місто Шарджа – ультраконсервативна ісламська культурна столиця Об'єднаних Арабських Еміратів.

У Шарджі шістсот мечетей і найкращі університети в регіоні, тож це місто – бастион духовності й науки: цю позицію підтримують потужні ресурси нафти і правитель, який найвище ставить освіту свого народу.

Того вечора родина славетного шарджського аллами Саеда аль-Фадла тихо зібралася для особливого чування. Родичі не здійснювали традиційного тахаджуду[17 – Нічне чування з читанням Корану.], а молилися за повернення любого батька, дядька, чоловіка, який безслідно зник учора.

У місцевій пресі писали, ніби один із колег Саеда стверджував: зазвичай спокійний аллама здавався «дивно збудженим» після повернення з Парламенту світових релігій два дні тому. Крім того, колега краєм вуха чув, що Саед на рідкість емоційно сперечався з кимось телефоном невдовзі по прибутті. Суперечка точилась англійською мовою, тож він не зрозумів, про що мова, однак стверджував, ніби Саедраз у раз повторював те саме ім'я.

Едмонд Кірш.

Розділ 12

Думки Ленгдона крутилися вихором, коли він виходив зі спіральної споруди. Розмова з Кіршем і заінтригувала, і стривожила його. Чи перебільшував Едмонд, чи ні, але науковець-комп'ютерник точно щось відкрив і був переконаний, що це спричинить у світі зсув парадигми.

«Відкриття, яке можна поставити поряд із системою Коперника?»

Коли Ленгдон нарешті вийшов із металевого закруту, в голові його трохи паморочилося. Він підняв із підлоги аудіопристрій і надів його.

– Вінстоне! – сказав він. – Алло!

У мікрофоні тихо клацнуло, і кібербританець повернувся. – Вітаю, професоре. Так, я тут. Містер Кірш попросив вас сісти на службовий ліфт – адже часу обмаль – і повертатися в атриум. Також він припустив, що вам сподобається наш надзвичайно великий службовий ліфт.

– Як мило з його боку. Він знає, що в мене клаустрофобія. – Тепер і я знатиму. І не забуду. Вінстон провів Ленгдона в бічні двері бетонним коридором до ліфтів. Як він і обіцяв, кабіна була просто гігантська: очевидно, спеціально призначена для перевезення величезних витворів мистецтва.

– Верхня кнопка, – пояснив Вінстон Ленгдонові, коли той зайшов. – Третій поверх.

Коли вони прибули на місце, Ленгдон вийшов.

– Добре! – бадьоро промовив Вінстон у голові Ленгдона. – Пройдімо галерею ліворуч. Це найкоротший шлях до зали.

Ленгдон за вказівками Вінстона пройшов широкою галереєю, де стояли всілякі химерні арт-інсталяції: сталева гармата, яка, схоже, стріляла драглистими червоними кулями, що були зроблені ніби з пластиліну, в білу стінку; каное, сплетене з дроту, нездатне плавати; ціле мініатюрне місто, зроблене з полірованих металевих кубиків.

Ідучи до виходу, Ленгдон зловив себе на тому, що заворожено дивиться на масивний об'єкт, який панував над усім довколишнім простором.

«Однозначно, – подумав професор, – я знайшов найбільш чудернацьку річ у музеї».

На всю ширину зали розкинулась інсталяція: безліч дерев'яних вовків у динамічних позах немовби мчали довгою вервечкою, потім стрибали високо в повітря, з усього маху налітаючи на прозору скляну стіну, – і падали, утворюючи гору вовчих трупів.

– Це називається «Тримаємо курс», – непрохано пояснив Вінстон. – Дев'яносто дев'ять вовків сліпо біжать, налітаючи на стіну, що символізує стадну свідомість, брак мужності відхилитися від норми.

Іронія цієї метафори вразила Ленгдона. «Гадаю, Едмонд сьогодні буде різко відхилятися від норми».

- Ну а тепер, якщо ви підете прямо, - мовив Вінстон, - ви побачите вихід ліворуч від он того кольорового ромба. Цей митець - один з улюблених художників Едмонда.

Ленгдон помітив барвисту картину попереду - і миттєво впізнав характерні карлючки, відкриті кольори, грайливе летюче око.

«Жоан Міро», - подумав Ленгдон, якому теж завжди подобалися витівки відомого барселонця: щось середнє між дитячою розмальовкою і сюрреалістичним вітражем.

Наблизившись до картини, Ленгдон раптом зупинився - його вразило, що поверхня картини абсолютно гладенька, без жодних слідів пензля.

- Це репродукція?

- Ні, оригінал, - відгукнувся Вінстон.

Ленгдон придивився. Картину, абсолютно очевидно, роздрукували на великоформатному принтері.

- Вінстоне, це ж роздрук. Він навіть не на полотні.

- Я на полотні не працюю, - відповів Вінстон. - Я створюю свої картини віртуально, а потім Едмонд їх для мене друкує.

- Чекайте, - не повірив Ленгдон. - Це - ваше?

- Так, я намагався наслідувати стиль Жоана Міро.

- Бачу, - сказав Ленгдон. - Навіть підписано - «Міро»! - Ні, - зауважив Вінстон. - Придивіться. Прізвище Жоана Міро пишеться з надрядковим значком: Міро. А я написав без значка. Це міро по-іспанськи значить «дивлюся».

«Розумно!» - мимоволі відзначив Ленгдон, побачивши, як єдине око в стилі Міро дивиться на глядача з центру картини Вінстона.

- Едмонд просив мене намалювати автопортрет, і я зробив його.

«Це твій автопортрет? - Ленгдон знову подивився на набір нерівних звивин і завитків. - Певне, ти дуже дивний комп'ютер».

Ленгдон нещодавно читав про те, що Едмонд дедалі більше захоплюється навчанням комп'ютерів алгоритмічного мистецтва - тобто такого, яке генерують дуже складні комп'ютерні програми. У зв'язку з цим поставало незручне питання: - якщо комп'ютер створює мистецтво, то хто ж митець - машина чи програміст? У Массачусетському технологічному інституті дуже гарно виконані зразки алгоритмічного мистецтва викликали активне, але якесь незграбне обговорення в гуманітаріїв Гарварду: «Чи саме мистецтво робить нас людьми?»

– Також я пишу музику, – бадьоро додав Вінстон. – Якщо вам буде цікаво, попросіть потім Едмонда зіграти щось для вас. Але нині маєте поспішати. Дуже скоро почнеться презентація.

Ленгдон вийшов із галереї – і опинився на високому містку над головним атриумом. По другий бік величезної зали екскурсоводи спрямовували жменьку спізнілих гостей від ліфтів і вели їх, мов череду, в бік Ленгдона просто над ним.

– Сьогоднішня програма розпочнеться лише за кілька хвилин, – мовив Вінстон. – Чи ви бачите вхід у презентаційний простір?

– Так. Він просто переді мною.

– Чудово. Це ваш кінцевий пункт. Зайшовши, ви побачите кошики для аудіопристроїв. Едмонд попросив вас не здавати свій, залишайте його з собою. Таким чином по завершенні я зможу вивести вас чорним ходом із музею, де ви не опинитеся в натовпі й спокійно знайдете таксі.

Перед очима в Ленгдона постали літери й цифри, які Едмонд написав на візитівці з тим, щоб він показав їх водію.

– Вінстоне, мені Едмонд написав просто: «BIO-EC346».

Він сказав, що це до болю простий шифр.

– Він сказав правду, – швидко відказав Вінстон. – Ну а тепер, професоре, програма ось-ось розпочнеться. Дуже сподіваюся, що вам сподобається презентація містера Кірша, і з нетерпінням чекаю на спілкування з вами після неї.

У пристрої різко клацнуло – і Вінстон зник.

Ленгдон підійшов до вхідних дверей, зняв маленький пристрій і тихо поклав у кишеню фрака. Відтак поспішив до входу з останніми нечисленними гостями – щойно перед тим, як двері зачинилися за ним.

Він знов опинився в несподіваному просторі.

«Ми будемо стояти протягом презентації?»

Ленгдон уявляв, що гості зберуться в зручній глядацькій залі з кріслами й будуть у комфортних умовах слухати про відкриття Едмонда, а натомість сотні гостей напхалися в тісний простір галереї з побіленими стінами. На стінах ніде не було видно жодних експонатів, так само як на підлозі не стояло ніяких сидінь – лише підвищення з великим рідкокристалічним екраном у глибині. На екрані з'явився напис:

Трансляція наживо почнеться через

2 хвилини 07 секунд

Ленгдона охопило передчуття, він придивився й побачив на екрані другий рядок, який довелося перерахувати:

Кількість дистанційних глядачів на цей момент:

«Два мільйони людей?»

Кірш казав Ленгдонові, що транслюватиме свою презентацію в прямому ефірі, однак ця цифра не вкладалася в голову, і вона зростала з кожною секундою.

Ленгдон усміхнувся. Колишній учень справді має успіх.

Однак що ж Едмонд збирається повідомити світу?

Розділ 13

Над пустелею на схід від Дубая сяяв місяць. Спортивне авто Sand Viper 1100 різко завернуло ліворуч і зупинилось – хмара піску злетіла у світлі потужних фар.

Підліток за кермом зняв окуляри й подивився на те, що ледь не переїхав. Передчуваючи недобре, він виліз із машини й підійшов до темного предмета на піску.

Так – перше враження, на жаль, було правильним.

У світлі фар лежало долілиць нерухоме людське тіло.

– Мархаба! [18 – Здрастуйте! (араб.)] – невпевнено погукав його хлопець.

Жодної відповіді.

На голові в людини була традиційна шапка-такіджа й широкий талаб. Незнайомець виглядав огрядним і добре вгодованим. Сліди його вже давно змело вітром – тож не було жодного знаку чи пояснення, як він потрапив у серце пустелі.

– Мархаба? – повторив підліток.

Мовчання.

Не знаючи, що робити далі, хлопець обережно штовхнув чоловіка ногою в бік. Хоча той був повний, але тіло виявилось твердим і тугим – його вже висушили сонце й вітер.

Очевидно, він мертвий.

Хлопець простягнув руку, взяв тіло за плече й перевернув. Порожні очі незнайомця тепер дивилися в небеса. Лице й бороду його вкривав пісок, однак навіть у такому вигляді цей чоловік видавався добрим, навіть наче знайомим – щось таке як любий дядечко або дідусь.

Неподалік загуло ще кілька квадрациклів і спортивних машин: друзі, які разом із хлопцем бурунили пустелю, під'їжджали подивитися, чи все в нього гаразд. Ось уже їх чути за барханом, а ось вони вже з'їжджають до нього.

Усі зупинилися, познімали шоломи й окуляри-консерви і зібралися навколо моторошної знахідки. Один із юнаків схвильовано заговорив: він упізнав загиблого. То був відомий аллама Саед аль-Фадл – богослов і очільник духовенства. Інколи він приходив із лекціями до його університету.

– Мата Алайна 'ан наф'аль?[19 – Що нам робити? (араб.)] – промовив він.

Хлопці мовчки стояли колом і дивилися на тіло. А потім вони зробили те саме, що в подібних випадках роблять підлітки всього світу: вихопили телефони, почали фотографувати й писати друзям.

Розділ 14

Стоячи в густій юрбі коло підвищення, Роберт Ленгдон здивовано спостерігав, як невпинно росте цифра на екрані.

Кількість дистанційних глядачів на цей момент: 2 527 664

У тісній залі перемовляння сотень гостей перетворювалося на монотонне гудіння; у голосах бриніло передчуття, багато хто в останню хвилину комусь телефонував чи постив у твітері повідомлення, де він наразі перебуває.

На підвищення вийшов технік і постукав по мікрофону. – Пані та панове, ми вже просили вас вимкнути всі пристрої мобільного зв'язку. У цю хвилину ми заблокуємо всі вай-фай і стільникові комунікації на час події.

Не всі припинили телефонні розмови – та зв'язок різко обірвався. Багато хто з таких гостей був глибоко приголомшений, неначе їм продемонстровано якесь дивовижне досягнення кіршіанської техніки, яке чарівним чином перерубало всі їхні зв'язки з зовнішнім світом.

«П'ятсот доларів у магазині електроніки», – подумав Ленгдон. Він-бо належав до тих нечисленних гарвардських професорів, які використовували портативний глушник мобільного зв'язку, створюючи в аудиторії під час своїх лекцій «мертві зони», щоб студенти не відволікалися на свої гаджети.

Оператор з важкою камерою на плечі приготувався й спрямував своє знаряддя на підвищення. Світло згасло.

На екрані було:

Трансляція наживо почнеться через 38 секунд

Кількість дистанційних глядачів на цей момент: 2 857 914

Ленгдон вражено спостерігав за лічильником глядачів.

Здається, той зростає швидше за національний борг США; професор просто не міг уявити майже три мільйони людей, які в цю хвилину сидять удома перед екранами, чекаючи на трансляцію того, що ось-ось відбуватиметься в цій залі.

– Тридцять секунд, – тихо промовив технік у мікрофон. Відчинилися вузькі двері в стіні за підвищенням, і всі притихли, виглядаючи великого Едмонда Кірша.

Але Едмонд не виходив.

Двері лишалися відчиненими майже десять секунд.

І тут до підвищення підійшла елегантно вбрана жінка.

Вона була дивовижною красунею – висока, гнучка, з довгим чорним волоссям. На ній була біла сукня з чорною діагональною смугою. Здавалося, вона не йде, а легко летить над землею. Вийшовши на середину сцени, жінка поправила мікрофон, вдихнула, поблажливо всміхнулася до глядачів і почекала, доки годинник покаже:

Трансляція наживо почнеться через 10 секунд

Жінка на мить заплющила очі, немовби збираючись із духом, потім розплющила їх – і її обличчя вже було сповнене самовладання.

Оператор підняв п'ять пальців.

Чотири, три, два...

Жінка подивилася в камеру – і гомін ушух. Рідкокристалічний екран пригас на тлі її обличчя. Вона пильно окинула гостей поглядом одухотворених темних очей, невимушено відкинула пасмо волосся зі смаглявої щоки.

– Усім добрий вечір! – привітно почала вона гарно поставленим голосом із легким іспанським акцентом. – Мене звати Амбра Відаль.

Зала вибухнула несподівано гучними оплесками: очевидно, дуже багато з присутніх знали, хто вона.

– ?Felicidades[20 – Вітаємо!]]! – закричав хтось.

Жінка зашарілась, і Ленгдон відчув, що дечого ще не знає.

– Леді і джентльмени, – швидко продовжила вона, – останні п'ять років я працюю директором нашого музею Гуггенхайма в Більбао, і сьогодні рада вітати вас на неймовірному, особливому вечорі, який проводить дійсно видатна людина!

Усі активно заплескали в долоні – і Ленгдон долучився до оплесків.

– Едмонд Кірш є не тільки щедрим покровителем нашого музею, а й нашим вірним другом. Було великою честю і радістю тісно співпрацювати з ним останні кілька місяців, протягом яких планувалася ця подія. Я щойно бачила, який галас здійснювся в соціальних мережах усього світу! Як, без сумніву, більшість із вас чули, Едмонд Кірш сьогодні ввечері планує оголосити про велике наукове відкриття – відкриття, що, на його переконання, світ назавжди запам'ятає як його найбільший подарунок.

У залі почувся схвильований гомін.

Чорнява красуня грайливо всміхнулася:

– Звичайно, я дуже просила Едмонда розповісти мені, що ж він відкрив, – але він відмовився навіть натякнути.

Дружний сміх – і нова хвиля оплесків.

- Сьогоднішня особлива подія, - продовжила директорка музею, - відбуватиметься англійською мовою - рідною мовою містера Кірша, хоча для віртуальних глядачів доступний синхронний переклад понад двадцятьма мовами.

Зображення на екрані оновилося, і Амбра додала:

- А якщо в когось виникають сумніви щодо впевненості Едмонда, ось автоматичний прес-реліз, який п'ятнадцять хвилин тому вийшов у соціальні мережі всього світу.

Ленгдон дивився на екран.

Сьогодні. Наживо

20:00 (центральноевропейський літній час)

Футуролог Едмонд Кірш оголосить відкриття, яке назавжди змінить обличчя науки

«То ось як зібрати три мільйони глядачів за лічені хвилини!» - міркував Ленгдон.

Перевівши погляд на підвищення, він побачив непомічене раніше: коло бічної стіни стояли наготові двоє охоронців із кам'яними обличчями, вдивляючись у натовп. Ленгдон здивувався, побачивши монограми на їхній синій формі.

«Guardia Real?! Що тут робить Королівська гвардія?!»

Малоймовірним видавалося, що серед глядачів є представники королівської родини - король і його рідня, непохитні католики, скоріш за все, не будуть жодним чином з'являтися публічно поряд із такими атеїстами, як Едмонд Кірш.

Король Іспанії, парламентської монархії, має дуже обмежену офіційну владу, однак усе ще потужно впливає на серця й душі підданців. Для мільйонів іспанців корона й далі являє собою символ багатої традиції los reyes catolicos[21 - Католицьких королів.] і Золотої доби Іспанії. Королівський палац у Мадриді й далі є для народу як духовний компас і пам'ятка давньої історії вірності релігійним ідеалам.

Ленгдон чув в Іспанії: «Парламент керує, а король править». Протягом багатьох століть королі, які брали на себе найважливіші дипломатичні справи країни, були відданими, консервативними католиками. «І нинішній монарх - не виняток», - подумав Ленгдон, який читав про його релігійність і консервативні цінності.

Останніми місяцями було чути, що король, який перебував уже в похилих літах, прикутий до ліжка і при смерті, тож уся країна готується до того, що владу незабаром буде передано єдиному королівському синові Хуліану. Преса повідомляла, що принц Хуліан - особа загадкова, він довгий час жив тихо й непомітно в тіні батька, так що всі гадали, що ж чекає на Іспанію далі.

«Чи принц Хуліан відправив гвардійців стежити за виступом Едмонда?»

Ленгдон знову раптово згадав загрозливе повідомлення, яке Едмонд отримав від єпископа Вальдеспіно. Попри хвилювання, Ленгдон відчував, що атмосфера в залі дружна, піднесена й безпечна. Він пригадав, як Едмонд стверджував, що охорона особливо надійна: то, може, іспанські королівські гвардійці – додаткова підтримка, яка має забезпечити ідеальний хід виступу.

– Ти з вас, хто знайомий з любов'ю Едмонда Кірша до драматичних ефектів, – продовжила Амбра Відаль, – знають: він би ніколи не став тримати вас у цій порожній кімнаті занадто довго.

Вона вказала на кілька зачинених подвійних дверей у далекому кінці зали.

– За допомогою цих дверей Едмонд Кірш створив «експериментальний простір», де сьогодні ввечері проведе свою динамічну мультимедійну презентацію. Простір повністю автоматизований за допомогою комп'ютерів, і сьогодні те, що буде в ньому відбуватися, транслюватимуть по всьому світу. – Вона зупинилася й поглянула на золотий годинник. – Сьогоднішній вечір розписаний по хвиликах, Едмонд просив мене провести вас туди так, щоб ми опинилися в експериментальному просторі рівно о восьмій п'ятнадцять – це за кілька хвилин. – Амбра вказала на подвійні двері. – Отже, прошу вас, леді і джентльмени, заходьте, і ми побачимо, що для нас приготував дивовижний Едмонд Кірш.

Після цих слів двері відчинилися.

Ленгдон зазирнув туди, очікуючи побачити іншу галерею.

Натомість він був вражений: за дверима, здавалося, пролягав чорний тунель.

Адмірал Авіла тримався позаду, коли юрми гостей схвилювано рушили в темний прохід. Адмірал зазирнув у тунель: там було темно.

Темрява значно полегшить йому завдання.

Торкаючись вервиці в кишені, він зібрався з думками, згадував, що йому тільки-но було сказано щодо завдання.

«Усе вирішують секунди».

Розділ 15

Тунель, зроблений з натягнутої на каркас темної тканини, мав ширину близько семи метрів і злегка підіймався ліворуч. На підлозі в ньому лежав пухнастий чорний килим, а понад стінами світилися тонкі смуги – іншого освітлення не було.

– Взуття, будь ласка, – шепотів екскурсовод тим, хто заходив. – Будь ласка, всім треба роззутись і взяти взуття з собою.

Ленгдон зняв вихідні туфлі з лакової шкіри й пішов далі в шкарпетках, занурюючись у густий, дуже м'який ворс. Професор відчув, як тіло інстинктивно розслабилось. Навколо чулися полегшені зітхання.

Ідучи вглиб коридору, Ленгдон нарешті помітив, де він закінчується – біля чорної завіси гостей вітали екскурсоводи й видавали кожному щось ніби товстий пляжний рушник.

У тунелі тепер уже замість тихих перемовлянь запала непевна тиша. Ленгдон підійшов до завіси й отримав згорток, який виявився не пляжним рушником, а невеликою пухнастою підстилкою, до одного краю якої була пришита подушечка. Ленгдон подякував і зайшов за завісу.

Удруге за сьогоднішній вечір він зупинився від несподіванки. Хоча професор не міг би описати, чого очікував, але точно не того, що відкрилося його очам по той бік завіси.

«Ми надворі?!»

Ленгдон стояв на краю широкого поля. Угорі розкинулося небо, повне зірок, а вдалині над високим кленом сховався місяць. Теплий вітерець пестив його обличчя, і співали цвіркуни; у повітрі стояв земляний дух свіжоскошеної трави під ногами.

– Пане! – прошепотів екскурсовод, узявши професора під руку, і повів його в поле. – Будь ласка, знаходьте собі місце на траві. Лягайте – і приємного вам вечора!

Ленгдон у шкарпетках обережно пішов полем разом з іншими не менш враженими гостями, більшість яких шукали, де розстелити свою підстилку й лягти. Перукарськи підстрижений газон мав розміри приблизно такі, як хокейний майданчик; його оточували дерева, зарості костриці й рогозу, які шелестіли під вітерцем.

Ленгдон далеко не одразу збагнув, що все це – ілюзія, величезний мистецький витвір.

«Я в такому собі вигадливому планетарії», – подумав він, чудуючись бездоганному, детальному відтворенню реальності.

Сповнене зірок небо проектувалося на стелю і стіни разом із місяцем, рухомими хмарами й далекими пагорбами. Шурхіт дерев і трав був справжній: у приміщенні стояли чи то майстерно зроблені штучні рослини, чи то справжні у прихованих горщиках. Розставлені немовби без ладу по периметру, вони приховували кути величезної зали, створюючи враження природного середовища.

Ленгдон присів на траву, м'яку, мов справжня, але абсолютно суху. Він читав про новий штучний дерн, що його навіть професійні спортсмени не могли відрізнити від справжнього, однак Кірш пішов на крок далі й створив нерівну земляну поверхню з невеликими горбками та заглибинами, як на справжній луці.

Ленгдон згадав, як уперше зіткнувся з оманю чуттів. Він був хлопчаком, який місячної ночі пропливав у крихтному човні затокою, де точився морський бій: на піратському кораблі оглушливо били гармати. У юну голову Ленгдона не вкладалося те, що він перебуває зовсім не в затоці, а в просторому підземному театрі, куди напустили води, аби створити ілюзію в класичному диснейлендівському атракціоні «Пірати Карибського моря».

Цього вечора відчуття були приголомшливо реальні, і поки гості теж намагались осягнути, що відбувається, Ленгдон дивився на них і бачив у їхніх обличчях віддзеркалення власного подиву й захвату. Професор мав віддати належне Едмондові: не так за створення цієї неймовірно

правдоподібною ілюзією, як за те, що переконав сотні гостей скинути свої модні туфлі, лягти на траву й дивитися в небо.

«У дитинстві ми так робили, але в якийсь момент припинили».

Ленгдон приліг і поклав голову на подушку, дозволивши тілу зануритись у м'якість трави.

Над головою мерехтіли зірки, і на мить професор знову став підлітком, який лежить на зеленому полі для гольфу клубу Bald Peak опівночі разом із найкращим другом і міркує про таємниці Всесвіту. «Якщо трохи пощастить, – сказав до себе Ленгдон, – Едмонд Кірш, імовірно, відкриє якісь із цих таємниць сьогодні на наших очах».

У глибині театру адмірал Луїс Авіла окинув залу поглядом востаннє і тихо відійшов, непомітно зникнувши за тією завісою, з-за якої щойно з'явився. Залишившись сам-один у вхідному тунелі, він обмацав тканину стіни і знайшов застібку. Якомога тихіше адмірал розстібнув липучку, зайшов у стіну й застібнув її за собою.

Усі ілюзії розвіялися, мов дим.

Авіла вже був не серед нічної луки.

Він опинився у велетенському прямокутному приміщенні, більшу частину якого заповнювала велика овальна бульбашка. Кімната в кімнаті. Конструкцію перед ним – такий собі театр під куполом – оточував високий каркас – риштування, обплутані кабелями, обвішані лампами й колонками. Мерехтливі проектори злагоджено світили всередину-бульбашки, кидали широкі промені на прозору поверхню купола і тим створювали всередині ілюзію зоряного неба й далекого краєвиду.

На Авілу справила враження здатність Кірша створити ефектний, драматичний образ, хоча сам футуролог, певне, навіть не здогадувався, наскільки драматичним виявиться цей вечір.

«Не забувай: ставки високі. Ти – солдат у шляхетній війні. Частина великої цілості».

Авіла повторював про себе план завдання безліч разів.

Він дістав із внутрішньої кишені свою величезну вервицю. Тієї ж миті з колонок над куполом розкотилося, немов Божий глас:

– Добрий вечір, друзі. Мене звати Едмонд Кірш.

Розділ 16

У Будапешті рабі Кьовеш нервово ходив темним кабінетом у своєму хазіко. Стискаючи в руці пульт від телевізора, він раз у раз перемикав канали, чекаючи новин від єпископа Вальдеспіно.

По телевізору десять хвилин тому новинні канали перервали звичну програму, аби передавати в прямому ефірі події з музею Гуггенхайма.

Репортери обговорювали досягнення Кірша й гадали, про що ж він збирається розповісти світові. Кьовеша це нагнітання цікавості дратувало.

«Бачив я вже це відкриття...»

Три дні тому на горі Монтсеррат Едмонд Кірш уже показував «чернеткову» версію презентації Кьовешу, аль-Фадлу й Вальдеспіно. Тепер, підозрював Кьовеш, світ має побачити те саме.

«Відсьогодні все зміниться», – печально подумав він. Задзвонив телефон – і різко обірвав роздуми Кьовеша.

Рабин схопив слухавку.

Вальдеспіно почав без жодних прелюдій.

– Єгудо, на жаль, маю чергову погану новину.

Похмурым голосом він переказав те, про що тільки-но отримав жакливе повідомлення з Об'єднаних Арабських Еміратів.

Кьовеш затулив рот рукою.

– Аллама аль-Фадл... скоїв самогубство?

– Так думають влада й поліція. Його знайшли зовсім нещодавно, посеред пустелі... наче він просто пішов туди, щоб померти... – Вальдеспіно зупинився. – За моїми здогадами, він не витримав напруги останніх кількох днів.

Кьовеш подумав про таку ймовірність із завмиранням серця, але і в сум'ятті. Останні кілька днів його так само мучила думка про наслідки відкриття Кірша, однак те, що аллама аль-Фадл заподіяв собі смерть через відчай, видавалося йому абсолютно неймовірним.

– Щось тут не так, – промовив Кьовеш. – Я не вірю, що він міг би таке вчинити.

Вальдеспіно довго мовчав.

– Радий, що ви такої думки, – нарешті погодився він. – Треба сказати, мені так само важко визнати, що це самогубство.

– Тоді... хто ж це зробив?

– Той, хто хотів, щоб відкриття Едмонда Кірша лишалося таємницею, – швидко відказав єпископ. – Той, хто, як і ми, вважав, що до оприлюднення ще кілька тижнів.

– Але Кірш сказав, що більше ніхто не знає про його відкриття! – заперечив Кьовеш. – Тільки ви, аллама аль-Фадл і я.

– Може, Кірш і тут збрехав. Але навіть якщо він сказав про це лише нам, не забувайте, як відчайдушно наш друг Саед аль-Фадл хотів сам оприлюднити ці відомості. Може бути, що наш аллама поділився тим, що чув від Кірша, з яким-небудь колегою з Еміратів. І, можливо, той колега, як і я, вирішив, що відкриття Кірша матиме небезпечні наслідки.

– І що це означає? – сердито спитав рабин. – Що аль-Фадла вбив якийсь приятель, щоб інформація не вийшла на люди? Це безглуздо!

– Рабі, – спокійно відповів єпископ, – звичайно, мені невідомо, що трапилося. Я тільки так само, як і ви, намагаюсь уявити собі відповіді.

Кьовеш зітхнув.

– Вибачте. Я досі не можу усвідомити, що Саед загинув.

– Я теж. І якщо Саеда вбили за те, що він знав, нам так само треба бути обережними. Можливо, хтось уже цілиться в нас.

Кьовеш замислився над цим.

– Коли ця новина стане відома всім, ми не будемо мати жодної ваги.

– Так, але вона ще не оприлюднена.

– Ваше преосвященство, Кірш ось-ось її виголосить. По всіх каналах передають.

– Так... – Вальдеспіно стомлено зітхнув. – Здається, маю визнати, що мої молитви не знайшли відповіді.

Кьовеш задумався, чи справді єпископ так і молився: благав Бога втрутитись і змусити Кірша передумати.

– Навіть якщо відкриття буде оприлюднене, – промовив Вальдеспіно, – ми в небезпеці. Підозрюю, Кіршеві буде надзвичайно приємно розповісти світові, що він три дні тому радився з високими духовними особами. Тепер я всерйоз переймаюся, чи з міркувань етичної прозорості він нас зібрав. А якщо він назве нас поіменно, то... ну, ми з вами станемо об'єктами пильної уваги й, можливо, навіть критики з боку нашої пастви: люди, можливо, вважатимуть, що ми мали щось зробити, а не зробили. Вибачте, я просто...

Єпископ наче завагався, збираючись сказати ще щось.

– Що? – чекав Кьовеш.

– Можемо обговорити це пізніше. Я зателефоную вам, коли побачимо, як Кірш вестиме презентацію. А доти, прошу, не виходьте на вулицю. Замкніться. Ні з ким не говоріть. Бережіться.

– Ви мене хвилюєте, Антоніо.

– Я ненавмисне, – відповів Вальдеспіно. – Поки що ми тільки й можемо, що дивитися, як зреагує світ. Усе в руці Божій зараз.

Розділ 17

На свіжій галявині всередині музею Гутгенхайма стало тихо, коли з небес прогримів голос Едмонда Кірша. Сотні гостей лежали на своїх підстилках і дивилися в зоряну синь. Роберта Ленгдона, який розташувався посеред галявини, охопило передчуття.

– Сьогодні станьмо знову дітьми, – продовжував голос Кірша. – Будемо лежати на траві під зоряним небом, і наш розум буде відкритий до всіх можливостей.

Ленгдон відчував, яке хвилювання прокотилося залю-лугом.

– Будьмо сьогодні як давні дослідники, – проголосив Кірш, – як ті, хто залишив усе й рушив у відкритий океан... ті, які вперше побачили незнані землі... які впали на коліна, приголомшені розумінням, що світ значно більший, ніж ті уявлення, на які здатна їхня філософія. Давні вірування розсипалися на прах перед лицем нового відкриття. Так нам треба налаштуватися сьогодні.

«Справляє враження», – думав Ленгдон; йому було цікаво, чи Едмонд записав цю розповідь заздалегідь, чи стоїть десь за сценою, читаючи текст.

– Друзі! – прогрімів над ними голос Едмонда. – Усі ми зібралися тут послухати новину про важливе відкриття. Уклінно прошу вашого дозволу підготувати ґрунт для його сприйняття. Нині, коли відбулося стільки змін і зсувів у людській філософії, надзвичайно важливо розуміти історичний контекст такого моменту, як оце.

Удалині саме вчасно вдарив грім. Ленгдон відчув вібрацію глибокого басового звуку в животі.

– Щоб вам легше було акліматизуватися зараз, – продовжив Едмонд, – серед нас, на превелике щастя, перебуває відомий учений – легендарна постать у світі символів, шифрів, релігії та мистецтва. Також він мій добрий друг. Леді і джентльмени, прошу вітати професора Гарвардського університету Роберта Ленгдона!

Ленгдон різко підвівся на ліктях, а юрба палко аплодувала.

Зірки вгорі поступилися місцем широкій панорамі великої, повної уважних слухачів аудиторії. Біля кафедри походжав туди-сюди в піджаку від Harris Tweed сам Роберт Ленгдон.

«То ось яку роль мені відвів Едмонд», – подумав знічений професор, знову лягаючи на траву.

– Давні люди, – говорив Ленгдон з екрана, – сприймали всесвіт як диво і мали з ним відповідні стосунки – особливо з тими явищами, яким не мали раціонального пояснення. Щоб розкрити ці таємниці, вони створили великий пантеон богів і богинь, якими пояснювали все, що перебувало поза межами їхнього розуміння: грім, морські припливи й відпливи, землетруси, вулкани, неплідність, епідемії, навіть кохання.

«Сюрреалізм!» – подумав Ленгдон, лежачи на траві й дивлячись на самого себе.

– Давні греки вбачали в припливі й відпливі мінливу вдачу Посейдона...

Зображення Ленгдона зникло, але голос продовжував лекцію на тлі бурхливих океанських хвиль, від шуму яких уся кімната тремтіла. Ленгдон здивовано спостерігав, як хвилі з баранцями перетворилися на екрані в тундру, де над кучугурами свище пурга. Звідкілясь повіяло справжнім холодом.

– Причиною зимових сезонних змін, – продовжував голос Ленгдона на цьому тлі, – вважалася туга світу за Персефоною, яку щороку викрадав володар підземного царства.

Повітря знову нагрілось, і з зимового краєвиду постала гора, здіймаючись вище й вище. З її вершини летіли іскри, валував дим, текла лава.

- Для римлян, - оповідав Ленгдон, - вулкани були оселями Вулкана - коваля богів, який працює у велетенській кузні, де полум'я вихоплюється з димаря.

Ленгдон відчув у повітрі сірчаний дух і здивувався, наскільки вміло Едмонд перетворив його лекцію на мультисенсорне дійство.

Гуркіт вулкана різко затих. У тиші знову заспівали цвіркуни, теплий вітерець поніс над лукою трав'яні запахи.

- Давні люди придумали безліч богів, - вів далі голос Ленгдона, - для пояснення не тільки таємниць планети, а й загадок людського тіла.

Над головою знову засвітилися сузір'я: тепер на них накладалися зображення відповідних божеств.

- Неплідність пояснювали неласкою богині Юнони. Кохання - влучною стрілою Ероса. Епідемії вважалися карою, насланною Аполлоном.

Знов і знов сузір'я доповнювалися фігурами божеств.

- Якщо ви читали мої книжки, - продовжував голос Ленгдона, - ви, ймовірно, зустрінетеся з терміном «бог білих плям». Значення його таке: давні люди, коли відчували, що в їхніх знаннях про світ є певні пробіли, заповнювали їх божествами.

Небо заповнив велетенський колаж із картин і статуй десятків давніх богів.

- Безліч богів заповнювали безліч білих плям, - мовив голос Ленгдона. - Однак протягом століть наукові знання глибшали. - Небом проплив колаж із математичних і технічних символів. - У міру того як білі плями нашого розуміння природного світу зникали, пантеон богів скорочувався.

На стелі з'явилася фігура Посейдона.

- Наприклад, коли ми дізналися, що океанські припливи залежать від місячних циклів, потреба в Посейдоні відпала, і ми зреклися його як дурного міфу темних часів.

Зображення Посейдона розвіялося, як дим.

- Як вам відомо, така сама доля спіткала всіх богів: вони відмирили по одному в міру того, як ставали непотрібними нашому інтелекту з його розвитком.

Угорі зображення богів почали зникати: бог грому, землетрусів, епідемій і так далі.

Коли їх значно поменшало, Ленгдон додав:

- Однак не варто помилково вважати, що боги «відійшли тихо в цю добру ніч»[22 - Дещо змінений рядок із вірша Ділана Томаса «Не відходь тихо в цю добру ніч».]. Коли культура відмовляється від своїх богів - це процес бурхливий і болісний. Духовні уявлення змалечку закарбовані в нашій психіці: їх заклали ті, кого ми найдужче любили й кому найбільше довіряли, - батьки, вчителі, духовні провідники. Тож будь-які релігійні зміни відбуваються протягом не одного покоління й не без хвилювань, а незрідка і з кровопролиттям.

Боги зникали під дзенькіт мечів і крики. Зрештою лишилося зображення одного бога – іконне обличчя, довга біла борода.

– Зевс! – потужно проголосив Ленгдон. – Бог богів.

Наймогутніший з язичницьких божеств, викликав найбільший страх і трепет. Зевс найсильніше опирався зникненню, шалено боровся зі згасанням – так само як і давніші боги, яких він заступив.

На стелі одне за одним показалися зображення Стоунгенджу, шумерських клинописних табличок, Великих пірамід Єгипту. Тоді бюст Зевса повернувся.

– Послідовники Зевса чинили такий шалений опір, що коли християнська віра перемогла, то вони надали своєму новому Богові подібності до Зевса.

На стелі бородатий бюст Зевса з легкістю перетворився на фреску з таким самим бородатим обличчям – християнського Бога, як його зобразив у «Сотворінні Адама» Мікеланджело на стінах Сикстинської капели.

– Сьогодні ми вже не віримо в такі історії, як міф про Зевса – хлопчика, котрого вигодувала коза й наділили силою одноокої велетні-циклопи. Ми, користуючись перевагами сучасного мислення, класифікуємо такі розповіді як міфологію – витончені плоди людської фантазії, що дозволяють нам із цікавістю подивитися на своє забобонне минуле.

Тепер на стелі з'явилася фотографія полиці в бібліотеці, де оправлені в шкіру томи з давньої міфології припадають пилом у темряві поряд із книжками про поклоніння силам природи, Ваалу, Інані, Осирісу, про незліченних давніх божеств.

– Тепер усе по-іншому! – розкотився лукою глибокий голос Ленгдона. – Ми – люди сучасної доби!

У небі з'явилися нові картинки: свіжі, яскраві фотографії з космосу, комп'ютерні мікросхеми, медична лабораторія, прискорювач частинок, реактивні літаки в небі.

– Ми люди інтелектуально розвинені, вправні в усяких технологіях. Ми не віримо у велетнів-ковалів, які працюють у жерлах вулканів, і богів, які контролюють припливи чи пори року. Ми зовсім не схожі на наших давніх предків.

«Чи все-таки схожі?» – прошепотів до себе подумки Ленгдон у лад із тим, що ось-ось мало пролунати.

– Чи все-таки схожі? – проголосив Ленгдон угорі. – Ми вважаємо себе сучасними, раціональними людьми, однак найбільш поширена релігія нашого біологічного виду містить безліч претензій на магічну силу: людина незбагненим чином воскресає, незаймана дівка народжує, божество мстиво нападає повені й епідемії, на людей очікує містичне посмертне життя на небесних хмарах чи у вогненному пеклі.

У лад до слів Ленгдона на стелі з'являлися зображення воскресіння Христа, Діви Марії, Ноевого ковчега, хвиль Червоного моря, які розступилися перед Мойсеєм, раю, пекла.

– Отже, – промовив Ленгдон, – лише на мить уявімо реакцію майбутніх істориків та антропологів. З їхньої перспективи, чи озиратимуться вони на наші релігійні вірування як на міфи темних часів? Чи дивитимуться на наших божеств так, як ми на Зевса? Чи вони, зібравши книжки нашого Святого Письма, відставлять їх на запорошені полиці історії?

На мить питання зависло в п'їтьмі.

І тут раптово тишу порушив голос Едмонда Кїрша.

– ТАК, професоре! – прогримів ізгори голос футуролога. – Я вважаю, що все це станеться. Я переконаний, що майбутні покоління будуть питати себе, як могли такі технологїчно розвинені істоти взагалі вірити в те, чого нас учить більшість сучасних релїгїй.

Голос Кїрша набрав сили, і стелею розкинувся новий набїр картинок: Адам і Єва, жїнка, закутана в паранджу, індїйське вогнеходїння.

– Я не сумніваюся: майбутні покоління будуть дивитися на наші теперїшні традиції, – проголосив Кїрш, – і робити висновок, що ми жили за темних, неосвічених часів. Свідченнями того вони назвуть віру в те, що нас було створено містичним чином у магічному саду, що всесильний Творець вимагає від жінок покривати голови, що ми ризикували обпекти власне тіло заради того, щоб воздати шану богам.

З'явилися нові зображення – швидкий монтаж фотографїй з релїгїйних обрядів свїту: від вигнання бісів і хрещення до проколів тіла й принесення в жертву тварин. Слайд-шоу завершилося моторошним відео: індїйський жрець тримає за ноги крихітну дитину, погойдуючи, на краю п'ятнадцятиметрової вежі. Раптово він випускає малюка з рук – той пролітає всю цю висоту і падає просто на напнуту ковдру, яку, немов пожежники, тримають під вежею щасливі селяни.

«Падїння з храму Грішнешвар», – подумав Ленгдон.

Деякі люди вважають, що ця дія принесе дитині божественну ласку.

На щастя, страшнуваті видовища скїнчилися.

Тепер уже в повній темряві згори почувся голос Кїрша: – Як могло статися, що розум сучасної людини, здатний до точного логїчного аналізу, водночас дозволяє собі приймати релїгїйні вірування, які б розсіпалися в пух і прах від елементарного раціонального розгляду?

Над головами знову засяяло ясне зоряне небо.

– Відповідь, – зазначив Едмонд, – дуже проста.

Зїрки раптом стали якравїшими і збільшилися. Їх з'єднали тонкі нитки, утворюючи немовби безкієнечну сїть пов'язаних між собою вузлів.

«Це нейрони», – зрозумїв Ленгдон, і Едмонд продовжив:

– Людський мозок... Чому він вірить у те, у що вірить? Угорі зблиснуло кілька вузлів, і електричні імпульси покотилися до інших нейронів.

– Як органічний комп'ютер, – вїв далі Едмонд, – людський мозок має операційну систему: набір правил, які організують і визначають увесь той хаотичний вхідний потїк, який мозок приймає цілий день: мова, причеплива мелодія, сирена, смак шоколаду... Як можна собі уявити, потїк інформації, що до нас надходить, шалено різноманїтний і нескїєнчений, а мозок має давати з усім цим раду. Власне, те, як запрограмований ваш мозок, визначає ваше сприйняття реальності. На жаль, з нас пожартували: адже в того, хто писав програму для людського мозку, дещо збочене почуття гумору. Інакше кажучи, ми не винні в тому, що віримо в ті нісенїтницї, в які віримо.

Нервові синапси вгорі заблимали, і на тлі моделі мозку зринули знайомі картинки: знаки зодіаку, Христос, який іде по воді, батько саентології Л. Рон Габбард, єгипетський бог Осиріс, індуський Ганеша з чотирма руками і слонячою головою, мармурова статуя Диви Марії, з очей якої течуть справжні сльози.

– Отже, як програміст, я мав спитати себе: що ж це за химерна операційна система, яка дає на виході такі нелогічні речі? Якби ми могли зазирнути в людський розум і спробувати почитати його операційну систему, то побачили б щось на зразок оцього.

Над головами засяяли чотири слова, написані величезними літерами:

ЗНЕВАЖАЙ ХАОС

ТВОРИ ПОРЯДОК

– Це базова програма мозку, – промовив Едмонд. – Саме так і налаштовані люди: проти хаосу. За порядок.

Кімната раптово задвигтіла від какофонії нот – неначе дитина абияк біла по клавішах піаніно. Ленгдон і всі навколо мимоволі напружилися.

Едмонд, перекрикуючи галас, коментував:

– Коли хтось випадковим чином б'є по клавішах піаніно – звук нестерпний! Однак якщо ми візьмемо ті самі ноти й розставимо в кращому порядку...

Какофонія одразу вщухла, і її заступила ніжна мелодія «Місячного сяйва» Дебюссі.

Ленгдон відчув, як м'язи самі розслабились, і напруга в кімнаті одразу розвіялася.

– Наш мозок радіє, – мовив Едмонд. – Ті самі ноти.

Той самий інструмент. Але Дебюссі створює порядок. І та сама радість створення порядку пояснює людську любов до складання пазлів, до того, щоб поправити картину на стіні. Наша схильність до організовування записана в ДНК, і не дивно, що найбільший винахід людського розуму – комп'ютер – покликаний допомагати нам створювати порядок із хаосу. Власне, іспанською мовою він і зветься *ordenador* – буквально «впорядковувач».

На стелі з'явилося зображення суперкомп'ютера й молодого чоловіка біля його самотнього термінала.

– Просто уявіть собі, що у вас є потужний комп'ютер з доступом до всієї інформації на світі. Вам дозволено спитати в нього про будь-що. Дуже ймовірно, ви поставите йому одне чи два фундаментальних питання, які хвилюють людство, відколи воно себе усвідомлює.

Чоловік за терміналом почав набирати слова – і на екрані постали два речення.

Звідки ми?

Куди ми прямуємо?

– Інакше кажучи, – промовив Едмонд, – це питання про наше походження й долю. А коли ви їх поставите, комп'ютер дасть таку відповідь.

На екрані з'явилося:

Недостатньо інформації для точної відповіді

– Відповідь не надто корисна, – зазначив Кірш, – зате чесна.

Тепер на стелі з'явилося зображення людського мозку.

– Однак якщо спитати маленький біологічний комп'ютер: «Звідки ми?» – відбудеться дещо зовсім інше.

Із мозку ринув потік зображень релігійного характеру:

Бог оживляє Адама, Прометей ліпить першу людину з глини, Брахма створює людей з різних частин свого тіла, африканське божество розганяє хмари і спускає двох людей на землю, норвезький бог вирізає чоловіка і жінку з принесеного водою дерева.

– А тепер якщо спитати: «Куди ми прямуємо?»...

На ці слова Едмонда з мозку почали з'являтися інші картини: чисті небеса, вогненне пекло, ієрогліфи з єгипетської Книги мертвих, кам'яні різьблення астральних проекцій, давньогрецькі образи Елізіуму, каббалістичні описи Гілгул нешамот[23 – Переселення душ.], схеми реінкарнації в буддизмі та індуїзмі, теософічні кола Краю вічного літа неоязичників.

– Для людського мозку, – пояснив Едмонд, – будь-яка відповідь краща, ніж її відсутність. Ми відчуваємося надзвичайно дискомфортно у випадку «недостатньо інформації», тож наш мозок придумує дані – пропонує нам принаймні ілюзію порядку: створює міради філософій, міфологій і релігій, запевняючи нас, що невидимий світ має якийсь порядок і структуру.

Зображення з уявленнями зі світових релігій продовжували змінювати одне одного, а Едмонд дедалі напруженіше вів далі:

– Звідки ми? Куди ми прямуємо? Ці фундаментальні питання людського життя завжди не давали мені спокою, і я багато років мріяв знайти на них відповідь. – Едмонд ненадовго замовк, і голос його став серйознішим. – Хоч як це трагічно, але через релігійні догми багато людей думають, що вже знають відповіді на ці великі питання. А оскільки в різних релігіях відповіді неоднакові, цілі культури ворогують між собою через те, чия відповідь правильна і чия версія історії про Бога – Єдина Правдива.

На екрані вгорі закриміла стрілянина, почали вибухати снаряди – виникла шалена послідовність фотографій із релігійних війн, а потім зображення заплаканих біженців і переселенців, трупи мирних жителів...

– Від самого початку історії релігії наш вид охопила непримиренна ворожнеча: атеїсти, християни, мусульмани, юдеї, індуїсти, вірні всіх релігій – а єднає нас усіх одне. Бажання миру.

Военний гуркіт стих, зникли фотографії, і знову вгорі з'явилося тихе небо з мерехтінням зірок.

- Просто уявіть собі, що б сталося, якби ми раптово якимось дивом дізналися відповіді на найважливіші питання життя... якби раптово побачили один-єдиний беззаперечний доказ і зрозуміли, що нам залишається тільки відкритись - і прийняти цю відповідь, усім разом, усьому нашому виду.

На екрані виникло зображення священника, який молитовно склав руки.

- Духовні питання завжди були цариною релігії, яка заохочує сліпо вірити своєму вченню, навіть коли особливої логіки в ньому немає.

Тепер з'явилися зображення релігійних фанатиків, які заплющують очі, співають, б'ють поклони, моляться.

- Однак віра, - проголосив Едмонд, - за своєю природою вимагає покладати довіру на щось, чого не можна ні побачити, ні визначити; прийняти як дійсність щось таке, що не має емпіричних доказів. Тож можна зрозуміти, що ми врешті-решт беремо щось на віру, - адже універсальної істини немає.

Кірш ненадовго замовк.

- А проте...

Зображення на стелі заступила одна фотографія: студентка уважно й напружено дивиться в мікроскоп.

- Наука - це антитеза віри, - продовжив Кірш. - Наука за природою її є спробою знайти фізичний доказ того, що ще не відоме чи не визначене, відкидаючи забобони й помилкові погляди на користь спостережуваних фактів. Коли наука пропонує відповідь, то ця відповідь - універсальна. Люди не воюють через неї: вона їх згуртовує.

Тепер екран показував документальні кадри, зняті в лабораторіях NASA, CERN[24 - Європейська організація з ядерних досліджень.]тощо: науковці різних рас гуртом стрибають від радості, обіймаються, відкривши щось нове і доти незнане.

- Друзі, - тепер уже пошепки звернувся до всіх Едмонд. - Я зробив багато прогнозів протягом життя. І сьогодні оголошу ще один. - Він поволі набрав у груди повітря. - Доба релігії завершується, - промовив Кірш, - і настає ера науки!

У залі всі притихли.

- І сьогодні ми одним величезним стрибком наблизимося до неї!

Від цих слів у Ленгдона чомусь похололо всередині. Хай що відкрив Едмонд, але він, вочевидь, готувався до вирішальної сутички зі світовими релігіями.

Розділ 18

ConspiracyNet.com

ЕДМОНД КІРШ: ОНОВЛЕНО

МАЙБУТНЄ БЕЗ РЕЛІГІЇ?

У прямому ефірі, за яким стежать онлайн уже безпрецедентні три мільйони глядачів, футуролог Едмонд Кірш, як видається, готується оголосити про велике наукове відкриття. Він натякає, що воно дасть відповідь на два найдавніші питання, які постають перед людством. Після захопливої відеопередмови від гарвардського професора Роберта Ленгдона Едмонд Кірш висловив різку критику на адресу релігійних вірувань, яку завершив сміливим прогнозом: «Доба релігії завершується». Поки що всесвітньовідомий атеїст поводить себе дещо стриманіше й шанобливіше, ніж зазвичай. Попередні різкі антирелігійні виступи Кірша читайте тут.

Розділ 19

Просто по той бік тканини, з якої склалися стіни театру, адмірал Авіла займав зручну позицію, ховаючись за лабіринтом риштувань. Оскільки він пригнувся, то його тінь не була помітна, але його відділяли лише сантиметри від зовнішньої оболонки-стіни в передній частині глядацької зали.

Він тихо дістав із кишені вервицю.

«Усе вирішують секунди».

Адмірал, перебираючи намистини, намацав важке металеве розп'яття й подумки посміхнувся: охорона на рамках без питань пропустила цю річ.

Лезом, прихованим у нижній частині розп'яття, Луїс Авіла прорізав у тканині отвір завширшки з долоню. Обережно зазирнув – і немовби побачив інший світ: поле, оточене деревами, де на траві сидять відвідувачі й дивляться на зорі.

«Вони навіть уявити не можуть, що буде далі».

Авіла помітив двох представників Королівської гвардії на протилежному краї поля, біля правого переднього кутка зали. Вони стояли напружені, уважні, замасковані тінями дерев. У цьому тьмяному світлі вони не помітять Авілу, доки не буде запізно.

Біля вартових стояла лише одна людина – директорка музею Амбра Відаль, яка дивилася презентацію Кірша, незатишно переступаючи з ноги на ногу.

Задоволений тим, де перебуває, Авіла стулив краї тканини і знову зосередився на розп'ятті. На відміну від більшості христів, його поперечина складалася з двох частин, приєднаних до центральної магнітом.

Авіла з силою відігнув одну з частин поперечини. З отвору випало щось дрібне. Так само Авіла зробив із другого боку, і хрест утратив обидва рамена: в руках у адмірала тепер був просто важкий металевий прямокутник на ланцюгу.

Авіла знову поклав усе це в кишеню для надійності. «Скоро знадобиться». Тепер адмірал зосередився на двох маленьких предметах, прихованих у раменах хреста.

Дві кулі близької дії.

Авіла сунув руку під середину пояса – там був іще один предмет, який він проніс під кітелем.

Уже минуло кілька років, відколи американський хлопчик на ім'я Коді Вілсон спроектував Liberator – першу полімерну зброю, яку можна повністю роздрукувати на 3D-принтері, – і відтоді ця технологія неабияк удосконалилася. Нова вогнепальна зброя з кераміки й полімерів не настільки потужна, діє з близької відстані, але все це переважається тим фактом, що вона невидима для металошукачів.

«Головне – підійти ближче».

Якщо все піде за планом, то це місце буде ідеальне.

Регент якимсь чином отримав докладні інсайдерські відомості щодо того, як розгортатимуться події вечора... і чітко пояснив, як саме Авіла має виконати своє завдання. Результат буде тяжкий, але, подивившись на безбожний вступ Едмонда Кірша, Авіла відчув певність, що гріх цього вечора йому пробачиться.

«Наші вороги починають війну, – казав йому Регент. – Ми маємо вбити або ж бути вбитими».

Стоячи в далекому кутку зали, Амбра Відаль сподівалася, що зовні не показує, наскільки їй неспокійно.

«Едмонд казав, що це буде наукова програма...»

Американський футуролог ніколи не соромився своєї неприязні до релігії, однак Амбра не очікувала, що в сьогоднішній презентації пролунає аж така ворожість.

«Едмонд відмовився показувати мені її заздалегідь...» Звичайно, наслідком цього стане серйозний скандал, можуть піти деякі члени правління музею, але зараз Амбра переймалася більш особистими речами.

За два тижні до того Амбра розповіла одній дуже впливовій людині про те, що має стосунок до сьогоднішньої події. Той чоловік настійливо переконував її не брати участі в дійстві. Попереджав про небезпеку ведення презентації, змісту якої вона не знає, – особливо коли це презентація скандального Едмонда Кірша.

«Він, можна сказати, наказував мені скасувати презентацію, – згадувала вона. – Але говорив таким самовпевненим тоном, що я розлюtilась і не дослухалась до його слів».

Тепер Амбра стояла самотньо під повним зірок небом і гадала, чи не сидить цей чоловік десь за монітором, хапаючись за голову.

«Звичайно, він дивиться, – думала Амбра. – Головне питання: чи завдасть він удару зі свого боку?»

В Альмудені єпископ Вальдеспіно застиг за своїм столом, не зводячи очей з екрана. Він не мав жодних сумнівів, що всі в поблизькому королівському палаці теж дивляться цю програму, особливо принц Хуліан – наступник трону.

«Принц, мабуть, не тямить себе від гніву».

Сьогодні один із найповажніших музеїв Іспанії підтримує відомого американського атеїста, трансляючи в прямому ефірі те, що релігійні вчителі вже затаврували як «блюзнірський, антихристиянський рекламний трюк». Ще більш суперечливою цю подію робило те, що директорка музею, яка виступила в ролі ведучої, є однією з нових і яскравих світських зірок Іспанії – блискуча красуня Амбра Відаль, жінка, яка вже два місяці не сходить із перших шпальт іспанських газет, раптово викликавши загальний захват. Хоч як це дивно, сеньорита Відаль ризикнула всім, проводячи сьогоднішній масштабний богоборчий виступ.

«У принца Хуліана не буде вибору: він мусить дати коментар до цієї події».

Річ не стільки в його майбутній ролі монарха й номінального католицького лідера – значно серйозніше те, що лише місяць тому принц Хуліан зробив радісну заяву, яка й поставила Амбру Відаль у центр уваги іспанського народу.

Він оголосив про їхні заручини.

Розділ 20

Робертів Ленгдону не подобалося, куди хиляться події, він почувався незатишно.

Презентація Едмонда небезпечно наближалася до публічної дискредитації віри як такої. Ленгдон гадав, чи Едмонд часом не забув, що звертається не лише до групи вчених-агностиків, а й до мільйонів людей, що спостерігають за ним онлайн.

«Ця презентація вочевидь розрахована на те, щоб викликати конфлікт!»

Ленгдона турбувало те, що в програмі з'явився і він сам, хоча Едмонд, без сумніву, в такий спосіб дякував йому за науку. У минулому Ленгдон уже мимоволі став причиною релігійного конфлікту... і він волів би, щоб подібна ситуація не повторилася.

Однак Кірш запланував масштабний мультимедійний наступ на релігію, і тепер Ленгдон знову замислився, чи так уже варто було не брати до уваги те повідомлення, яке Едмонд отримав від єпископа Вальдеспіно.

Кімнату знову заповнював голос Едмонда, а над головою розгорнувся колаж з релігійних символів усього світу.

– Маю відзначити, – проголосив Едмонд, – у мене були всілякі думки стосовно того, що буде сьогодні ввечері, а особливо того, як мій виступ вплине на вірян. – Кірш трохи помовчав і продовжив: – Тож три дні тому я

зробив дещо незвичне для мене. Щоб висловити повагу до релігійної точки зору й перевірити, як мое відкриття можуть сприйняти люди різних вір, я конфіденційно порадився з трьома поважними релігійними особами – мусульманським, християнським і юдейським богословами – і поділився своїм відкриттям із ними.

Кімнатою пробіг шепіт.

– Як я й очікував, усі трое були глибоко здивовані, стурбовані і, так, навіть розгнівані тим, що я відкрив ім. І хоча вони зреагували негативно, я дякую їм, що вони люб'язно погодилися зі мною зустрітись. Я не буду відкривати їхніх імен, оскільки це б їх не потішило, але хочу звернутися до них безпосередньо і висловити вдячність за те, що не чинили спроб зірвати мою презентацію.

По хвилі він додав:

– Бачить Бог, вони могли би втрутитись.

Ленгдон слухав, вражений тим, як спритно Едмонд пройшов по лезу бритви й не сказав нічого зайвого. Рішення Едмонда зустрітись з релігійними лідерами викликало думку про щирість, довіру і безсторонність, якими відомий футуролог не надто славився. Зустріч на Монтсерраті, думав тепер Ленгдон, мала не лише дослідницьку мету, а й планувалася як тонкий піарний хід.

«Розумний спосіб вийти сухим із води», – подумав професор.

– Протягом нашої історії, – продовжував Едмонд, – релігійний фанатизм завжди гальмував поступ науки, і сьогодні я уклінно прошу релігійних лідерів усього світу реагувати на те, що я скажу, стримано і з розумінням. Будь ласка, не треба збурювати криваве насильство, як раніше. Не треба повторювати помилок!

Стелю заповнило зображення давнього міста-фортеці – оточеного ідеально круглим муром, на березі річки, яка тече крізь пустелю.

Ленгдон одразу впізнав давній Багдад із зубцями й амбразурами на трьох концентричних стінах.

– У восьмому столітті, – промовив Едмонд, – місто Багдад розвинулось у найбільший центр науки на землі, відкривши двері для всіх релігій, філософій і наук у своїх університетах і бібліотеках. П'ятсот років місто повнилося безліччю наукових відкриттів, яких доти не бачив світ, і вплив того донині відчувається в сучасній культурі.

Угорі знову з'явилося зоряне небо, і багато зірок на ньому були підписані: Вега, Бетельгейзе, Рігель, Альдебаран, Денеб, Альтаір, Кітальфа...

– Ці назви походять з арабської мови, – сказав Едмонд. – До сьогодні понад дві третини зірок на небі мають назви арабського походження, тому що їх відкрили астрономи арабського світу.

Небо швидко заповнили арабські назви, майже повністю вкривши його. Потім назви зникли, і знову очам відкрилися небеса.

– І, звичайно, якщо ми хочемо порахувати зірки...

Біля найяскравіших зірок почали з'являтися римські цифри:

I, II, III, IV, V...

І раптом ці знаки зупинилися й зникли.

– Ми використовуємо не римські цифри, – прокоментував Едмонд, – а арабські!

Тож нумерація відновилася в арабській системі:

1, 2, 3, 4, 5...

– Може, ви й не вважаєте це ісламськими винаходами, – мовив Едмонд, – але все одно ми називаємо їх по-арабськи.

На небі в оточенні рівнянь з кількома змінними з'явилося слово алгебра. Потім – алгоритм серед численних формул. Відтак – азимут із діаграмою, яка показувала кути відносно горизонту. І далі, ще швидше: надир, zenit, алхімія, хімія, шифр, еліксир, алкоголь, зеро...

Дивлячись, як перед очима проносяться знайомі арабські слова, Ленгдон думав: яка все-таки це трагедія – стільки американців уявляють Багдад як одне з численних запорошених, поруйнованих війною міст Близького Сходу, що раз у раз з'являються в новинах, і жодного уявлення не мають, що свого часу Багдад був осердям наукового прогресу.

– Наприкінці одинадцятого століття, – вів далі Едмонд, – найбільше наукових досліджень і відкриттів відбувалося в Багдаді й навколо. І тут практично в одну мить усе змінилося. Блискучий учений Хамід аль-Газалі, якого нині вважають одним із найбільш впливових мусульман в історії, написав кілька переконливих текстів, які ставили під сумнів логіку Платона й Аристотеля і проголошували математику «філософією диявола». Це дало початок низці подій, які завдали удару науковому мисленню. Вивчення богослов'я зробили обов'язковим, і врешті-решт увесь ісламський науковий рух зійшов нанівець.

Наукові терміни, які заповнили небо, зникли, їх заступили зображення релігійних текстів ісламу.

– Одкровення зайняло місце відкриття. І досі ісламська наука намагається одужати після цього удару. – Витримавши паузу, Едмонд продовжив: – Звичайно, християнському науковому світу теж було не солодко.

На стелі з'явилися портрети Коперника, галілея і Джордано Бруно.

– Церква систематично нищила, ув'язнювала і ганьбила найкращих мислителів, що затримало людський прогрес щонайменше на століття. На щастя, сьогодні церква краще розуміє переваги науки і стримує свою агресію... – Едмонд зітхнув. – Чи ні?

На стелі з'явилося зображення логотипа з розп'яттям і змією на тлі земної кулі й написом:

Мадридська декларація про науку і життя

– В Іспанії Світова федерація католицьких медичних асоціацій зовсім нещодавно оголосила війну генній інженерії, заявляючи, що «науці бракує душі», тож вона має прийняти обмеження з боку церкви.

Логотип перетворився на інший круглий предмет – схематичне креслення прискорювача частинок.

– А це – Техаський суперпровідний суперколайдер, який міг би стати найбільшим зіштовхувачем частинок у світі – з потенціалом дослідження самого моменту Творення. За іронією долі, місце для цієї машини запланували в Біблійному поясі США[25 – Регіон на південному сході США, де один із головних аспектів культури – євангельський протестантизм.]

Креслення перетворилося на зображення масивної кільцеподібної бетонної будівлі в пустелі Техасу. Складалося враження, що її покинули недобудованою – вона вже вкрилася брудом і пилом.

– Американський суперколайдер міг дати людству незмірно глибше розуміння всесвіту, але проект закрили через перевитрату коштів і політичний тиск із певних, дуже несподіваних сфер.

Відео з новин: молодий телеєвангеліст махає книжкою-бестселером «Частинка Бога»[26 – Автор – Леон Ледермен, нобелівський лауреат з фізики 1988 року.] і обурено кричить: «Нам треба шукати Бога в наших серцях! Не всередині атомів! Витрата мільйонів на цей абсурдний експеримент – це ганьба штату Техас і блюзнірство проти Бога!»

Знову залунав голос Едмонда:

– Описані конфлікти, у яких релігійні забобони перемогли розум, – це лиш окремі сутички у війні, що триває.

На стелі розгорнувся колаж драматичних знімків із сучасного життя: пікети під генетичними дослідними лабораторіями, священник, який підпалив себе поряд із будівлею, де відбувалася конференція з трансгуманізму[27 – Міжнародний інтелектуальний та культурний рух на підтримку використання науки й технологій для вдосконалення людських розумових та фізичних можливостей. Рух вважає такі аспекти людського існування, як інвалідність, страждання, хвороби, старіння та недобровільна смерть, необов'язковими й небажаними і планує боротися з ними.], євангелісти, які розмахують кулаками і Бібліями, риба Ісуса, що ковтає рибу Дарвіна, білборди, у яких гнівно засуджуються з точки зору релігії дослідження стовбурових клітин, права геїв і аборти, – і настільки ж агресивна пропаганда протилежного спрямування.

Ленгдон лежав у темряві й відчував, як калатає серце. На мить він подумав, що трава під ним вібрує: неначе вниз проїжджає метро. Потім тремтіння посилилося – і професор зрозумів, що йому не здалося: земля дійсно двигтить. Травою під його спиною розкотилася глибока вібрація і прогрімала під куполом.

Цей рев, як тепер зрозумів Ленгдон, – то був звук річкової бистрини з низькочастотних динаміків під пухнастим покриттям. Він відчув, що лице і тіло огортає холодний, сирий туман: його немовби оточувала бурхлива річкова течія.

– Чуєте цей звук? – голос Едмонда перекрикував гуркіт ріки. – Це повинь Ріки Наукових Знань!

Вода загуркотіла ще гучніше, і на шоки Ленгдонові сіли краплі туману.

– Відколи людина відкрила вогонь, – кричав Едмонд, – ця річка набирала сили. Кожне відкриття ставало знаряддям наступного відкриття, щоразу додаючи свою краплю. І тепер ми – на гребені цунамі, і повинь несе нас, і її не спинити!

Кімната тремтіла ще сильніше.

– Звідки ми?! – кричав Едмонд. – Куди ми прямуємо?! Наша доля – знайти відповіді на ці питання! Наші методи досліджень за тисячоліття зросли в геометричній прогресії!

Туман і вітер носилися кімнатою, річка оглушливо гуркотіла.

– Подумайте! – проголошував Кірш. – Давнім людям знадобився мільйон років поступу, щоб винайти колесо. Потім – тисячоліття, щоб винайти друкарський верстат. Відтак минуло лише зо двісті років – і люди створили телескоп. Протягом наступних століть із дедалі коротшими проміжками ми стрибнули від парових двигунів до бензинових автомобілів, до космічних кораблів! Після того лише за двадцять років почали змінювати нашу власну ДНК!

– Тепер ми вимірюємо науковий прогрес у місяцях! – вигукував Кірш. – Ми рухаємось із карколомною швидкістю! Мине зовсім трохи часу, доки найпотужніший сучасний суперкомп'ютер здаватиметься нам чимось таким, як рахівниця, найновіші досягнення сьогоденної хірургії – варварськими, а сучасні джерела енергії – слабенькими, як одна свічка для освітлення кімнати!

У повній гуркоту півні лунав голос Едмонда.

– Давні греки озиралися на століття, говорячи про стародавню культуру, а нам досить озирнутися на одне покоління – і побачимо тих, хто прожив життя без технологій, які ми сьогодні сприймаємо як належне. Людство розвивається дедалі швидше, відстань між «давнім» і «сучасним» скорочується майже до нуля. І з цієї причини я даю вам слово, що наступні кілька років розвитку людства стануть надзвичайними, вибуховими, чимось за межами людської уяви!

Раптово гуркіт води припинився.

Знову засвітилися зірки. Повернувся теплий вітерець із цвіркунами.

Усі гості одночасно зітхнули з полегшенням.

У цій тиші повернувся шепіт Едмонда Кірша:

– Друзі, – лагідно промовив він. – Я знаю, ви тут тому, що я обіцяв вам відкриття, і дякую, що терпляче дочекалися завершення вступної частини. Тепер скиньмо кайдани нашого старого способу мислення. Час розділити захват нового відкриття.

Коли він промовив ці слова, кімнату зусібіч заповнив густий низовий туман, і на небі зажевірла ранкова зоря, осяюючи гостей.

Прокинувся великий прожектор – і кинув яскравий промінь углиб зали. За мить усі, хто лежав, сіли й витягли шиї, виглядаючи крізь туман того, хто мав уже з'явитися власною персоною. Однак за кілька секунд прожектор освітив протилежний кінець приміщення.

Публіка розвернулася.

Там у яскравому промені стояв і всміхався Едмонд Кірш. Він зручно спирався на кафедру, якої там кілька секунд тому ще не було.

– Добрий вечір, друзі! – промовив великий шоумен, і туман почав розвіюватися.

Ще за кілька секунд усі підхопилися на ноги і влаштували господареві овацію. Ленгдон долучився до них, не в силах стримати усмішку.

«Едмонд без хмари диму не з'являється!»

Поки що вся презентація, хоч як агресивно спрямована проти релігійної віри, була виконана майстерно, у сміливому й рішучому характері Кірша. Тепер Ленгдон розумів, чому дедалі численніші вільнодумці світу в такому захваті від Едмонда.

«Принаймні він широко висловлює свою думку, як мало хто може наважитися».

Коли обличчя Едмонда з'явилося на екрані вгорі, Ленгдон помітив, що той уже не настільки блідий, як раніше: над його обличчям, схоже, попрацював професійний гример. Однак професор усе одно зауважив: його товариш дуже втомився.

Оплески тривали – такі гучні, що Ленгдон ледве помітив вібрацію в кишені фрака. Чоловік інстинктивно сягнув по телефон – і раптом зрозумів, що той вимкнений. Дивно, але вібрувала інша річ у кишені: аудіопристрій. Вінстон, здавалося, говорив дуже гучно.

«Недоречний час для виклику...»

Ленгдон виловив із кишені пристрій і похапцем начепив на голову. Щойно датчик торкнувся щелепи, як у голові професора залунав голос Вінстона.

– ...фесоре Ленгдон! Ви там? Телефони вимкнено. Я можу зв'язатися лише з вами. Професоре Ленгдон!

– Так, Вінстоне! Слухаю, – відповів Ленгдон на тлі оплесків.

– Слава Богу, – сказав Вінстон. – Слухайте уважно.

У нас може виникнути серйозна проблема.

Розділ 21

Едмонд Кірш пережив безліч моментів тріумфу на світовій сцені, завжди прагнув успіху, але вкрай рідко почувався повністю задоволеним. Однак цієї миті, стоячи на підвищенні у хвилях шаленої овації, Едмонд дозволив собі відчути захват – усвідомлення, що він готовий змінити світ.

– Сідайте, друзі, – звернувся він до них. – Найкраще – попереду.

Туман розвіявся, й Едмонд стримався і не подивився вгору, де всю стелю займав широкий план його обличчя – і мільйони людей по всьому світу бачили його.

«Це – мить усесвітньої єдності, – гордо подумав він. – Вона долає кордони, межі класів і віровизнань!»

Едмонд поглянув ліворуч і вдячно кивнув Амбрі Відаль, яка спостерігала за ним із кутка, а перед тим невтомно допомагала організувати це дійство. Тільки от Кірша здивувало те, що Амбра в ту мить дивилася зовсім не на нього – вона стривожено вглядалась у натовп.

«Щось негаразд», – думала Амбра.

Посеред кімнати високий елегантний чоловік проштовхувався вперед, махав руками і прямував до Амбри.

«Це Роберт Ленгдон!» – упізнала вона американського професора з відео, яке показував Кірш.

Ленгдон ішов швидко, і королівські гвардійці, що охороняли директорку музею, водночас відступили від стіни, готуючись його перейняти.

«Чого він хоче?» – Амбра помітила збентежений вираз обличчя Ленгдона.

Вона швидко поглянула на Едмонда – чи помітив він із підвищення метушню в її кутку, – але той уже не дивився на публіку. Едмонд Кірш моторошно дивився просто на неї.

«Едмонде! Що таке?»

У цю мить під куполом розкотилась оглушлива луна – і голова Едмонда закинулася назад. Амбра з жахом побачила, як на чолі Едмонда розкрився червоний кратер. Його очі трохи закотились, але він міцно тримався за кафедру, і все його тіло залякло. Він заточився, на його лиці було написане глибоке здивування – і, немов підрубане дерево, повалився на підлогу, тяжко вдарившись головою об штучне трав'яне покриття, а навсібіч полетіли криваві бризки.

Не встигла Амбра усвідомити, що сталося, як відчула: один із гвардійців пригинає її до землі.

Час завмер.

А потім... почалася пекельна колотнеча.

Побачивши на стелі зображення закривавленого тіла Едмонда, юрба, неначе хвиля, відлетіла вглиб залу, боячись інших куль.

Коли почався хаос, Роберт Ленгдон відчув себе прикутим до місця – він не міг поворухнутися від шоку. Зовсім близько його друг упав застрелений, він був і далі обличчям до публіки, і з отвору в його лобі кинула кров. Мертве лице Едмонда жорстоко освітлював промінь прожектора – камера так і залишилася на тринозі, очевидно, ввімкненою: вона, певне, й далі транслювала події на купол і у світ.

Наче вві сні, Ленгдон відчув, що підбігає до відеокамери й різко розвертає її до стелі, щоб Едмонд опинився поза об'єктивом.

Потім кинув погляди на юрбу гостей, які розбігались, і на друга, котрий лежав на підлозі. Професор розумів: Едмонд уже загинув.

«Господи... Я намагався застерегти тебе, Едмонде, але Вінстон мене запізно попередив...»

Неподалік від тіла Едмонда Ленгдон побачив королівського гвардійця – той схилювся, захищаючи Амбру Відаль, яка лежала на підлозі. Ленгдон поспішив

просто до неї, але гвардієць зреагував відрухово – підскочив і в три довгі стрибки налетів на Ленгдона.

Удар плеча агента з нашивкою GR прийшовся просто в середину грудей Ленгдона. Усе повітря вилетіло з легень професора, і хвиля болю прокотилася тілом. Його підкинуло в повітря, і він приземлився на штучну траву. Не встиг професор віддихатися, як сильні руки перевернули його долілиць і заломили ліву руку за спину; залізна долоня вперлася йому в потилицю. Ленгдон не міг поворухнутись і лежав, утиснутий лівою щокою в трав'яне покриття.

– Ви знали про це наперед! – кричав гвардієць. – Який ваш стосунок до вбивства?

Метрів за двадцять звідти королівський гвардієць Рафа Діас проштовхувався крізь натовп і намагався дістатися того місця в бічній стіні, де він бачив спалах пострілу.

«Амбра Відаль у безпеці, – запевняв він себе, побачивши, що напарник штовхнув її вниз і затулив собою. Крім того, Діасне сумнівався, що жертві вже нічим допомогти не можна. – Едмонд Кірш був мертвий ще до того, як торкнувся землі».

Діас помітив і ту похмуру деталь, що один відвідувач, здається, наперед знав про замах: він кинувся до кафедри буквально за мить до пострілу.

Хай яка була причина, Діас розумів, що нею можна зайнятися потім.

Наразі завдання в нього було одне:

Переїняти стрільця.

Коли Діас підбіг туди, де стався той самий спалах, то побачив розріз у тканині стіни, сунув руки в отвір і розірвав його до підлоги. Гвардієць виліз з-під купола в лабіринт риштувань.

Ліворуч промайнула якась фігура – високий чоловік у білому військовому кітелі біг до аварійного виходу в глибині величезного приміщення. Мить – і втікач вискочив у двері й зник.

Діас помчав за ним, продираючись крізь електронні кабелі, відтак крізь двері на бетонні сходи. Він перехилився через поруччя й помітив утікача двома поверхами нижче: той біг із карколомною швидкістю. Діас кинувся за ним, перестрибуючи через п'ять сходиночок. Десь унизу хряснули двері.

«Він вибіг з будівлі!»

Коли Діас опинився на першому поверсі, то зразу побіг до виходу – подвійних дверей із горизонтальними ручками – і навалився на них шосили. Двері аж ніяк не розчинились, а ледь подалися і зупинились. Тіло Діаса налетіло на сталеву стіну, і він осів на підлогу: плече йому пронизав пекучий біль.

Вражений, він підвівся й знову спробував відчинити двері. Прочинилися вони рівно настільки, щоб гвардієць зрозумів, у чому річ.

Дивно, але ручки виявилися ззовні зв'язаними: на них було намотане намисто. Діас відчув ще глибше сум'яття, зрозумівши, що намисто має дуже знайомий вигляд, – власне, таке бачив кожен добрий католик.

«Невже вервиця?»

Діас знову всім тілом навалився на двері, але намисто не рвалося. Він ще раз глянув у щілину: його дивувала і сама вервиця в такій ролі, і неможливість розірвати її.

– ?Hola? – крикнув він крізь двері. – ??Hay alguien?![28 – Мовчання.]

Мовчання.

У щпарину Діас бачив високу бетонну стіну й порожній службовий хідник. Малоімовірно, що хтось підійде і зніме вервицю. Не бачачи інших варіантів, гвардієць вихопив зброю з кобури під піджаком. Наставив дуло в щпарину між дверима.

«Я стріляю у святу вервицю? Que Dios me perdone[29 – Прости Господи.]».

Перед очима Діаса гойдалися рештки розп'яття.

Гвардієць натис на гачок.

На цементному поверсі прогримів постріл – і двері розчинилися. Вервиця розсипалася, Діас кинувся вперед. Він, хитаючись, помчав у порожній провулок, а намистини скакали навколо нього.

Убивця в білому зник.

За сто метрів від цих подій адмірал Луїс Авіла мовчки сидів на задньому сидінні чорного «рено», яке на всій швидкості рушило геть від музею.

Міцність вектранової нитки, на яку Авіла нанизав свою вервицю, зробила свою справу, надовго затримавши погоню.

«А тепер шукатимуть вітра в полі».

Машина Авіли промчала на північний захід понад звивистою річкою Нервйон і зникла серед швидких автомобілів на проспекті Абандоїбарра. І нарешті адмірал дозволив собі зітхнути з полегшенням.

Сьогоднішня місія пройшла ідеально.

Внутрішнім слухом він уже чув бадьорі звуки маршу Оріаменді – давньої пісні, з якою йшли в кривавий бій колись саме тут, у Більбао. «?Por Dios, por la Patria y el Rey! – співав подумки Авіла. – За Бога, Вітчизну і короля!»

Бойовий клич уже давно забувся... але війна лише починалася.

Паласіо Реаль у Мадриді – найбільший у Європі королівський палац, а також один із найпрекрасніших витворів, які поєднують класичний і бароковий стилі в архітектурі. Збудований на місці мавританського замку IX століття, палац має триповерховий фасад із колонами, який розкинувся на понад півторакілометрову ширину Пласи де ла Армерія – площі Зброї. Усередині палац являє собою заплутаний лабіринт із 3418 кімнат, площа яких разом становить 140 000 квадратних метрів. Салони, спальні й коридори оздоблює ціла колекція шедеврів релігійного мистецтва, зокрема роботи Веласкеса, Гойї та Рубенса.

Протягом багатьох поколінь палац був особистою резиденцією іспанських королів і королев. Однак тепер він виконує здебільшого державну офіційну функцію, а королівська родина мешкає в скромнішому й більш відлюдному палаці Сарсуела за межами Мадрида.

Проте останніми місяцями в офіційному мадридському палаці оселився кронпринц Хуліан – 42-річний майбутній король Іспанії: його на цей крок умовили радники, які бажали, щоб Хуліана «краще бачила країна» в той печальний період, який передуватиме його коронації.

Батько принца Хуліана, нинішній король, був уже кілька місяців прикутий до ліжка смертельною хворобою. Здоров'я короля погіршувалося, розум слабшав, а тим часом у палаці готувалися до передачі влади: щоб принц зійшов на престол одразу по батьковій смерті. Оскільки зміна керівництва насувалася невідворотно, іспанці починали уважно придивлятися до принца корони Хуліана з одним і тим самим питанням:

«Який з нього буде король?»

Принц Хуліан із дитинства був тихим, скромним, обережним: тягар майбутньої влади ліг на його плечі від самого початку. Мати Хуліана померла від ускладнень вагітності, виношуючи наступну дитину, і король, на диво всім, вирішив більше ніколи не одружуватися, так що Хуліан залишився єдиним наступником іспанського престолу.

«Безальтернативний наступник» – прохолодно писали про нього британські таблоїди.

Оскільки Хуліан виріс під крилом свого надзвичайно консервативного батька, найбільші іспанські традиціоналісти вважали, що принц, ставши королем, продовжить усталені звичаї, ритуали й глибоко шануватиме багату католицьку історію країни.

Протягом століть спадщина католицьких королів являла собою моральне осердя Іспанії. Проте останніми роками міцний ґрунт віри, на якому трималась Іспанія, просів і країну охопило відчайдушне змагання між прибічниками давнього і новітнього.

Ліберали, кількість яких стрімко зростала, сповнювали блоги й соціальні мережі чутками, що коли Хуліан зможе вийти з батькової тіні, то виявить своє справжнє «я» – сміливого, прогресивного, світського лідера, який нарешті за прикладом багатьох європейських країн остаточно скасує монархію.

Батько Хуліана в ролі короля завжди діяв дуже активно, так що принц практично не мав змоги брати участь у політиці. Король відкрито стверджував: він переконаний, що Хуліанові слід насолоджуватися молодістю, і в державні справи він залучати принца не бачить сенсу, доки той не одружиться й не споважніє. Тож сорок років Хуліанового життя (за яким невтомно спостерігала преса) складалися з приватних навчальних закладів, катання верхи, урочистих відкриттів, благодійництва і подорожей

світом. Хоча принц нічого особливого за цей час не здійснив, однак, без сумніву, був найбажанішим нареченим Іспанії.

Протягом років красень-принц, якому тепер уже виповнилося сорок два, відкрито зустрічався з різними достойними жінками, і, хоча мав репутацію безнадійного романтика, жодна з них його серце вповні не завоювала. Проте останніми місяцями Хуліана неодноразово бачили з красунею, яка, хоч і скидалася на колишню фотомодель, насправді була шанованою директоркою музею Гуггенхайма в Більбао.

Преса одразу проголосила Амбру Відаль «ідеальною парою для сучасного короля». Освічена, успішна жінка, а головне – не походить із жодного з аристократичних родів. Амбра Відаль – людина з народу.

Принц, схоже, з такою оцінкою погоджувався і після дуже короткого періоду знайомства зробив їй пропозицію – геть несподівано й романтично, – і Амбра Відаль її прийняла.

Протягом наступних тижнів у пресі щодня писали про Амбру Відаль, відзначаючи, що вона виявилася більше ніж просто красунею. Жінка швидко показала вельми незалежну вдачу: попри те що мала невдовзі стати королевою, навідріз відмовилася від постійного нагляду Королівської гвардії, давши згоду лише на те, щоб її охороняли під час наймасштабніших громадських подій.

Коли начальник Guardia Real обережно запропонував Амбрі почати вдягатися скромніше й менше підкреслювати фігуру, жінка перетворила це на публічний жарт, сказавши, що їй зробив зауваження начальник Guardarropa Real («Королівського гардеробу»).

Її обличчя раз у раз з'являлося на обкладинках ліберальних часописів. «Амбра! Прекрасне майбутнє Іспанії!» Коли вона відмовлялася давати інтерв'ю, її схвально називали «незалежною», коли погоджувалася – захоплювались її «відкритістю».

Консервативні часописи натомість висміювали майбутню королеву як жадібну до влади хижачку, що небезпечним чином впливатиме на майбутнього короля. Як свідчення цього наводили її кричущу неповагу до репутації принца.

Передусім вони переймалися звичкою Амбри звертатися до принца Хуліана лише на ім'я, а не дон Хуліан чи su alteza.[30 – Ваша високосте.]

Друга причина їхньої недовіри, проте, була серйозніша.

Останні кілька тижнів напружений робочий графік Амбри зробив її практично недоступною для принца, зате її неодноразово бачили в Більбао за обідом у ресторані неподалік музею в товаристві відомого атеїста, американського комп'ютерника Едмонда Кірша.

Амбра наполегливо стверджувала: ці обіди є діловими зустрічами з одним із найбільших спонсорів музею – однак із палацових джерел було відомо, що Хуліана це неабияк дратує.

Хто б міг йому дорікнути?

Правда полягала в тому, що блискуча наречена Хуліана лише за кілька тижнів після заручин послідовно проводила найбільше часу з іншим чоловіком.

Обличчя Ленгдона було втиснуте в підлогу. На його спині сидів важкий гвардієць, заважаючи дихати.

Дивно, та професор не відчував нічого.

Почуття Ленгдона були настільки плутані, що його охопило якесь оніміння: у душі коливалися й перемішувалися жаль, страх, обурення. Один із найрозумніших людей у світі – його близький друг – тепер загинув, брутально розстріляний у всіх на очах. «Його вбили лише за мить до того, як він би розповів про найбільше відкриття у своєму житті!»

Тепер Ленгдон зрозумів, що трагедія загибелі людини йде поруч із іншою – великою втратою для науки.

«Світ уже не дізнається, що відкрив Едмонд...»

Ленгдона раптово охопила злість, на зміну якій прийшла непохитна рішучість.

«Я зроблю все, що зможу, аби знайти того, хто за це відповідає. Я вшаную твою пам'ять, Едмонде. Знайду спосіб поділитися твоїм відкриттям зі світом!»

– Ви знали! – сичав йому у вухо гвардієць. – Ви бігли до кафедри, неначе очікували, що зараз щось станеться!

– Мене... попередили... – ледве зміг вимовити придушений Ленгдон.

– Хто?!

Ленгдон відчув, що аудіопристрій сповз зі щоки.

– Пристрій на голові... автоматичний екскурсовод. Мене попередив комп'ютер Едмонда Кірша. Він знайшов аномалію в списку запрошених – відставного адмірала іспанського флоту.

Обличчя охоронця тепер було так близько до вуха професора, що той чув, як у гвардійському навушнику ввімкнувся звук. Голос у передавачі говорив задихано, квапливо, і хоча Ленгдон знав іспанську не зовсім досконало, але зміст поганих новин до нього дійшов.

...el asesino ha huido...

Убивця втік.

...salida bloqueada...

Вихід заблоковано.

...uniforme militar blanco...

Щойно зайшла мова про військову форму, гвардієць послабив тиск на Ленгдона.

– ?Uniforme naval? – спитав він напарника. – Blanco... ?Como de almirante?[31 – Форма морська? Біла... Як в адмірала?]

Відповідь була ствердна.

«Усе правильно: морська форма, – зрозумів Ленгдон. – Вінстон мав рацію».

Гвардієць відпустив Ленгдона і зліз із нього.

– На спину!

Ленгдон перевернувся на спину і сперся на лікті; йому було боляче. Голова йшла обертом, на грудях відчувалося кілька забиттів.

– Ані руш! – скомандував гвардієць.

Ленгдон рухатися не збирався: стокілограмовий офіцер, який тепер стояв над ним, уже показав, наскільки серйозно він робить свою справу.

– ?Inmediatamente![32 – Негайно!] – крикнув гвардієць у свою рацію, а далі став кликати на допомогу місцевих правоохоронців, щоб ті заблокували всі шляхи виїзду від музею: – Polic?a local... bloqueos de carretera...

З підлоги Ленгдон бачив Амбру Відаль, яка й далі лежала під стіною. Вона спробувала встати, в неї підкосилися ноги, і вона впала на коліна. «Допоможіть же їй, хто-небудь!» Але гвардієць кричав через увесь зал, звертаючись незрозуміло до кого:

– ?Luces! ?Y cobertura de movil![33 – Світло! Мобільне покриття!]

Ленгдон простягнув руку й поправив аудіопристрій.

– Вінстоне, ви чуєте?

Гвардієць химерно подивився на Ленгдона.

– Я тут, – сухо відгукнувся Вінстон.

– Вінстоне, Едмонда вбито. Нам просто зараз потрібне світло. Треба відновити мобільний зв'язок. Ви можете це зробити? Чи зв'язатися з кимось, хто може?

Мить – і світло під куполом різко ввімкнулося: чарівна ілюзія долини в місячному сяйві розвіялася, стало видно штучну траву, на якій валялися покинуті підстилки. Гвардійця, очевидно, глибоко вразила влада Ленгдона. Отямившись, він схилився й поставив професора на ноги. Учений і гвардієць дивилися один одному в лице при повному світлі. Охоронець був високий – одного зросту з Ленгдоном, мав поголену голову; його мускулясте тіло напинало синій піджак. Гвардієць був блідий, із невиразними рисами обличчя – тільки очі мали незвичайно гострий погляд і нині, немов лазер, спрямували його на Ленгдона.

– Вас сьогодні у відео показували. Ви – Роберт Ленгдон.

– Так. Едмонд Кірш був моїм другом і учнем.

– Я – агент Фонсека з Guardia Real, – відповів той бездоганною англійською. – Розкажіть, що ви знаєте про чоловіка в морській формі.

Ленгдон озирнувся, поглянув на тіло Едмонда. Воно нерухомо лежало на траві біля кафедри.

Над тілом схилюлися Амбра Відаль, два музейні охоронці й лікарі швидкої допомоги, які вже покинули спроби повернути його до життя. Амбра тихо накрила тіло покривалом.

Без сумніву, Едмонд був мертвий.

Ленгдон відчув нудоту, але не міг відвести погляд від убитого товариша.

– Ми йому не допоможемо, – різко вимовив гвардієць. – Розкажіть, що ви знаєте!

Ленгдон знову подивився на офіцера. Ці слова можна було інтерпретувати лише в один спосіб: як наказ.

Ленгдон швидко переказав те, що чув від Вінстона: програма-екскурсовод помітила, що один із відвідувачів викинув аудіопристрій, і коли живий екскурсовод знайшов той пристрій у смітнику, то вони разом виявили, на кого річ записана, – і стривожилися, помітивши, що цього гостя внесли до списку в останній момент.

– Не може бути! – примружився гвардієць. – Учора список гостей затвердили остаточно. Усіх перевірили.

– А цього чоловіка – ні, – промовив Вінстон у пристрої Ленгдона. – Я стурбувався й перевірів його: це виявився колишній іспанський військовий адмірал, відсторонений за алкоголізм і посттравматичний стрес унаслідок теракту в Севільї п'ять років тому.

Ленгдон переказав це офіцерові.

– Після вибуху в соборі? – недовірливо перепитав той.

– Понад те, – сказав Вінстон Ленгдонові, – я не побачив жодного зв'язку між цим адміралом і містером Кіршем, що мене також стурбувало, тож я зв'язався з охороною музею, намагаючись здійснити тривогу. Однак, оскільки я не мав достаточної інформації, вони сказали, що не можна зривати презентацію Едмонда – тим більше що її транслюють у прямому ефірі на весь світ. Знаючи, як старанно Едмонд готував сьогоднішню програму, я погодився з їхньою логікою – і негайно зв'язався з вами, Роберте, сподіваючись, що ви помітите цього чоловіка й тихо проведете до нього охорону. Треба було мені діяти більш рішуче. Я підвів Едмонда...

Ленгдона дещо знервувало, що машина Едмонда, як видається, переживає почуття провини. Він краєм ока глянув на накрите тіло товариша й побачив, що до нього йде Амбра Відаль. Фонсека не звернув на неї уваги: він і далі дивився просто на Ленгдона.

– Цей комп'ютер, – сказав він, – чи не назвав він вам ім'я того офіцера?

Ленгдон кивнув:

– Це адмірал Луїс Авіла.

Шойно він вимовив це ім'я, як Амбра різко зупинилася й подивилася на професора повними жаху очима. Фонсека помітив це – й одразу підійшов до директорки музею.

– Сеньйорито Відаль! Вам знайоме це ім'я?

Амбра наче не мала сил відповісти. Опустила очі й подивилася вниз, ніби шойно побачила привида.

– Сеньйорито Відаль, – повторив Фонсека. – Адмірал Луїс Авіла – вам знайоме це ім'я?

Ошелешений вираз обличчя Амбри не залишав сумнівів: вона знає, хто це. Пауза, кілька змахів вій – і її темні очі проясніли: жінка немовби виходила з трансy.

– Ні... Я не знаю цього імені... – прошепотіла вона, глянувши спочатку на Ленгдона, а потім на гвардійця. – Я... я просто глибоко шокована, що вбивця виявився офіцером іспанського флоту.

Ленгдон відчував: вона бреше – і не розумів, чому жінка намагається приховати це й придумати пояснення своїй реакції. «Я ж бачив: вона впізнала це ім'я!»

– Хто складав список запрошених?! – суворо запитав Фонсека, роблячи ще один крок у бік Амбри. – Хто додав його туди?

Губи Амбри тремтіли.

– Я... я не знаю...

Запитання перервала какофонія мобільних рингтонів під куполом. Схоже, Вінстон знайшов спосіб повернути мережу – і тепер у Фонсеки в кишені теж дзвонив телефон. Гвардієць дістав його, подивився, від кого дзвінок, набрав повні груди повітря й відповів.

– Ambra Vidal esta a salvo[34 – Амбра Відаль у безпеці.], – промовив він у слухавку.

Ленгдон подивився на жінку, яка не тямила себе від шоку. Вона теж дивилася на нього. Їхні пильні погляди зустрілися. Дивлячись у вічі Амбрі, Ленгдон почув у пристрої шепіт Вінстона:

– Професоре, Амбра Відаль чудово знає, як Луїс Авіла опинився серед запрошених: вона сама його туди внесла.

Ленгдон не одразу усвідомив те, що почув:

«Амбра Відаль сама внесла вбивцю в список?

І тепер заперечує це?»

Не встиг Ленгдон повністю усвідомити це, як Фонсека простягнув слухавку Амбрі.

– Don Julian quiere hablar con usted[35 – Дон Хуліан хоче поговорити з вами.], – сказав він.

Амбра майже сахнулася від телефона.

– Скажіть йому, що зі мною все гаразд, – відповіла вона. – Я йому незабаром передзвоню.

Гвардієць подивився на жінку, ніби не вірячи своїм очам.

Він прикрив рукою телефон і прошепотів до Амбри:

– Su alteza Don Julian, el pr?ncipe, ha pedido...[36 – Його високість дон Хуліан, принц, просив...]

Амбра відповіла різко:

– Принц чи не принц, але, якщо він хоче стати моїм чоловіком, то має навчитися почекаати, коли мені потрібно. Щойно на моїх очах убили людину, мені потрібен час, аби заспокоїтися! Скажіть, що я скоро з ним зв'яжуся!

Фонсека пильно подивився на жінку – і в його очах була майже зневага. Відтак він відійшов і продовжив розмову з принцом.

Для Ленгдона ця химерна розмова стала розгадкою невеликої таємниці. «То Амбра Відаль – наречена іспанського принца Хуліана?» Тепер присутність Guardia Real і ставлення гвардійців до неї були зрозумілі – хоча це й не пояснювало, чому Амбра не захотіла поговорити з нареченим. «Принц, мабуть, страшенно злякався за неї, коли побачив це по телевізору!»

І майже миттєво Ленгдонові сяйнула ще одна, більш серйозна думка:

«Боже мій... Амбра Відаль пов'язана з королівським палацом у Мадриді!»

Цей несподіваний збіг примусив його здригнутися: професор згадав повідомлення, яке давав йому послухати Едмонд, і погрозлиий голос єпископа Вальдеспіно.

Розділ 24

За приблизно двісті метрів від королівського палацу, в соборі Альмудена, єпископ Вальдеспіно затамував подих. Він і досі сидів у ризах в кабінеті перед ноутбуком: погляд його був прикутий до трансляції з Більбао.

«Це буде серйозна новина».

Як бачив єпископ, усесвітні мас-медіа вже шаленіли.

Останні новини були пересипані коментарями провідних науковців і представників духовенства щодо презентації Кірша; кожен висував свою гіпотезу, хто і чому вбив дослідника. Усі сходилися на тому, що, вочевидь, комусь було надзвичайно важливо зробити так, аби відкриття Кірша ніколи не побачило світу.

Після довгих роздумів Вальдеспіно взяв мобільний телефон...

Рабі Кьовеш відповів після першого ж гудка.

– Який жах! – вигукнув рабин. – Я дивився по телевізору!.. Нам треба просто зараз піти до представників влади й розповісти те, що нам відомо!

– Рабі, – зважено відказав Вальдеспіно, – я згоден: це жахливий поворот подій. Але перш ніж діяти, нам треба подумати.

– Немає про що й думати! – кричав Кьовеш. – З усього видно: хтось ні перед чим не зупиниться, аби лише приховати відкриття Кірша, – і за цим стоять убивці! Я не сумніваюся, що Саеда вбили теж вони. Вони, напевне, знають про нас – і далі за нас і візьмуться! Наш із вами моральний обов'язок – піти й розповісти про те, що нам показав Кірш.

– Моральний обов'язок? – перепитав Вальдеспіно. – Схоже, ви радше хочете оприлюднити цю інформацію, щоб ні в кого не було мотивів змушувати вас чи мене замовкнути.

– Звичайно, наша безпека важлива, – відказав рабі, – але ж ми маємо й моральний обов'язок перед світом. Я розумію, що це відкриття похитне певні основи релігійної віри, але за своє довге життя я зрозумів: віра не гине, навіть перед лицем великих труднощів і бід. Я переконаний: віра і це переживе – навіть якщо ми розповімо про відкриття Кірша.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=35498441&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

1

Біла сорочка, що досягає колін, нагадує стихар, але з вузькими рукавами. Надягається поверх сутани. (Тут і далі прим. перекл.)

2

Шапочка, яку носять духовні особи католицької церкви, від простих священиків до Папи Римського.

3

Традиційне чоловіче мусульманське вбрання, відоме також як дишдаш.

4

Місто в США, назване на честь університетського міста в Англії. Там розташовані, зокрема, Гарвардський університет і Массачусетський технологічний інститут.

5

– Ще тонік?

– Ні, дякую (ісп.).

(Надалі переклад з іспанської мови у виносках не маркується.)

6

Я телефоную з бару «Моллі Мелоун». Вулиця Партикуляр де Естраунса, вісім. Потрібна термінова допомога. Двое поранених.

7

Своєрідний формат барів – розташовані в напівзруйнованих будівлях. У Будапешті багато таких закладів у будинках старого єврейського кварталу.

8

Ініціали архітектора складаються в англійське слово fog – туман.

9

Національне посвідчення особи.

10

Яка гарна вервиця.

11

Високопреосвященний Владико?

12

Ваше Преосвященство?!

13

О небеса!

14

- До святої меси...

- Все готове.

15

Не розмовляю англійською.

16

- Так.

- Я на місці.

- Гарзд. Маєте лише один шанс. Усе залежить від того, як ви ним скористаетесь.

17

Нічне чування з читанням Корану.

18

Здрастуйте! (араб.)

19

Що нам робити? (араб.)

20

Вітаємо!

21

Католицьких королів.

22

Дещо змінений рядок із вірша Ділана Томаса «Не відходь тихо в цю добру ніч».

23

Переселення душ.

24

Європейська організація з ядерних досліджень.

25

Регіон на південному сході США, де один із головних аспектів культури – евангельський протестантизм.

26

Автор – Леон Ледермен, нобелівський лауреат з фізики 1988 року.

27

Міжнародний інтелектуальний та культурний рух на підтримку використання науки й технологій для вдосконалення людських розумових та фізичних можливостей. Рух вважає такі аспекти людського існування, як інвалідність, страждання, хвороби, старіння та недобровільна смерть, неовов'язковими й небажаними і планує боротися з ними.

28

Мовчання.

29

Прости Господи.

30

Ваша високосте.

31

Форма морська? Біла... Як в адмірала?

32

Негайно!

33

Світло! Мобільне покриття!

34

Амбра Відаль у безпеці.

35

Дон Хуліан хоче поговорити з вами.

36

Його високість дон Хуліан, принц, просив...